

ÁLLATOK VÉDELME.

A KOLOZSVÁRI ÁLLAT-VÉDŐ-EGYESÜLET

Szerkesztőség:

SZÉCHY-VILLA
I. EMELET

hová a kéziratok, tudakozódások, előfizetések küldendők.

HAVI KÖZLÖNYE.

Szerkeszti:

SZECHY KÁROLYNÉ LORENZ JOSEPHINE,

az Egyesület elnöke.

Tagoknak

tagsági díj fejében jár.

Előfizetési ár:

Egész évre 1 frt — kr
Fél " " " 50 kr
Számonként . 10 kr.

Második évfolyam.

Kolozsvár, 1897. január 1.

4. szám

PÁR HASZNOS ÁLLATUNKRÓL.

Állatainkról szólva az emberi érdekeket tartom szem előtt. Valamennyi élő lényvel vele születik az önfentartási ösztön, mely készíti, hogy mindent elkövessen lételének fentartására és e lételnek lehető kellemessé tételére. Ez az, mi a természetben a soha meg nem szünő élet-halálharczot, a létért való küzdelemben előidézi. E küzdelem által közelről érdekelve van az ember. De mi gyakran megtörténik, hogy saját érdekét félreismerve, üldözi a reá nézve hasznos állatokat.

Ily balfogások csakis úgy kerülhetők ki, ha levetkőzzük az öröklött előítéleteket, babonahitet és arra törekszünk, hogy a minket környező állatvilág életét megismerni tanuljuk, legalább azon irányban, a melyben reánk hasznos vagy káros befolyást képes gyakorolni.

Vannak az emlősök között oly hasznosak, melyek nagyon is megérdemlik, hogy az erdész, a mezei gazda és a kertész egyaránt oltalmuk alá vegyék.

Ezek a rovarévők, és épen ezek a legfélreismertebbek, mivel többnyire éji állatok, melyek iránt ugyszólva öröklött ellenszenvvel viseltetik a legtöbb mezei gazda; pedig ezek megbecsülhetetlen hasznót tesznek az erdőben, a kertekben, a mezőn.

Ilyenek a *vakond*, a *sün*, a *cziczekányok*, de különösen a *denevérek*. Valamennyi kártékony rovarokkal (egy pár közülük hullókkal is) táplálkoznak, és a bámulásig falánkok lévén, mesés mennyiségűt pusztítanak.

Eme fáradhatatlan rovarpusztító sereg közül a *vakond* a föld alatt, örökös éjben, dolgozik, hogy kiirtsa a növény-gyökereket elragó rovarokat ott, hol a gazda azokat hatalmába más uton nem tudná ejteni, s mivel néha munkája közben egy-egy fűszál gyökerét eltépi, esküdt ellensége a legtöbb rétmivelő, pedig épen ezeknek volna kötelessége őt oltalmuk alá venni.

A csinos kis *cziczványok* üldöztetésüket az egérfélékhez való hasonlatosságuknak köszönhetik, holott a gazda könnyen felismerhetné ormányszerűleg előnyúlt hosszú orrukról, s ha csak kevés figyelmet is fordítana rájuk, meggyőződnek a felől, hogy ezen állatok nemhogy vetéseit nem pusztítják, hanem az azokon rágódó férgekkel, rovarokkal táplálkozva, kiválóan hasznosak.

A *sün* szintén a méltatlanul üldözöttek közé tartozik. Tagadhatatlan, hogy gyümölcs-éréskor egy-egy lehullott szilvát, édes körtét, cseresnyét folszed; de sajnálhatjuk-e ezen ugyis félig-meddig veszendő gyümölcsöt oly állattól, mely kora tavasztól késő ősziig lelkiismeretes éji örként járja be a vadászterületét: a kertet, vagy a gabona-földet, a hol épen tanyáját felütötte s kérlelhetlen szigorral bánik el a kártékony cserebűlyekkel, egerekkel, lótetűvel, sőt még a mérges kigyókkal is, és ekként a sokféle mezei és kerti pusztítók fölött egy személyben rendőri, bírói és végrehajtói szerepet egyesít, az illető tulajdonos javára, ki hogy igazolja a közmondást, miszerint „jó tett fejében jót ne várj”, eme szolgálatainak megjutalmazásául agyonveri uton-utfélen, a hol épen találja.

Legindokolatlanabb és legméltatlanabb a *denevérek* üldöztetése.

Kárt épen nem okoznak; az általuk nyert tetemes haszon pedig föléri azt az összes előnyt, melyet valamennyi hazai emlősülteknek köszönhetünk.

Emez üldözöttek nagyobb mérvben a vakond rendeltetését teljesítik fenn a lég-úrben.

Mégis mi mindent fogtak reá ez ártatlan állatokra! Még az ördögöt is denevér szárnyakkal cziczomázták föl! Csodálhatni-e aztán, hogy az egyszerű mezeigazda iszonynyal fordul el emez idegenszerű külsejű csunya állatoktól, melyekről gyermekkora óta nem hallott egyebet rémes meséknél, és a meséket nem igazolták-e felfogása szerint maguk-e csodás állatok, melyek hite szerint sem emlősök, sem madarak (még ezelőtt 50—60 évvel természetrajzi munkákban is az emlősök és madarak közé helyezték azokat a végtagjai közötti röphártya miatt) melyek gonosz lelkeként kerülve Isten fényes napját, csak éjjel bujnak elő sötét rejtekeikből, úzni titokszerű rémes kalandjaikat.

Oh igen! Csakugyan rémes, gyilkos kalandokat úznek szakadatlanul, fáradságot nem ismerve, estalkonytól kezdve hajnalig, s alig mulik el percz, melyben áldozatukká nem lesz egy élet. — Az igaz, hogy rémesek emez éji rabló röpkedései a rovarokra nézve, de annál haszonhajtóbbak a mezei gazdának és erdőtulajdonosoknak, a kik számára épen az idézne elő rémes következményt, ha a denevérek elmulasztanák rendeltetésök teljesítését. Az emberi erő elbénulna eme parány-állatok összegyűjtésében; a madaraknak is más kártékony állatok pusztítása esik szerepkörükbe, pedig épen a denevérek által pusztított éjki rovarok között van számtalan olyan, mely vetéseinket tönkrefénni képes.

Ki szenved tehát legtöbb kárt, ha a megrögzött előítéleteknek hódolva, ezen állatokat pusztítja? Nem-e maga a mezei gazda, ki dus termést ígérő vetéseit feldúltan látva, e jelenségben nem dőreségének következményét ismeri föl, hanem sóhajtva mondja: „Ez Isten csapása!” Mintha bizony a Mindenhatónak kedve telnék abban, hogy egy vagy más vidéket nyomorba döntjön.

Csapás, igaz, a mely az ilyen gazdákat éri; de nem Isten csapása, hanem olyan, melyet mindig előidéző az elvállalt hivatás hézagos ismerete, a tunyaság, az előítélet és a babona.

Igyekezünk tehát az állatok között is kiismerni igazi barátainkat s szemléletöknél ne engedjük magunkat előítéletek által vezettetni, melyeket úgy is előbb-utóbb megkeserülünk.

Gróf Lázár Kálmán.

Adomány. Báró Kemény Árpádné ő méltósága 100 forintot küldött Széchy Károlynénak a következő czélokra: 25 forintot az «Állatok Védelmé»-nek 25 vidéki iskolába való szétküldésére. 50 forintot az Á. V. E. által a legolcsóbban áruba bocsátandó oly kosarakra, melyekben a csirkéket és nagyobb szárnyasokat lehessen kényelmesen és emberségesen a piacra ki és onnan elszállítani, sőt ne csak lehessen, hanem kötelességgé váljon a szállítóknak; 25 forintot pedig jutalomnak azoknak, akik főkép most az ünnepeket megelőző élénkebb vásárokon ellenőrzik az állatokkal való bánásmódot. A nemesszívű báróné a kolozsvári Á. V. E.-nek, s azzal az állatvédelem- és humánitásnak, egyesületünk erkölcsnemesítő céljainak leglelkesebb pártfogója. Fogadja ő méltósága ezért és legujabb nagy adományaért az Á. V. E. legmélyebb köszönetét.

*

Az Á. V. E. tagjai legujabban lettek: Dr. Böhm Károlyné; Bereczky Imre, Kecskemét; Both Ferencz; Csukovits Sándor; Fridrich Jakabné, Szt. Gotthard; Indig Aron, Nyén; Ranezay József; Sindelác Venczel; Stodolni Gyula; Stodolni József, körállatorvos Fertő-Szt.-Miklóson.

*

Ki embert s állatot szeret:
Jól imádkozik s eleget;
Mert ha, mit Isten alkotott,
— Élőlényt, kicsit és nagyot —
Mi is szeretünk, miként Ő:
Imánk igaz szívből jó!

*

(A londoni Á. V. E. jelmondata)

Ima.

Kihez szívek imája árad,
Ki az áldásban ki nem fárad ;
Kinek parancsodra az égnek
Csillagai ragyognak, égnek ;
Kit a bőség, a gazdag asztal
S minden élő lélek magasztal ;
Kinek kezed mindent jól rendelt.
S ádsz minden állatnak eledelt ;
Mezőt ékesited virággal,
Erdőnek fáit lombos ággal,
Liliomot is megruházod,
Parányi porszemet is látod ;
Kicsiny bogárnak mutatsz utat,
Hol éhes magzatához juthat ;
Kis hangyácskát, hogyha megtéved,
Seregéhez visszavezérléd ;
Kinek szemeid ott vigyáznak,
Fészken az ártatlan madárnak ;
Ki meghallgatsz minden kis hangot,
Rendelsz a vadnak is barlangot ;
— S kit az ember megtapos, elvet, —
Féregnek is nyujtasz védelmet ;
A kit dicsőít minden mived,
Az embernek adj *nemes szívet!*

Vass Tamás.

Az igaz az ő barmának életére is gondot visel ; istenteleneknek pedig
könyörületességük is kegyetlen. *Salamon. 12, 9.*

*
»Irgalom ! irgalom ! de sokszor hallom — de ritkán látom !«
*

Az állatok kimelésére és védésére szoktassuk a *gyermeket*, s majd erkölcsi
finomodásának elemét találja meg benne az *ember*. *Királyi Pál.*

Egyeseknek, valamint egész népeknek erkölcsi tökéletességét; az állatokkal
való bánásmódjukról lehet megítélni. *Peter C. W. rector.*
A casseli Á. V. E. elnöke.

*
A könyörületes ember a legjobb ember. A ki bennünk felébreszti a
könyörületet, jobbá és erényesebbé tesz bennünket. *Lessing.*

Szily Kálmán az ősmagyarok állatairól.

A Magyar Orvosok és Természetvizsgálók vándorgyűlésén igen érdekes tárgyról tartott fölolvastást Horváth Géza. A honfoglaló magyarok természetrajzi ismereteiről beszélt s elmondta, hogy az ő föltevése szerint az ősmagyarok csak azokat a természetrajzi tárgyakat ismerhették a honfoglaláskor, a melyeknek magyar neve keleti török, ugor és iráni nyelvből származik. Ellenben mindazokat az állatokat és egyéb természetrajzi tárgyakat, melyeknek elnevezése más eredetű, csak a honfoglalás után, itt ismerhették meg a magyarok. *Szily Kálmán* most a Természetudományi Közlöny-ben ugyan e tárgyról szólván, ezt a nézetét nyilvánítja:

„Ismerete a honfoglaló magyar mindazokat az *állatokat*, a növényeket és ásványokat, melyek a Volga és Jajk folyók közt elterülő pusztákon s a Kaukázustól északra fekvő lapályokon akkoriban éltek, tenyészték s találhatók voltak.“

Igen tanulságosan fejtegeti, miért nem szabad ennek a kérdésnek eldöntésénél egészen az összehasonlító nyelvészetre támaszkodni, úgy mint Horváth Géza.

A magyar nyelv őseredeti szóanyaga — úgymond — óriási változáson ment át; temérdek régi magyar szó végkép kiveszett nyelvünkől, viszont az első nyelv teremő ereje temérdek új szót fejlesztett magából az őseredeti szóanyagból is. A Horatius-féle „*caecent, quae nunc sunt in honore, vocabula*“ nemcsak a jelenre, de a *multra* is, áll. — Régi nyelvemlékeinkből tudjuk, hogy Zsigmond királyunk korában (tehát nem is ezer, hanem csak félannyi évvel ezelőtt) *bese, luptán, torontál, zabálló, zongor* madárnevek voltak a magyarban. Miféle madarak? Ma senki sem tudja határozottan megmondani. Ugyancsak Zsigmond korában a kalapácsnak *verő*, piócának *naddály*, kásának *pép*, rablónak *fosztó*, mocsárnak *ebes*, viharnek *vész*, a poszáta-madárnak *nyomorék* volt a magyar neve. A nyelvünkbe beköltözött idegenszó nem csak hogy megtelepedett nálunk, hanem számtalan sok régi szót ki is ölt. A mai nyelvből nem szabad tehát és nem is lehet következtetéseket vonni az ezer év előtti állat- és növénynevekre; mert nagyon könnyen meglehet, sőt sok esetben nemcsak valószínű, hanem egészen bizonyos is, hogy állatoknak és növényeknek, a melyeket ma a szomszédos európai nyelvekből kölcsönzött neveken ismerünk csupán, ezer év előtt megvolt még az őseredeti magyar nevek, de azóta ezek a nevek hihaltak, nyomtalanul kiveszték. A régi nevek kipusztulását nagyban előmozdította őseinknek a pogány vallásról a kereszténységre való áttérése is. A mely állat- vagy növénynév a régi pogányságra emlékeztetett, annak szükségképpen pusztulni kellett és csak egyes kivételes esetekben menekedhetett meg az enyészettől.

Azt hiszem, eléggé meggyőzően sikerült kimutatnom, hogy a magyar nyelv mai állat- és növényneveiből az ősmagyarok természetrajzi ismereteire nagyon nehéz következtetést vonnunk

s ha vonunk is, következtetéseink nem lehetnek megnyugtatók, sőt határozottan tévedésekbe is sodorhatnak bennünket.

Íme néhány példa állításom igazolására.

A mai magyar nyelvre alapított összehasonlító módszer arra az eredményre vezet, hogy az ősmagyarok nem ismerték a szamarat (de az öszvért igen), macskát, vidrát, hörcsögöt, menyétet, a sneffet, vadréczét, kányát, kuvikot, szarkát, szajkót, cinegét, pintyet, csizt, verebet, galambot, gerlicét, a csukát, vizát, harcsát, kecségét, a pókot, rákot, piócat, gilisztát, sőt még a bolhát sem (noha táborban éltek és kutyájok is volt) stb. stb.

Abban teljesen egyetértünk, hogy a magyarok ott az őshazában ez *állatnevek* legnagyobb részét még nem ismerték; csak abban térnek el nézeteink, hogy a most elsorolt *állatokat* sem ismerték volna. Szerintem ezeket az állatokat őseinknek már a régi hazában is ismerniök kellett, hiszen körülöttük futkároztak, röpdöstek, uszáltak, ugráltak. Nevök is volt, ősmagyar nevök, ezek a régi csakhogy magyar nevek már rég kihaltak a mai magyar nyelvből.

Érdekes lenne, ha zoológusaink közül valaki zoogeografiai alapon összeállítaná azon állatok jegyzékét, melyeket őseinknek már a régi hazában is ismerniök kellett. *Bp. H.*

*

Szerencsétlenségek a vadászaton. *Báró Rothschild Gusztáv leánya*, Leonino báró 26 éves felesége, a gróf Menier által rendezett szarvasvadászaton decz. 15-kén Páris közelében leesett a lóról, midőn paripája az üzött vad elől megbokrosodott; a szerencsétlen fiatal hölgy koponyája megrepedt s három órai kintlédása után meghalt.

Reuss herceget pedig pár héttel ezelőtt Németországban vadászat közben egy vadászó a lábán meglőtte.

Báró Gerliczy Felix és báró Podmaniczky Endre az agaraszon Nagybecskereken oly hevesen ütköztek össze lovaikkal, hogy Gerliczy jobb karját törte, Podmaniczkynak kicsuklott a vállperece; azonkívül mindketten számos sérülést szenvedtek.

Ivanovics Szvetozárt villovói segédjegyzőt is végzetes szerencsétlenség érte vadászat közben. Csónakon indult kacsázni, fegyverének ravaszát felhuzva feledte s amint egészen közel hozzá egy vadkacsa csapódott le, gyorsan fegyvere után nyulva, hirtelen megrántotta a fegyver csövét, a puska elsült s a serétek Ivanovics oldalába és karjába furódtak. Sebe halálos.

Fibisz aradmegyei községben, a hajtóvadászatban halálos szerencsétlenség történt. Kendeffy Rikárd segédjegyzőt egyik vadásztársa vigyázatlanságból agyonlőtte.

Gróf Andrássy Tivadar orsz. képviselő Töketerében vadászat közben lebukott a lováról s lábán súlyos sérülést szenvedett.

Damaszkin Arzén temesmegyei földbirtokos a Liget község melletti réteken nagyobb társasággal szalonkára vadászott. A társaság egyik tagja véletlenül feléje sütötte fegyverét, mire a földbirtokos vértől borítva a földre rogyott. Mikor odasiettek látták, hogy koponyájába tizenhat angol sörét hatolt be és su-

lyosan megsebesítette; ha karját a szeme előtt nem tartja, meg is ölte volna. — A szerencsétlenül járt földbirtokost azonnal Temesvárra szállították. Decz. 18-án *gróf Nádosdy* Zircz mellett a Bakony-erdőben vadászat közben egy erdészét *agyonlőtte*. A gróf vadra célzott, de az erdészt találta el. Ugyanaznap *Tallián* Béla orsz. képviselő Török-Kanizsán vadászatra in-pult; a tiszai várgátra érve, lovai megbokrozódtak s a kocsit a védgátról lefordították. Esés'közben Talliánnak jobb karja könyöhen kificzamodott. Ez csak pár eset a sok közül, amely az utolsó pár hét alatt vadászaton történt.

Jutalmak a rendőröknek az A. V. E. részéről. Az Á. V. E. az elnöknő indítványára ehatározta, hogy ezentúl évenként nem csak 3, de **tíz** rendőrt fog megjutalmazni, 3—5—8 egész 10 forintig terjedő díjakkal az állatok védelmében kifejtett igyekezetükhöz és fáradozá-saikhoz mérten; lévén a rendőr leginkább abban a helyzetben, hogy folyton ellenőrizhesse az állatvédelem és humanitás tör-vényeinek és követelményeinek teljesítését. A mit az A. V. E. a rendőröktől vár és kíváu, a következő: Figyeljenek szigoruan és következetesen arra, hogy — a földmiv. miniszterium 1892. évi május hó 21-én kelt 31.060 IV. 11. 12. sz. körrendelete ér-telmében — Kolozsvárt is a *szárnyasok* csak kosarakban, ketre-czekben, vagy e célra elkészített kocsikban szállíttassanak; *tilos* fejfel lefelé lógatva vagy szorosán összekötött lábakkal hordani a csirkéket; csak 2 centimeter széles szalaggal vagy gyolcs-csal szabad összekötni és mindig csak 1—1 párt; spárgával vagy madzaggal összekötni *tilos*. *Tilos* fagyos földre elterülve árulni; kosarakba, szalmára kell fektetni. A rendőr *kötelessége* ügyelni arra is, hogy a *lovak* mindig megfelelőn, jól legyenek patkolva; és ha egy ló elesik asikos jeges utczákon, *gyors* in-tézkedést tenni, hogy a lovat óvatosan, emberséges módon *mi-előbb* lábra állítsák; *kötelessége* inteni, sőt megróni és feljelenteni a kocsisokat, fuvarosokat, kik lovaikat ok nélkül soká vá-ratják künn a hidegben, pokrócz nélkül, míg ők benn a meleg korcsmában idogálnak; *kötelessége* figyelni arra a kín-zásra is hogy — a miben főkép serdületlen ficzkók és részeg kocsisok találják kegyetlen gyönyörüségüket — a féket nagyon ne huzzák, mert ily kínzás mellett a szegény ló kénytelen a száját a legnagyobb hidegben is torkig nyitva tartani, de még nyelve és szája is gyakran tele lesz fájó sebekkel. *Kötelessége* a rendőrnek figyelni arra, hogy az akár lovak-, ökrök-, tehenek-vagy szamarak által vont szekereket tul ne rakják; a Szamos-vizes-hordó szerencsétlen gebéket ne a végelgyengülésig használ-ják és agyon ne éheztessek. Pillantson be egy-egy udvarra és a hol akárminő állaton ejtett gonoszságokat, kínzásokat lát, azt tiltsa meg és jelentse be a rendőr-kapitány és biztos uraknak. — Az Á. V. E. a tél lefolyása után, márcziusban, fogja a díjakat kiosztani. *Télen* van leginkább szükség arra, hogy a fázó, éhező, túlterhelt, némán tűrő, és végtelen kínzások hosszú sora után né-mán holtan össze is rogyó szegény állatokat lehetőleg oltalmukba vegyűk.

Főuri hölgy állatvédelmi gondolatai.

Egy főuri hölgy, ki Erdély egyik legbüszkébb történelmi nevét viseli, levelet intézett Széchy Károlynéhoz, a melyből a következő részt közöljük. Hadd tudják meg a közönyösek is, hogyan gondolkozik egy nemes arisztokrata nő a szegény állatokról: „Örömmel olvastam az *Állatok Védelmében* Nagyságod „*felhívás és kérelem*“ című cikkét, amely reményt nyújt, hogy az apró nyomorult kis állatok végre valahára meglesznek védve, azon lelketlen kinzásoktól, amelyeknek ki vannak téve a negédes, durva lelkű dézsa nympháktól — bár a kinzás még otthon is tart azért, amidőn ide oda lökve, a kötözött állatok, étel-ital nélkül hagyják órákig, mert az ugyis „megöleődik estvére“ — nem is említve, hogy a ketreczekben meg napokig is elhagyják étel — főképen ital nélkül. — Ezekről a házi asszonyok tehetnének némi kis jó indulattal — ha ugyan nem lenne „nevetséges“ még az állattal is bajlódni, amely ugyis arra való, hogy megöljük! Igy gondolkoznak sokan. Valóban elszomorító azon barbár kinzás, a minek ez ember tanuja lépten-nyomon ugy az apróbb, mint a nagyobb állatoknál — és bár általán sajnáljuk a megkinzott állatot — védője alig akar valaki lenni, attól tartva: — mit mondanak a körül állók. Pedig ha erélyesen példát adna, több követője is lenne, s ez is hatásosan elősegítené az állatok védelmét.“

Temető a kutyák számára. Egy vagyonos hölgy New-Yorkban föltette magában, hogy a kutyáknak temetőt szerez, mert a mint a „Newyork Herald“ egyik interviewolójának kijelentette, a kutyák leghivebb barátai az embereknek, és sokkal önfeláldozóbbak és odaadóbbak, mint embertársainknak 99 százaléka. A hölgy már meg is vett egy nagy területet és műépítéssel elkészítette a tervet egy tágas kutyatemetőhöz. A legjobb helyeket azoknak a kutyáknak rendelte, a kik életükben valamely dicső cselekedet által kitüntek, vagy illusztris családokból valók. De a szegény kutyákról is gondoskodva van, úgy hogy még a legnyomorultabb ebeket sem kell közös verembe dobni. A „Newyork Herald“ be is mutatja olvasóinak a temetőt nemcsak írásban, de képen is, kriptákkal és emlékoszlopokkal, melyeken King Charles-féle kutyák, mopszok és szelindek fejét látni. A derék kutyák Newyorkban tehát ezentul megnyugodva fejezhetik be kutyaéletüket: ha vért is kapnak életükben, emlékszobrot kapnak haláluk után, egészen mint az emberekkel is szokás . . .

*

A bolha — az irodalomban. Bickel Adolf, a tudós kutató, a „Münchener Allgemeine Zeitung“ nagyhirű világlapban hosszabb tanulmányt közöl a — bolháról, voltaképp a bolha „idomításáról“, ama mutatóanyag alapján, melyekre e szerencsétlen állatocskákat betanítván, oly büszke az „impressario“; aztán európai körútra indul velök és megtelik a zsebe csengő pénzzel!!

Az állatok lelki világából.

Az én macskáim.

Irla François Coppée. Fordította Széchyné Lorenz Joséphine.

Ablakomon keresztül szeretem látni és hallani kicsi kertemben a verebeket, ezt a szárnyas köznépet; fajuk vargainasait. Nem nagy művészek, Daluk rövid. Csak egy vidám „kuikui“ és vége. De karban oly zenét csinálnak, mely nekem igen tetszik; emlékeztet valamely hegyipatak eleven mormogására, vagy, hogy külvárosiabb hasonlattal éljek: egy nagy serpenyőben pörkölő burgonyák síségéhez, valamely gyümölcsárusnő ajtajában.

Vén párisi legény létemre a polgártárs és fajtárs-féle érzelmekkel viseltetem utczáink arczátlan verebei iránt, melyek olyan bizalmasan viselik magukat, s oly kevéssé félnek, hogy az ember azt hinné: a közmondásos sőt könnyei a farkuk végére lehetne hinteni. De ne kísértse ám senki se, mert nagyon is virgonczak. Az utca másik oldalára átsiető ember lábai alól, a lovak ügetése elől frrr! elrebbenek. Elröpülnek, már messze vannak, biztonságban. Mégis, minden fürgeségük mellett e meggondolatlan madárkák, kicsi kertemben, folytonos aggodalomban tartanak.

Miért? Fene macskáim miatt.

Isten tudja, mennyire szeretem a macskáimat! A lakásomban ők az urak, a mint azok voltak elődeik is, magamnál jobban. Mondhatom, hogy uralkodnak nálam, és ha vissza akarnék emlékezni a macska-családokra, dynastiákra, a melyek házamban éltek, úgy vagyok, mintha még az iskolában lennék azzal a feladattal, hogy a francia királyok sorozatát megtanuljam, és összezavarom a Capet-ek meg a Valois-k ágait. Macska-barátságomnak sok bizonyítékát adtam. Ötöt-hatot tartottam egyszerre; és ma is három macskám van, „a ház büszkeségei“, a mint Charles Baudelaire mondja nagyszerűn.

Tele a szívem irántuk való gyönyörűséggel. De a fészekrakás idejében, midőn macskáimat vadászó vad természetök hevesen elfogja, néha nagyon boldogtalanná tesznek. . . És ime, a mióta ezt a lapot írom, már háromszor letettem a tollat, az ablakhoz futok és kezeimmel tapsolva, elriasztok pár tulságos merész verebet, melyek felé csuszva lopózik házitigriseim egyike, reszkető bajusszal és oly villogó zöld szemekkel, akárcsak a Montparnasse-Ménilmontant-i omnibus lámpásai.

Habártulságosan is jól van lakva, úgyszólván tömve, mint a lúd, és csak ma reggel is a konyhában régi ollóval szétvagdalt süttött lépet kapott, mely kedvencz falatja, nem számíthatom be bűnnek gyilkos szándékait. Egyszerű állat, mely természetének enged, és sokkal kevésbé vétkes, általában véve, mint ama nagy urak, a kik, gazdag reggeli után, lóra szállnak egy egész banda más gavallérral és hölgygyel egyetemben, bőszt kutyák és livrées ficzkók vezetése mellett, hosszú órákon keresztül egy szegény őzet üldöznek a legadá-

zabb módon. Mégis be kell vallanom, hogy az én gonosztevőm ugyan ebből az iskolából való. Nem szükségből, hanem gyönyörből vadászik. A minap is úgy jött haza, farkát magasan feltartva legyező alakban, győzelmes tekintettel, szájában egy szegény megfojtott madárkát tartva, melyet megbotráncozott szakácsném előtt a földre hullatta, mert hát ez az egyszerű teremtés nem ismervén a lovagiasság szokásait, nem tudja, hogy egy *hölgy* előtt vadászaton mindég tisztelegni szokás.

*

Azonban bocsássuk meg bűnét a kis Loulounak, ez a neve, mert a három macskám közt kétség kívül ő a legokosabb és legszebb. Alakja apró, lábai nagyon rövidek, feje nagy és a melle oly hatalmas, mint egy római campagnabeli bikáé: Fekete-sávós, barna szőre, mely az éppen frissen hámozott gesztenyének színére emlékeztet, rendkívül buja; szemei meg, melyeket az imént nagyon tiszteletlenül omnibus lámpásokkal hasonlítottam össze, valóban úgy fénylenek, mint a csillagok és a legimponálóbb tekinteteket szórják. Nem tudjuk, minő nemes álmak laknak e titokzatos szemfényben, de ha Ön abban a szerencsében részesülne, hogy a kis Loulounak bemutatják, a mikor nyugodalmasan ülve, hosszú szőre körülötte elterülve, szemének szürkés-zöldes csillagait kitágítja, okvetlenül az az érzés fogná el, hogy egy magas születésű macska előtt áll. A kis Loulou szokásai meglehetősen pihetősek; idejének legnagyobb részét az alvás és személyének gondozása közt tölti. A testére leghibb párisi nő nem végzi lelkiismeretesebb módon „toilette“-jét és nem jön ki csinosabban és tisztábban a fürdőjéből, mint ez a gyönyörű macska, a melynek pedig nincs más fürdőkádja, mint a nyelve, nincs más spongiája, mint első lábacskaí.

A kis Loulou nagyon mértékletes az evésben és eltérőleg sok társának szokásától, nem alkalmatlankodik gazdájának ebéd közben. De kissé gourmand, és ha csirkét találunk fel, a mit különösen szeret, kevésbé tartózkodó, s habár egy baleset következtében sántikál, mégis oly könnyen mozog, mint egy sylphid; a csirkepecsenye látására könnyű halk szökéssel az asztalra ugrik és pár kicsi darabot kegyesen elfogad. Eszrevette valahogyan, hogy a szomszéd hölgyeknél, kiknek bérlőjük szép szárnyasokat szokott küldeni, a csirkepecsenye különösen izletes; néha megjelenik hát ott ebédlőjükben, illedelmes időben. De nincsen benne semmi sem a tányérnyalóból, az élösdiből. Kis Loulou mindenütt otthon van, mint a király

*

Szeretem és csodálom; de azért nem vagyok igazságtalan két társa Noiraud (feketécske) és Mistigris (szürkés), e leg- és legszerényebb plébeiusok érdemeivel szemben sem. Mind a kettő meglehetősen régóta lakótársam, de multjukról nem tudok semmit se. Afféle ismeretlen kósza tekergők, egy szép nap szállásom küszöbén jelentkeztek és jó fogadtatásban részesültek. Hiszen a könyörületnek kötelessége: zárandokokat és utazókat a házba fogadni. Sokszor gyakoroltam is ezt a bolygó ciczákkal szemben és azt

hiszem kiváló helyem van már a macskaparadicsomban. Sok szőrös bohémét részesítettem vendégszeretetben, de a legtöbben javíthatatlan kalandorok, itt hagytak, elmentek bucsú nélkül, pár napi pihenés és jóllakás után.

Noiraud és Mistigris okosabbak voltak; kellemesebbnek találták puhán feküdni és így lakásomat aggházuk gyanánt elfogadták. Igaz, hogy viselkedésük, szokásaik kevésbé előkelők, mint a nyalka kis Loulouéi; az a rossz szokásuk van például, hogy a szénben henteregnek, és követelő hangon nyávlikolnak, hogy ajtót nyissanak nekik. Mégis meg vannak bennük, habár csekély fokban, fajtájuk főerényei, t. i. a tisztaság, a discretio, meg a kecsesség.

Allítsuk fel az axiomát: gézenguz, pórias macska nincs.

A fenti vallomások révén Önök már most ismerik ama gyöngéd érzelmeket, melyekkel a macskák iránt viseltetem, és sejthetik, mennyire fájdalmas egy látvány reám nézve az, ha eme kedves állatokban felébredni látom a húsevő vadász ösztönét. Éppen az imént, a mint elűztem kis kertemből a madarakat, hogy macskáim támadásaitól megóvjam őket mély szomorúság vett erőt rajtam arra a gondolatra, hogy a természetben a megsémmitésnek törvénye, a vérszomj, a gyilkos hajlamok milyen nagyon uralkodnak állatban éppen úgy, mint a társadalmi emberben.

Kétségtelen, a macskafaj, mely élő zsákmányt ragad meg és tép szét, ártatlan abban, hogy karmaivannak. De annak a rettenetes, a kezdetleges szörnynek is, a ki a mi elődünk vala, annak is voltak karmai. És évszázadok és évszázadok multak el a nélkül, hogy a párbaj, a háború, szóval: a gyilkolási ösztön eltűnt volna a világból.

A macskának karma van, fájdalom, de a polgárosult ember keztyűje alatt is körmök vannak.

Bámulatos kutya értelmességről olvasunk Plutarchban, mely által Pyrrhus idejében egy gyilkosság lett felfedezve. Tudomására jutott a királynak, hogy egy kutya nem engedi meggyilkolt urának holttestét eltemetett, de még hozzányulni sem, és dühösen veti magát mindenkire, a ki közeledik hozzá; s hogy a kutya több nap óta nem evett semmit, Pyrrhus házához hozatta a kutyát, mikor az a szomj és éhségtől már egészen ki volt merülve, jól táplálta és magához szoktatta. Hosszu idő múlva, egy csapat szemle alkalmából a kutya egyszerre dühösen nekirohan két katonának, iszonyuan ugat s ruháikat testükről letépve, nem engedi tovább indulni. Pyrrhus börtönbe vetette a katonákat és végre sikerült őket arra a vallomásra bírni, hogy csakugyan ők gyilkolták meg a kutya előbbi gazdáját.

Kutya a posta szolgálatában Az Eislefeld-Unterneubrunni vasut egyik kicsi állomásán, a thüringiai Brattendorfban, az odaváló korcsmáros, ki az egész falu leveleit kezeli, a vonattal megérkező posta-levelezsákokat foglász ebével hozatja be a faluba. A kutya a legnagyobb pontossággal jelenik meg a pályaudvaron, a beérkező vonathoz megy, átveszi a zsákokat és szájában hordja be a faluba, s ott átadja gazdájának.

*

Egy pillangó „dressurája!” Az angol „Cosmopolitan” havi közlönynek egyik nő munkatársa írja a nevezett lapnak, hogy sikerült egy pillangót „idomitania.” „Egy hűvös októberi napon — írja, — sétaközben a parkban találtam egy nagy fekete- és narancsszinű pillangót (tehát valószínű egy elkésett „császárköpenyt” vagy nagy gyöngyházpillangót.) Annyira szép volt, hogy habár a fagyos levegő látszólag megölte, mégis felvettem, gondosan beletettem egy skatulyába és hazavittem. Otthon az asztalra letettem. Pár órával később visszamenve a szobámba, valami neszt hallottam. A skatulyából jött. Szegény pillangó nem volt meghalva, csak megdermedve és a szoba melege újra életre ébresztette; most már meg akartam menteni az életét. Sok cukorból és kevés vízből syrup-félét csináltam, a pillangót vállánál (?) megfogtam és összegöngyörödött sziványát egy tompa varrótűvel óvatosan kibontva, sziványa végét a syrupba tettem, aztán eleresztettem a sziványt, melyet a pille végre elsőlábaival a rajta levő édességtől tisztázni kezdte. Végre tapogatóit is tisztította és kéjesen (?) nyujtózkodott, mint egy ember, a ki meg van elégedve magával is, meg a világgal is.

Három nap folytattam etetését, és pedig nagyon gyakran napon-ta. Negyed nap, mikor újra etetni akartam és hozzá közeledtem, már maga repült a kezemre, maga nyujtotta ki sziványát és segítségem nélkül szivta a cukros nedvet. Most már jó barátok voltunk. Pillém úgy viselkedett irántam, mint egy szelid madárka, sőt mondhatnám: mint egy kis gyerek. Bevittem neki virágokat a szobába, s szépen pihent rajtuk. De ha sütött a nap, úgy körül röpködött, mint szabadsága idején. Ki is engedtem volna szívesen, de künn csakhamar újra megdermedt volna a hideg éjjeleken. Ha beléptem a szobába, azonnal a kezemre, a karomra, a vállamra röpkült. Tudta, hogy mindig hozok neki valami nyalánságot. — Végre annyira jámbor lett, hogy egy szobából a másikba vihettém és vendégeimnek mutathattam. Három hét múlva beálltak a vénség első jelei: szép színei elsápadtak. Pár nappal rá testén és szárnyain apró ránczocskák mutatkoztak; ebéd után már nem tisztogatta magát oly szorgosan, mint azelőtt. Étvágya fogyott és így ereje is láthatóan fogyott. Életének utolsó tíz napjaiban úgy kellett őt táplálkoznom, mint egy kis gyereket; már alig mozgott; csak itt-ott még átmászott a kezemen. Utolsó három nap mielőtt meghalt, szinte már mindig csak a kezemben volt és a kezemben halt is meg.“

*

A vakondok életmódját tüzetesen tanulmányozta egy Goerth nevű német természetbúvár s igen sok új dolgot észlelt. Így például a vakondok nem a föld alatt levő gilisztákból él, hanem valóságos ragadozó állat, mely éjjel a földszinén kutat rovarok és hulladékok után. A kisebb állatokat rögtön megeszi, a nagyobbakat a földbe ássa a jövőre. Igen sok állat elásását a dögbojárnak tulajdonították eddig, de helytelenül, mivel ezek az apró állatok gyengék ahhoz, hogy sirt ássanak. A tévedés onnan eredt, hogy a rovarok tojásaikat a dögbe rakják, melyet azután a vakondok elás. A vakondok sötét színük miatt éjjel jóformán észrevétlenül kószálnak szabadon, különösen a vakondturások közelében. Nagyobb állatokat 15--20 centiméter mélységbe ásnak el fiaik számára. Goerth azt is tapasztalta, hogy a vakondok, különösen a him állat, nagyon mérges és igen könnyen szembeszáll bárkivel, még ha veszélyes is reá nézve. Mindebből látni való, hogy a joggatlanul üldözött kis vakondokban is meg van az érzés és értelem.

A III. ifjusági pályázatunk határideje jan. 10-én jár le. Reméljük, hogy a kolozsvári iskolás ifjuság köréből sokan fognak a pályázaton résztvenni; nem a kicsi jutalomért, hanem maga az eszméért. Egy pár dolgozat már be is érkezett. Az Á. V. E. nagyon örülne, ha mind a három díját odaitélhetné ifju állatvédő pályázóknak.

*

Négylábu operett. A bécsi Carl-Theater egyik ujdonsága a Chilperik király című operett, a melyet egész joggal négylábu operettnek lehetne elnevezni, annyi benne a négylábu szereplő. Egy egész kutya-falka szerepel benne, a melyről érdemes megjegyezni, hogy gróf Esterházy Miklós engedte át a bécsi színháznak. Hogy a legszebb példányokat válogatták ki, szinte fölösleges megjegyezni. Szerepeini fog a négylábu operettben még egy dresz-szirozott számár is.

*

Népszámlálás az állatvilágban. A Zoological Record munkatársa táblázatos kimutatást közöl az állatfajokról. E szerint van 2500-féle emlős állat, 12.500 fajta madár, kételtű van 4400 fajta, hal 12.000 fajta, puhány 20.000 fajta, mohállat 1800 fajta, crustaceak 20.000 fajta, és véglény 6100 fajta, Természetes, hogy e felsorolás nem teljes, a mennyiben a véglény- (protozoa) fajták számát még nem ismerik kimerítően.

HIREK.

Az Országos Allatvédő egyesület kitüntetése. Az orsz. Á. V. E. az ezredéves kiállítás alkalmából „közhasznú működéséért” a kiállítási érmet kapta, miután máraz 1885-i kiállításon elismerő oklevelet nyert. E szép kitüntetést az egyesület tevékenysége, vezetőinek dr. Verédi Károly és dr. Szalkay Gyula ernyedetlen buzgósága és fáradozása méltán vívta ki.

A **szárnyas-kiállítás** alkalmából, a következő *kolozsvári* kiállítók kaptak kitüntetést; Cseh Péter nagy collectió-kért a milleniumi nagy érmet. Gurat Béla diszgalambokért a kiállítási érmet. Még egy Haller Károly is van a kitüntetettek közül, de nincsen hozzátevé, hogy Kolozsvárról való-e.

Allategészségügyi Évkönyv. A földmivelésügyi miniszterium megbízásából dr. Hutyra Ferencz szerkesztésében most jelent meg az 1895-ik év allategészségügyi évkönyve. A könyv első része az állatorvosi akadémiáról szól, második része pedig az allategészségügyre vonatkozó intézkedéseket és rendeleteket tárgyalja. Áttekinthetősége és mindenekfelett megbízhatóadatai következtében érdekelheti az évkönyv a magyar állattenyésztőket.

Drága tenyészlő. Herczeg Esterházy Lajos, az Angliában élő híres sportsman hazánkfia, a ki Magyarországnak szokott tenyészlővakat vásárolni, „*Best-Man*”-ért, 10.000 fontot ígért, de nem kapta meg. A ló tulajdonosa 200.000 forintot kér a lóért. *Best-Man*-t tartották Tokio tavalyi angolországi szereplésekor leg-erősebb ellenfelének.

Házibarátaink. „Unsere Hausfreunde” czim alatt 12 gyönyörű állatképet bocsát közre Albert Jos. műintézete Münchenben, híres állatfestők elragadó humorral festett műveinek másolatában. Ára folio nagyságban 30 márka.

A libapásztor. Elbeszélés az ifjuság és a nép számára, írta Seemann Gábor, polgáriskolai igazgató. Az orsz. Á. V. E. által koszoruzott pályamunka. Lauffer Vilmos kiadása.

Allatbiztosítási könyv. Írta Hajnal József állatorvos. A helyes elveken alapuló allatbiztosítás az allatkinzás csökkentésére nagy befolyással bír. Melegen ajánljuk e művet az allat-barátoknak és tulajdonosoknak. Kapható a szerzőnél Nagy-Kikindán. Ára 70 kr.

Az „Olesó okszerű méhészet könyve”, ugyszintén a „be-telelés” kapható 20—20 krajczárért Hilbert Istvánnál Kolozsvárt.

Valódi Szent-Bernát kutyákat, a legnemesebb származásból árul: Max Pauly Köflachban, Stiriában. Egy-egy 8 hetes kutya ára 40 forint.

Széchy Károlyné „A rabállatokról” című, a XII. nemzetközi allatvédő kongresszuson tartott előadása a budapesti Á. V. E.-nek kiadásában, magyar, franczia és német nyelven több ezer példányban jelent meg, bel- és külföldön való terjesztésre.

Hasznos tudnivalók.

Amerikai mód a csirke tojás elősegítésére télen. Amerikában azt a fölfedezést tették, hogy a csirkék nagyon kívánják a cayenni borsot és aztán télen is szorgalmasan tojnak. A tyúkászok tehát minden 2—3 nap egy tuczat csirke számára egy kis fáskanálnyi cayenni borsot jól keverve atáplálékba adnak; de minthogy a spanyol bors izgató-szer, nem szabad túlozni vele. Hasonló hatása a közönséges csalán magja. *Katholische Warte.*

A szobába, kalitkába zárt szegény madarak rekedtsége ellen olvadó szereket kell beadni, a melyekben sok a czukor tartalom u. m. barna kandisz, méz, árpacukor, higviricz (édesgyökér-) nedv stb, a madárka ivóvizébe olvasztva, vagy poralakban táplálékába keverve. A szerencsétlen állatoeszkát persze nagyon őrizni kell meghüléstől, főleg légvonattól.

Azelőtt, ha egy ló kifeszamította a lábát, hideg borogatást szoktak rárakni. Azonban ujabban azt tapasztalták, hogy nagyon meleg borogatások, vagy a beteg lábat körülbelül egy óra hosszáig jó meleg (de nem : forró) vízben tartatni, sokkal jobb és előbb gyógyítja a bajt. (Meleg vizet mindig utánna kell tölteni.) Azután egy vászonkötést kell rárakni, mely egyenlő mennyiségű viz, arnika és kutatincturába van mártva és jó szorosan a megdagadt és fájó láb körül kötni. Ha a kötés megszáradt, ujból meg kell nedvesíteni az említett folyadékkal. Pár nap múlva a baj elmúlt s a lovat újra be lehet fogni.

Illustr. Thierfreund.

Gyökeres gyógyszert a sertésvész ellen találtak fel Drezdában. A „*Sächs. Fleischer Zeitung*“ írja : Természetes, hogy a vész ellen az idők folyamán sok mindenféle szert próbáltak meg. A jászol tisztogatása, a padló ujjákövezése stb. mind hasztalan volt; végre lótrágyát alkalmaztak és meg volt az eredménye. Ólakba, a hol már a sertések felét elragadta volt a járvány, lótrágyát hoztak és vége volt a veszedelmes betegségnek, tehát nagyon ajánlatos lótrágyát vetni az ólakba.

A malaczk köhögése legtöbbször meghülés következménye. melyet hideg nedves rosz ólban szereznek; mindenekelőtt ezt az okokat kell kerülni; és a köhögés ellen a következő szert beadni: 50 gram édes gyökért 50 gram anis-maggal porrá törve és 150 gram mézzel jól keverni; ebből naponta kétszer kell a malacz nyelvére diónagyságu mennyiséget kenni. Ha a köhögés már el van hanyagoíva, ajánlatos 65 gramm vörös, porrá tört enziangyökérből, 65 gramm édesgyökérből és 250 gram mézből álló szert a fentebb leirt módon beadni.

Nemzetközi marhavásár Budapesten. A bécsi marhavásáron a helyiségek elégtelensége miatt már tarthatatlanná vált állapotok következtében a földmívelési minisztériumban — az Esti Ujság szerint — ismét a Budapesten létesítendő nemzetközi marhavásár eszméjével foglalkoznak, a melyet az állategészségügynek immár kodifikált államosításával egyidejüleg szándékoznak életbe léptetni.

Ujévi üdvözet.

(Az Állatvédő Naptárból.)

Edes atyámfia! Ez új esztendőben
Hiába kívánnám: ez s ez legyen bőven!
Pusztá kívánságnak úgy sincs foganatja,
Amink van: szorgalmunk s a jó Isten adja.

Azért én ezeknél okosabbat mondok:
Házi állatidra mindig legyen gondod;
Ne éheztesd őket, durván sohse bántsad,
Valamennyi, az mind a te *munkatársad*.

Gondolj jó magadra: birtad-e a dolgot,
Ha nem volt mit enned és a gyomrod korgott?
Szívesen dolgoznál akárki fiának,
Ha fizetés helyett jól elpáholnának?

Erre tán azt mondog: Én nem vagyok állat!
Csakhogy ez nála sincs másképen, mint nálad!
Ha soha nem is szól bújárul, bajárul:
Munkája s a haszna, lásd, mindent eárul.

Sovány ökör nem bír teherrel, ekével;
Messze ugyan nem mégy nyomorult gebével;
Tehén, bivaj, kecske jó tejet hogy' adjon,
Ha csak úgy táplálsz, hogy élve maradjon?

Húzó, erős marhát, gyors lovat fizetnek;
Rossz tejre, turóra azt mondják, hogy — edd meg!
Vásáron kinek kell gémberegett sőre,
Akin egyéb sincs, mint csontja meg a bőre?

Hasznos marháidra tehát legyen gondod!
Ha belőlük élsz, hát ne csinálj bolondot.
Senki se fizeti, csak magad az árát
Es senki se vallja, csak magad a kárát.

Valamennyi marhát, azt mind úgy tekintsed
A há ad tájékán, mint megannyi *kincset*;
Kicsiben és nagyban mind neked szolgálnak,
S kicsiben és nagyban hasznodra is válnak.

Edes atyámfia! Ebben az új évben
Ezeket jegyezd meg te magadnak szépen;
De ne csak jegyezd meg, kövesd is valóban,
Sokszor istenáldás van az igaz szóban.

Dr. Dengi János.

ÁLLATOK VÉDELME.

A KOLOZSVÁRI ÁLLAT-VÉDŐ-EGYESÜLET

Szerkesztőség:

SZÉCHY-VILLA
I. EMELET

hová a kéziratok, tudá-
közölések, előfizetések
küldendők.

HAVIKÖZLÖNYE.

Szerkeszti:

SZÉCHY KÁROLYNÉ LORENZ JOSEPHINE,
az Egyesület elnöke.

Tagoknak

tagsági díj fejében jár.

Előfizetési ár:

Egész évre 1 frt — kr
Fél " — " 50 kr
Számanként . 10 kr.

Második évfolyam.

Kolozsvár, 1897. február 1.

5. szám

A LEGMÉRTÉKLETESEBB ÉS LEGSZELIDEBB ÁLLATRÓL.

Az ember azt hiszi magáról, hogy ő a földi teremtmények legtökéletesebbje és büszke a maga erkölcsi felsőbbiségére. Pedig a mikor nincs érzéke az erkölcsi jó iránt, a mikor nem teljesíti emberi kötelességeit akkor még az állatoknál is lejjebb száll. Ily aljas ember az, a ki szivtelen, kegyetlen; mert az embernek törvénye jónak, emberségesnek, könyörületesnek lennie, épp azért, mert öntudatos. Hisz még az öntudatlan állat szívében is van irgalom. Hogy hiányozzék ez tehát az embernél? És ha ilyen együgyű módra kegyetlenek vagyunk, akkor legtöbbször, mi emberek butíthatjuk el szegény házi állatainkat, ez alsó rendű hűséges szolgálóinkat, a rossz bánás, kínzás, oktalan magaviselet által.

Az, a ki az állatokat kínozza, nem csak hogy gyáva, visszaél felsőbbiségével és arra használja, hogy rosszat tegyen, fájdalmat okozzon; hanem még ostoba is. Mert ha nem kínozná, nem gyötörné el az állatokat, ezek sokkal tovább tartanának és sokkal több hasznot hajtának neki.

Nincs talán állat, melyivel annyira visszaélték volna az emberek, mint a *szamárral*. Ez a legmértékletesebb, legdolgosabb, legtürelmesebb, legszelidebb állat; hogy ha jól bánnak vele, oly kevéssel elégszik meg és oly nagy szolgálatot tesz! Oly szerény és oly hűséges.

De az emberek megvetik azon halálos fáradságért, melyre kárhóztatják, azon rossz bánásmódot, melybe részesítik, azon hibákért, melyeket durvaságuk által szántszándékkal vertek belé: ilyenek az emberek!

Ismertem egy kedves, művelt fiatal leányt, a ki egyszer falun megszánt egy szegény szerencsétlen szamarat, melyet gazdája egy oktalan durva molnár, annyira elgyötört, hogy a szegényál-

lat már semmikép sem akart, vagy helyesebben mondva: nem tudott többé dolgozni, úgy el volt mindenkép csigázva. A fiatal leány megvette a molnártól, vagy tiz napig pihenni hagyta, sebeit begyógyította, minden reggel megkefältette, jól táplálta, gondozta, aztán elajándékozta egy becsületes, értelmes, jó derék embernek, a ki a szamarat úgy megbecsülte, hogy még éveken és éveken át pompásan szolgált neki, és nagyban segítette elő kis vagyona megszerzésében.

Párisban az általános pincze-egylet is szamarakat alkalmaz a boros palaczkoknak házhoz való szállítására. Nem akarta ez az egylet az embert használni igavonó-állat gyanánt. Másfelől a ló neki igen sokba került volna. Mert ez az egylet házhoz küldi a palaczkokat, néha 2., 3., 4., 5. sőt 6. emeletre kell azokat felvinni, vagy pedig bejelenteni ezen emeleteken és aztán a pinczébe szállítani. Így egy-egy ember legfeljebb 20 helyre viheti el egy nap a bort, a mi legfeljebb 300 litert teszen ki. Egy ló pedig 800 litert is könnyen elbir. Többe is kerül a ló tartása. Így tette ez az egylet a kísérletet a szamarral. Előbb csak egyet vásárolt, aztán látván, hogy ez tökéletesen megfelel, egész 100-ig felvitte. Nincs szelidebb, okosabb, könnyebben kormányozható állat, mint ezen „általános pincze-egylet“ szamarai. Hiresek lettek, oly szépek és jók. Naponta 5 liter zabot kapnak, fél kötés szalmát, fé adag szénát, 2 liter murkot és korpát. A midőn szorgos munka van és több fáradság, még egy liter zabot kapnak ráadásul. Minden reggel gondosan megkefältik e szamarakat, egy ellenőr megvizsgálja, jó állapotban vannak-e?

És noha mindennap dolgoznak, soha nincs semmi bajuk és rendkívül nagy szolgálatot tesznek. De mindig szeliden, értelmesen, ember módra bánnak azokkal, ezért is e szamarak éppen nem makranczosok, egy jelre engedelmeskednek a legnagyobb szelidséggel. Megállnak azon ház előtt, hol a szállítónak dolga van, és el sem mozdulnak, míg azt meg nem parancsolják nekik. *Soha sem ütik*, mert már a szóra engedelmeskednek. Ezen szamarak még a vizen is átmennek, és ellenállás nélkül hátrálnak, mit más *elkínzott* szamar a világeré sem tesz meg. Ezen egylet 3 éves korukban veszi meg e szamarakat, és így neveli azután fel azokat saját szükségéi számára, de más eszközt soha sem használ, mint a legnagyobb szelidséget. Ezért is a párisi állatvédő-társulat éremmel jutalmazta meg ezen egyletet és kocsisai között pénzbeli jutalmat osztott ki. De hát az is elég jutalom önmagában, hogy ezen emberek az állatokból értelmes, szerető, szelid segédeket neveltek magoknak.

De Gerando Antonina.

A szegény embernél *sok* hiányzik, de a rosszszívűnek hiányzik *mindene*, mert se nem szeret, se nem szeretik és nem élvezi a *jóság* és szeretet áldását.

Szent Irás.

A tudós macskája.

Nagy lett volna a tudósnak
Az ő tudománya,
De mi haszna, ha kevés volt
A vágott dohánya.
Könyvet irt a bölcseségről
— S hajna!
Akkor esett ez a bolond
História rajta.

Nem szeretett ez a tudós
Semmit a világon,
Járt legyen bár égen, földön,
Két avagy négy lábon :
De a kendermagos cziczát
— S hajna!
Éktelenül megszerette,
Majd hogy fel nem falta.

Szolgája is volt ; a háznak
Ez viselte gondját,
Hogy lába ne keljen és a
Szelek el ne hordják.
Hű cseléd volt félig-meddig
— S hajna!
Kopplálás lőn este reggel
Bőséges jutalma.

Máskülönben ment a dolga
A kedves cziczának :
A reggelin gazdájával
Ketten osztozának.
Búsan nézte ezt a szolgálta
— S hajna!
Fél zsemlére, pohár téjre
Nagyokat sóhajta.

Mert tudósunk a magáét
Ha fölreggelizte :
Felét a cziczának adni
Volt a szolgálta tiszte.
Úriasan élt a macska
— S hajna!
Csak nem akart, csak nem akart
Meglátszani rajta.

„Hé . . . izé . . . mi baja lehet
Annak az állatnak ?
Szőre horzas, csontja zörgős,
Szédelegve ballag.“
„Jaj, uram, hát a sok éhség ! —
— S hajna !
Kétszereznők csak a tartást :
Mingyárt lábra kapna.“

S az napságtól itcze tej járt,
Kapott egész zsemlét :
A tudós csak lesi, várja,
Hogy ha nekitalnának.
De a macska nem üdült fel
— S hajna!
Elfogyott a fogyó holddal,
Sarlóvá hajolva.

Kendermagos szegény czicza
Nyavalyába esvén,
Fölvette a *néhai* nevet
Egy szép őszi estén.
„Átszellemült kedves állat
— S hajna !
Falatom megosztám vele
Mégis meg van halva!“

„Mi tagadás“ mond a szolgálta,
„A cziczus nem vétett :
En evém meg ő helyette
Reggel az ebédet.
Mondtam, menjen egérfogni,
— S hajna !
Nem tanyáz ám ott egér, hol
Üres minden kamra!“

Nagy volt, mondok, a tudósnak
Az ő tudománya,
De mi haszna ! kevés hozzá
A vágott dohánya.
Könyvet irt a bölcseségről
— S hajna !
Ilyen apró dőreségek
Gyakran estek rajta.

Arany János.

Harmadik ifjusági pályázatunk eredménye.

A harmadik ifjusági pályázatunkra 5 dolgozat érkezett be. Az első díjat, 1 tiz frankos aranyat, az „Állat-hűség” című rajz nyerte meg. Jelígéje, mely kissé pesimista, így hangzik: „Az állat hűsége állandó; csalódní csak emberben lehet.” A jelíges levélben **Péterfi Tibor** a helybeli ev. ref. gymn. V. oszt. növendékének neve került ki. A második díjat, 8 korona, „A madarak jóltevője” című dolgozat nyerte meg; jelígéje: „Nyisd meg a te szájadat azok mellett, kik némák és mindazok érdekében, kik elhagyottak.” Szerzője **Szász Edith** a helybeli felsőbb leány-iskolának V. oszt. növendéke; a harmadik díjat, 6 koronát „A hű madár” feliratu czikk érdemelte ki, melynek jelígéje „Ki önmagát legyőzi, birodalmat győz!” Szerzője **Weisz Elza**, szintén a helybeli felsőbb leány-iskola növendéke (VI. oszt.) Az elnök szerkesztő a három jutalmat már elküldte a nyerteseknek. A 4. és 5. dolgozat visszavehető febr. 1-ig Széchy Károlynétól. Péterfi Tibor dolgozatát a mai számban adjuk. A többi illő sorrendben fog megjelenni az „Állatok Védelmé”-ben.

Állat-hűség.

— Első díjjal jutalmazott pályamunka. —

Írta: **Péterfi Tibor** a helybeli ev. ref. gymnázium V. oszt. tanulója.

Jelíge: Az állat hűsége állandó, csalódní csak emberben lehet.

Verőfényesen sütött a nap Pompeji városa felett. Az öreg Vesuv ott füstölög a zöld rétek között, a narancsfák virágznak s az egész természet pazar pompájával gyönyörködte az embereket.

Bent a városban nagy a sürgés-forgás. A circusi játékokról foly a beszéd, melyet egy kegyes patricius rendez a népnek.

Ha az utczákon végig megyünk, szemünkbe ötlík egy görög stylben épült ház kerttel körülvéve. Ha gazdája után kérdezősködünk, megtudjuk, hogy ez a ház Castus Popularius-é, ki a császártól kapta jutalmul, a bar-barok ellen folytatott háboru után. A teremben ült a nagy ur s kedves kis fiacskája apró játékaiban gyönyörködött. Lábai előtt egy nagy kutya feküdt, mely barátságosan pislantott a kicsike felé. Az ajtók előtt afrikai rab-szolgák várták uruk parancsait.

Majd megnyílt az ajtó s egy magas csontos férfi lépett be.

„Üdv neked Castus! üdvözlé a ház urát.

„Légy szívesen fogadva házámban nemes Antonius” viszonzá ez. „Mi hir hozott erre?”

„Tudod nemes barátom, hogy ma az amphitheatrumban előadás van, a nép tolong s én is szeretném látni, hogy vivnak Varro gladiatorai. Azt gondoltam erre jövök s talán együtt mehetnénk a circusba.”

„Számból vetted ki a szót, nemes barátom. En szolgálatra állok.” Ezzel intett egy szolgának, ki gazdája bibortógáját hozta

elő, s aztán barátjával elindult a circusba. „Maradjatok mindig fiam mellett s a házból ne távozzatok!” parancsolá a szolgának, és nemsokára eltűntek a forum házai közt.

A kis gyermek szépen eljátszogatott egyedül a nagy kutyával, olyan szép egyetértésben, mintha élő emberrel játszott volna. Még talán jobban Mert a kutya nem ellenkezett vele, hagyta, hogy lovagoljon rajta a kis fiu, s ha ez jutalmul jó falatot dobott neki, hálásan nyalta meg gömbölyü karocskáit. Mert az állat is hálás, ragaszkodó jóltevőjéhez, jobban meghálálja a jótettet, mint sok ember.

Mikor elfáradtak, a kis fiu leült a kutya mellé s szőkefürtös fejécskáját a hú állat nagy lompos fejére tette. A rabszolgák pedig nagy hévvel koczkáztak, s kisebb gondjuk is nagyobb volt annál, hogy uruk parancsait teljesítsék.

Az égen ez alatt fekete fellegek gyülekeztek. Az öreg Vesuv sűrű füst-fellegbe takaródzott. Valami földalatti moraj reszketteté meg Pompeii falait. — Az ég megnyílt s a Vesuv torkából izzó lángoszlop emelkedett ki, mintha az alvilág törne elpusztítani a földet. Süketitődörgés rázkódtatá meg a levegőt, mint mikor az ég a földdel özszeomlik. Jupiter tonans megmutatja haragját!

Az utcákon fojtó a lég; az amphiteatrumban nem szurhatja le a gladiator ellenfelét, mert maga bukik le megfulladva. A nézők rémülten rohannak a szabadba, hol láva-eső temeti el őket. Anyát csecsemőjével, a katonát őrhelyén, a papot oltáránál érte utól a rettentő halál, s a kit nem a láva égetett el, megfullasztotta az aláhulló hamu.

Rémülten kapkodott levegő után a Castus szegény fiacskája is. Hiába van apjának egész kis birodalma, nincs senki, ki megszabadítsa őt a haláltól. Az ablakon komoran sűt be a rút vörös szín, a melyet aláva okoz, s égető forróság terjed a teremben.

„Meneküljünk!” kiált egy rabszolga s erre a többiek nem törődve uruk fiával, kirohannak a lávasírba.

Egyedül maradt a kis fiu, csak egy hú társa maradt: a kutya, ki szívesen megmentette volna kis gazdáját, de a levegő fullasztó volt. Hiában kiabál rémülten segélyért a fiucska, hiában csahol a kutya. Nincs senki, senki!

Végre a gyermek lehanyatlik kutyájára, kis kacsóival görcsösen bele kapaszkodik annak szőrébe, — s megfulladva kiadja lelkét.

És a kutya, melyet mi oktalan állatnak nevezünk, hűbb volt minden rabszolgánál, hálásabb sok jó barátnál: nem hagyta el a kis fiut; ott múlt ki mellette, még akkor is testével takarva kis gazdáját. Így találtak, 1700 esztendő múlva rá, midőn Pompejít kiásni kezdték.

Mert az állat hűsége állandó, csalódni csak emberben lehet.

Pusztuló állatok.

Természettudósok és laikusok egyaránt panaszkodnak, hogy pusztul az állatvilág. — Az *elefántok* lassankint visszahúzódnak Afrika ama részeibe, hova legfeljebb Stanley-féle utazók vetődnek el, vagy az indiai sűrű dsunglokba, hova ugyan csak bajosan lehet őket követni. A pusztulás jelenlegi mérvé szerint a huszadik század tanúja lesz a vastag bőrűek kivészésének. És a *bivalyok*, melyek egykor az amerikai kontinens kétharmadát benépesítették? — Ezer számra ölték le ezeket, csupa kedvelésből. — Ha a még élő bivalyokat nem őrzik, egészen kivész a fajtája. — Szerencsére a bivalyok Ausztráliában új hazára leltek s úgy látszik, ott jól tartják magukat. — Ausztráliában viszont a nagy erszéyes állatok, a *kenguruk*, vannak kivészőben. — Csak most veszik észre, hogy a kenguruk tulajdonképpen úgy husukért, mint bőrukért nagyon használhatók. Persze, most már mesterséges tenyésztésük volna szükséges. Az egyetlen amerikai erszéyes állatot, az *orosszum*-ot, kipusztítják a négerék, pedig nagyszerűen irtja a kártékony rovarokat. A *czeteket* és más nagy tengeri állatokat is rendkívül pusztítják. A *tengeri tehén* (*Phytina gigas*) egykor az észak leghasznosabb állata volt; ma már csak névleg létezik. Egy század alatt kiirtották. — Néhány év előtt még kilencszáznál több hajó indult czetvadászatra és a tenger e nagy állatait oly iszonyúan pusztították, hogy már csak nagyon kevés maradt életben. A madárvilág is érzi az esztelen vadászat csapását. A *rovárirtó madarak* is áldozataul esnek a pusztításnak, melyet a női divat is elősegít. A *kigyókat* is keletlenül jobban irtják, mert sok kigyó nagy hasznára van a vetéseknek, melyeknek ellenségeit pusztítja. A madarak pusztításának nagy mértéke különben már maguknak a vadászoknak is föltűnt, így például azt vették észre, hogy az *erdei szalonkák* mindinkább fogynak. Vannak, a kik azt állítják, hogy a szalonkák fogyása főleg a görög tengerpartokon a madarak vonulása közben üzött lelkiismeretlen pusztításnak tulajdonítható. Habár egyrészt nem lehet tagadni, hogy ennek az állításnak is van némi alapja: ez még sem a valódi ok, mert a szalonkák számbeli apadásának oka valószínűleg a megváltozott viszonyokban is keresendő: a vizek lecsapolása, alagcsövezések, a közép- és alj-erdők átváltoztatása, az erdők letarolása és az erdőgazdaság okszerű üzése: lassan-lassan kiszorítják a máskülönben oly hasznos hosszucsőrűeket kedvencz tartózkodási helyükről. Ehhez járul az a fokozatos üldözés is, a melynek az erdei szalonkák a tavaszi huzás idején épen Közép-Európában ki vannak téve! Ma a sok kocza-vadász valóságos bucsujárást tesz, a mint az első szép tavaszi napok beköszöntenek. Tehát ép tavasszal, mikor leginkább indokolva volna a szalonkák kímélése, akkor kerül legtöbb aggatóra, mivel ilyenkor kevésbé elővigyázatosak és a vasárnapi vadászok görbe lövéseibe is tömérdek madár repül bele. A tavasszal üzött szalonkavadászatnak is nagy a maga káros volta és ez is hozzájárul az állatok számbeli apadásához.

A legnemesebb állat érdekében.

(Az orsz. Á. V. E. naptárából.)

Minden állat között, mely felett ur lett az ember, legnagyobb szüksége van a védelemre a legnemesebb állatnak, a lónak.

Mert a madarak szeretetét s ebből kifolyólag a védelmét, már az iskolában tanulja a gyermek, sőt még előbb, az óvodában a kisedd. S az erkölcsnemesítő tanok általában hatással is vannak rájuk, úgy, hogy már csak kivétel (??) az olyan gonosz gyermek, ki gonoszul bánik a madarakkal.

A kutya és macska a gyermekek játszótársa a családokban s a legtöbb gyermek pedig igazán jószívű és megosztja játszótársával minden darab kenyerét, sőt sokszor még fekhelyét is. Az már kivételes eset, ha éheztetik vagy kínozzák a kutyát, hisz a magyar paraszt azt tartja: „nem a kutya csak kutya, hanem az embör csak embör, mert a kutya: az kutya!”

A kutyát leginkább csak a tudomány nevében kínozzák, a mi ellen olyan impozánsan tiltakozott a millenáris nemzetközi állatvédő kongresszus.

A tehének, a birkák s a kecskék is többnyire jó gondozásban részesülnek, mert azokat ütéssel-veréssel nem kényszeríthetnék, hogy tejet adjanak, vagy gyapjút növelessenek, s a mi még több, valamennyinek, miként az ökörnek is, a husa képviseli az igazi értéket. Azért még a rossz gazda is azon iparkodik, hogy jó husban tartsa őket. S így legalább nem éheznek.

De a lónak csupán az élő erejét használják ki munkára és erre akárhány embertelen ember kegyetlenséggel kényszeríti ezt a nemes, derék állatot. És dolgoztatnak vele anynyit és addig, míg megszakad, — mert hisz aztán, ha nem él, már úgy sem ér semmit.

Es ez ellen hasztalan irunk s tanácskozunk; hasztalan hivatkozunk az emberi jobbjézésre. Mert sem szavunk, sem nyomtatványaink nem jutnak el azokhoz, a kiknek leginkább szólnak s ha eljutnak is, nem találnak jobb érzésükhöz, mivel az olyan embereknél a jobb érzés hiányzik.

Négy év előtt a magyar orvosok és természet-vizsgálók Brassón tartott XXVI. vöndörgyülésén az „Országos Állatvédelmi Egyesület” igazgató titkára, gr. Szalkay Gynla, egy ez irányú értekezésben, tudományos alapokon ismertette a lóhus tápláló képességét s egészséges voltát. S elmondta azt is, hogy őseink nemcsak Hádnak az oltárain áldoztak lovat, de maguk is táplálkoztak a legnemesebb állat husával. És mennyire kívánatos volna a szegény megnyomorodott lovak érdekében is, hogy a lóhus fogyasztása ismét általánossá váljon.

De úgy tudom, azóta nem történt semmi az irányban.

Pedig most mikor az ezredév ünneplése alkalmával annyi ősi erényt s annyi ősi szokást hívtak újra életbe, föllehetne ujjítani s általánossá tenni a hajdani lóhusevést is. A mi által nemcsak a szegény éhező elcsigázott lovak sorsán lenne legalább

részben segítve, de sok éhezõ embertársunkon is. amennyiben jó táplálékhoz jutnának.

Természetesen, ezt az állatvédelmi egyesület egymaga keresztül nem vihetné. De ha a hatóságok támogatását megnyerné arra, hogy minden legkisebb faluban köztudomásra hozzák, hogy *Ezer év előtt a dicsõ honfoglaló magyarok a legnemesebb állatnak, a lónak husával is táplálkoztak, azért az utódok ez új ezredévben újítsák fel ezt az õsi szokást és vegyék fel õk is rendes táplálékaik közé, a tiszta egészséges és tápláló lóhúst.*

Ha ezt a néppel a lónalapítókra hivatkozva, és féligmeddig hivatalos formában tudatják, akkor nem restelnék egymás előtt és általánosan elfogadnák.

És ezáltal nagyobbrészt meg is szünnék a lovak kínzása s éheztetése, és legalább csak annyira jól bánnának velök, mint a szarvasmarhával.

B. Büttner Lina.

„**Kitüntetett**“ **kutya.** Londonban a Themse vizimunkásainak és hajósainak egyesületében a minap egy kutyát szép *ezüst nyakékkal* díszítettek fel, mert az „Eliza“ nevü vitorláhajó kapitányának és legényének életét megmentette a mult évi szept. 23-án, midõn a hajó Northfleet Hopeban felborult. A hajó egyszerre léket kapott, a míg a két férfi a cabinban aludt. Mikor a víz a hajógerinczébe hatolt, a kutya hangosan ugatva, karmaival a cabin ajtaját karczolta erõsen; ettõl a kapitány meg a hajóslégény fölébredt, és ekkor vették csak észre, hogy a hajó már kezd süllyedni; éppen csak annyi idejük volt még, hogy a kis mentõbarkát megfogják, mielõtt a hajó fölborul. Ebbõl is látszik, mennyire okos, éber és hû a kutya, és mennyire tehetetlen az ember hálájának kifejezésére nézve az állattal szemben.

Verseckék az állatokról.

A pók, a mész, a hangya
S más állat is nekünk
A szorgalom s ügyesség
Terén a mesterünk.

Ha jól bánsz állattal
S gondját ha viseled:
Az állat ezt haszonnal
Hálálja meg neked.

Nincs párja, nincs az ebnek
A földön szerteszt!
Már hány, de hány gyereknek
Menté meg életét!

A hasznos állatokkal
Kegyetlen, oh, ne légy!
Légy jószívü irántok
S kárukra mit se tégy!

Thewreuk Árpád.

Az állatok lelki világából.

A MI VENDÉGEINK.

Irta : **Schwarzczel Adél.**

Alig derengett át a reggeli ködön, vagy hófelhőn a nap; egy egy nehézkes szárnylibbenés, majd mind gyakoribb, zavarta meg a csendet. Ablakunk alatt a fiatal akácza egész csomó varju terhe alatt görnyedt. Ott ültek komoly méltósággal, de azért oda sanditva a fa alá szórt — varju szempontból — jó falatokra. Csodálkoztunk, miért nem szállanak le? A számukra terített asztal semmivel sincs veszélyesebb helyen, mint a fa, melyen ültek. Ők csak vártak türelemmel. Egyszerre hangos csiripelés, jöttek a kevésbé szerény vendégek; a verebek. Ismerve bizalmasabb voltukat, melynél fogva olykor, ha késett, maguk kiabáltak be a küszöbről: »Csip-csip! tessék már hozni a reggelit!« Számukra az ajtó elé szórtuk a morzsát. De ő kelmék, mint valami apró-cseprő ragadozók, a varjaknak kitett husdarabokra szálltak, mohón csipegetve belőlük. A varjak csak erre vártak, egyszerre szálltak le kissé odább, hogy aztán furcsa varju-francia lépéses ugránda-zással oldalogjanak az enni valóig s gyorsan kapjanak föl a falatokból lehetőleg minél többet.

Persze, hogy a verebek is mindjárt tudták, hogy melyik az ő porciójuk s ijedten menekültek, de azért csak oly vidáman szedegettek a számukra kidobott morzsát. Ez a jelenet minden reggel változatlanul ismétlődött; a varjak sohasem szálltak le, míg a verebek nem jöttek beléjük bátorságot önteni, jó példával elül járni s a verebek előbb mindig a hust kóstolták meg.

A legtöbb varju a legelőbb főszedett darabokkal érte be, egyik-másik fára ültek s rendre fogyasztották el. De volt egy pár kapzsi, melyek az összekapdosott darabokat egy távoli fa alá dugdosták gyorsan a hóba s uj zsákmányért repültek vissza. Csak hogy, úgy látszik, a varjak közt is van olyan, melyeknek jobban tetszik az orozva szerzett; ezek a kleptomániában szenvedők, nem jöttek a többiekkel enni nyiltan, hanem lesték s elcsenték az elrejtett vagyont. Néha észrevette a tulajdonos a turpisságot s a bűn nem maradt büntetés nélkül. Megtörtént ilyenkor, hogy a károsult a tolvajt valósággal hanyatt teperte a hóba, — a mi különös helyzet — s szembe vagdalta csőrével.

A verebek ez alatt folyvást vidáman csiripelve, pletykálgatva reggeliztek. Szívesen látták a később érkezett sármányokat is; habár ezek közt volt egy nagy vitéz, ez a legfelsőbb lépcsőre is föl mert szállni, meghódított területnek tartotta s volt ne mulass! ha még egy szintén hajlamot érzett a vitézségre s szomszédságába akart jutni.

Legkésőbb érkeztek a pintyek. Szerényen, szinte restelkedve a kegyelem kenyérért, szedegettek egészen távol, rendszeren azon fák alatt, hol a varjak fogyasztották el reggelijüket s valami párányit aláhullattak, vagy azon alig látható morzsákat szedegettek

a verebek elrepülése után, melyekkel azok nem tartották érde-
mesnek bajlódni.

Egy pár fekete rigó is eljött gyakran, bizonyosan csak a társaság kedvéért, mert bogyó-féle nem volt a közelben. Egy da-
rabig az ágról csendben nézték a lakmározókat s továbbrepültek.

Majd egy tarka harkály jelent meg, le s föl, meg körül
kúszva, kopogtatva, itt-ott hántva a fát s munkáját végezve el-
szállt.

Néha napján egy csoport hosszú farku czinke szállt a vad-
gesztenye fára, az ott maradt száraz tüskés héjba keresve a ro-
varpetét, mialatt hallatták szelid, csilingelő hangjukat.

S ugyan, hogy maradhatott volna el szénczinke, ez a ked-
ves kis kandi. Hogy keres, hogy t-kintget minden felé! míg nem
az eresz alatt póktojást fedezett fel, télen ez is jó.

Egyszer, mikor már »enyhült a lég, s vidult a határ« —
bizonyos levertséggel olvastuk természet-tudósunk, Hermann Ottó
intését, miszerint nem kell a madarakat télutó s tavaszelő hó-
napokban táplálni, nehogy ez elvonja őket rovarpusztító foglal-
kozásuktól. — Köztünk maradjon; daczára az óvásnak, nem
tudtunk lemondani a megszokott gyönyörüségről s csak úgy
vártuk ezután is az előkészített reggelire kedélyes vendégeinket.
Ők azonban, — bizonyosan szófogadóbbak lévén — egy napon
egyszerre mind távol maradtak, kivéve a verebeket, akik aztán
zavartalanul élhettek ragadozó hajlamaiknak.

Ebből tudtuk meg, hogy tavasz kezdete, mert volt azután
is zimankós, itt-ott havas idő, de hogy ez csak amolyan tél-ta-
vaszi idő küzdelem, látszott abból, hogy sármány, pinty, varju
távol maradt. Az utóbbiakat csak a hála hozta el később, mikor
már mi emberek is éreztük, — dehogy! -- láttuk, tudtuk, hogy
igazán itt a tavasz, sőt nyáron is meglátogattak, hogy hálájukat
nyilvánítsák. Ugyanis egy-egy egészen derült reggelen a szemben
levő fedél csucsára ült egy varju, felénk fordult s komoly haj-
longással károgott le: „Eső lesz, nem kell a mezőre menni tu-
dományos buriánért!“ (Igy nevezte egyik iskolaszóiga a tanulók
számára, tanórára hozott növényeket.)

A verebekre sem panaszkodhattunk. Ők meg tartós, kedély-
bontó esős napok valamelyikén szálltak nagy csoportban az ab-
lak előtti fára, egész riadalommal kiáltozva: »Nem kell busulni!
holnap-holnapután kiderül, kiderül, biztosan kiderül.« Ez a jö-
vendőzés még biztosabban bevált, mint az előbbi, hogy csak vé-
letlen volt, vagy ők igazán előre tudták lelkök rajta.

Megéhezett őz állított be a múlt hó hidegebb napjai egyi-
kén a Heilbronn melletti Schiessthali lőportár őrszobájába; a ka-
tonák megetették és aztán a szegény őz lefeküdt a meleg kály-
hához, mint a kutya. Midőn megint elakarták eresztetni, ki a sza-
badba, nem ment, hanem ott maradt a meleg őrszobában.

A varju és vizeskorsó.

Egyszer egy varju igen szomjas volt, körültekintett és egy vizeskorsóra akadt, a melyben még csak kevés víz volt. De szerencsétlenségére, a korsó nagyon mély volt és a varju nem bírta a vizet elérni, a korsó fenekén. Megkísértette a korsót csőrével eltörni, de hiába volt. Végre az a gondolatja támadt, hogy apró kövecskéket szedeget össze és dob a korsóba, úgy hogy a benn levő víz magasabbra emelkedjék. Így aztán, követ köre dobva, a víz végre a korsó széléig emelkedett. Így könnyen hozzáfért és addig ivott, a míg égető szomját el nem oltotta.

A bremai „Story-Book“-ból.

Haydn dalának hőse.

1780-ban egy katonatiszt leánya vőlegényével, egy kapitánnyal és ennek barátjával sétálni ment. A kapitány a kutyáját is magával vitte, egy uszkárt és utközben roppant dicsérte annak tehetségeit. Fogadást tett, hogy a kutya egy tallért, a mit ő valamely bokor aljába elrejt, megtalál. Visszaérkeztek haza, és csak ott intett a kapitány uszkárjának a szavakkal: „Keresd, elveszett!“ visszaüzte. A kutya azonnal visszafutott arra, a merre a gazdája sétált volt és a bokornak tartott. Ott pedig, a bokor árnyékában véletlenül egy vándor szabólegény telepedett le. A szegény ördögre nézve: a tallért látni és zsebre rakni, *egy* volt. Mindjárt rá jött a kutya. Megszimatolta a tallért, és hizelegni kezdett a szabónak, aki, örvendezve, hogy egyszerre tallért és kutyát is talált, magával vitte a városba a szállóra. Éjjel a kutya őrködött a szabó ruhái fölött; és a mint reggel az ajtót kinyitották, a kutya kisuhant a szabó nadrágjával és a tallérral együtt elvitte gazdájának. — Ezt a kis eseményt „Az okos és szolgálatkész pudli“ czim alatt versbe szedték; de ez még nem volt elég; a kapitány menyasszonya levélben megkérte a világhírű Haydn zeneszerzőt, hogy a versekre írjon egy dallamot; hozzá téve, hogy nem lévén vagyonos, reméli, hogy Haydn jó szive, melyet annyiszor dicsértek előtte, meg fog elégedni a levélhez csatolt arannyal. Haydn a kérést szívesen teljesítette, de visszaküldte az aranyat és szokott kedves modorában felkérte a fiatal leányt, miszerint büntetésül, mert az ő szivességében, kétkedett, hogy egy szeretetreméltó személynek tehetségeivel ingyen szolgálatára áll kössön neki egy pár harisnyakötőt. Meg is kapta, piros és fehér selyemből, nefelejts szegélylyel. 1806-ban a „Pudli-dal“ új kiadásban jelent meg, miután az elő kiadás tömérdek példányban elfogyott.

(*Gartenlaube.*)

Vannak az állatországból kis történetkék, melyek bárkit is meggyőznek mikép az állatok megvédése emberhez illő, nemes feladat, s hogy szellemi életöknek megható nyilvánulásai az ápolást és védelmet, minden gondolkozó és érző ember szívében mint erkölcsi kötelességet kell, hogy föltűntessék.

Herman Ottóné.

Kolozsvár sz. kir. törvényhatóságának szabályrendelete az állatok védelméről.

1. §. Egészségtelen, rossz állapotban levő, vagy igen fiatal, fejletlen, elcsigázott, sánta vagy másként elnyomorodott, úndort vagy szánalmat gerjesztő, vagy bármily betegség miatt szenvedő állatot személy- vagy teher-szállításra, vagy bármi más munkára használni tilos.

2. §. Az állatokat ingerelni, ok és mód nélkül bántalmazni, tulterhelni és tulságosan zaklatni, bármikörülmények között, bármilyen módon kinezni, vemhes állatokat vemhességi idejük utolsó napjaiban használni, ugyszintén a szükséges taplálékot és italt, valamint a pihenést az állatoktól megvonni tilos.

Anya-állatokat vemhességi idejük második felében csak állapotuknak megfelelő könnyű munkára szabad alkalmazni.

3. §. Az állatok serkentésére, esetleg fenytésére, csak ostor vagy vessző, illetőleg nem tulságosan éles sarkantyú, fékezésükre pedig csak fék, kantár vagy gyeplő használható.

Az ostornak csakis felső harmadában szabad göcsöket alkalmazni Sodronycsapót az ostorra alkalmazni tilos. Ostorcsapások az állatnak csak hátára vagy farára alkalmazhatók. A fejnek verése különösen tilos.

Az állatok pásztorolására, serkentésére vagy fenytésére bármilyen eszközt, különösen pedig botot, dorongot, kötelet, lánczot s. t. efféléket használni tilos. E tilalom alól csak abban az esetben van helye kivételnek ha az állat megvadult vagy a oitonságot veszelyeztetné vagy más módon megfékezhető nem volna.

4. §. Az állatok megterhelésénél azoknak erőbeli állapota, életkora és az utak minősége mérvadó. A tulterhelés szigoruan tilos. Ha az állatok tehervonás közben elakadnak és a terhet csak erejük végső megfeszítésével vagy egyáltalán nem bírnák tovább vinni, a fuvaros köteles a terhet haladéktalanul megkönnyíteni vagy a tulajdonos megfelelő költségére előfogatot alkalmazni.

5. §. Mindennemű iga, hám, járom és nyereg, valamint a járművek, különösen pedig a teherszállításra szolgáló kocsik jó karban tartandók és az állatok testalkatához és testi erejéhez arányosítandók. Szűk járom és szűk hám alkalmazása tilos.

Teherszállító járművek kerekeinek a talpszélessége legalább 7 cm., az első kerekeinek az átmérete legalább 71 cm., a hátul-sóké pedig legalább 78 cm.-nyi kell hogy legyen.

Lejtős uton közlekedő járművek kerék-kötővel látandók el.

6. §. Ruganynyal el nem látott vagy teherszállításra szolgáló járművekkel kövezett utakon, utcákon és köztereken csak lépésben szabad hajtani.

Hágón fel-, ugyszintén kerék-fék (surló alkalmazása nélkül) lejtőn lefelé, nagyobb teherrel bárminemű, de különösen teljesen vak állatokat ügetésben hajtani tilos. Teljesen vak állatot fuvarozásra egyes fogatban használni tilos.

7. §. Az állatok rendes étetéséről, itatásáról és elhelyezéséről, különösen munkaközben és vásárbahajtás esetében is, azok-

nak tulajdonosaik kötelesek kellően gondoskodni, úgy szintén arról is, hogy zord, esős, havas időben lehetőség szerint megfelelő fedett helyen, vagy az állatoknak pokrócczal való letakarása mellett teljességgel az étetés, továbbá, hogy az állatok minden étetés után lehetőleg mérsékelt hőmérsékű tiszta jó vizet és legalább másfél órai pihenőt kapjanak. Forró nyári időben az étetési időn kívül is itatni, munkaközben pedig többször is rövid megállást engedni kell.

8. §. Az állattulajdonos köteles gondoskodni, hogy az állatok tartására rendeltetett helyiségekben, istállóban sat. elegendő hely, tiszta jó levegő, mérsékelt meleg és kellő mennyiségű alomszalma legyen, ugyszintén arról is, hogy az állatok és helyiségeik mindig tisztán és jó karban tartassanak. Növendék-állatok lehetőleg úgy helyezendők el, hogy azoknak nyugalmát és testi épségét a felnőtt állatok ne veszélyeztessék.

9. §. Zord, esős és téli időben a bérkocsisok kötelesek lovaikat az állomásokon megfelelő takaróval ellátni.

10. §. Sikos talajon az állatokat csak élesre vasalt sarkokkal szabad használni. de ilyen sarkokkal gyorsan és helyben fordulni tilos. A patkóban, két vagy négy sarkot kell alkalmazni; három sarkos patkót használni tilos.

11. §. Befogott helyzetben elesett állatot mindenekelőtt hámjai-ból vagy jármaiból keti kiszabadítani és csak azután szabad azt felkelésre serkenteni. Gyógyulást kizáró bántalmak következtében összeesett vagy önerejükkel távozni képtelen állatok kiemeletes módon legott kiirtandók és így szállítandók el. Minden ilyen esetről a rendőrhatalóságnak azonnal jelentés teendő, hogy az, a hullának elszállítása, megvizsgálása vagy felboncolása iránt kellően intézkedjék.

12. §. Borjut, bárányt, juhot, kecskét és malacot összekötött lábakkal, úgy szintén bárányt vagy malacot lecsüngő fejjel lábainál fogva, vagy guzsban rudra vagy karra fűzve vagy zsufolásig telt, aránytalanul kicsiny tartányokban vagy zsákban sat. szállítani, hurczolni, vinni vagy tartani tilos. Marhavásárba vitt borjúk és bárányok lábai azon idő, alatt amíg a vásár vagy a míg azokat mérlegelik, összeköthetőkugyan, de csak hevederrel, a melynek legalább 5 cm. szélességűnek kell lennie; ebben az esetben az állatok mindig szalmára és egymás mellé fektetendők. — A fenn megjelölt állatok csakis karban vagy fedett és olyan járművekben vagy ketreczekben szállíthatók, a melyekben az állatok állhassanak. Ebből a célból a járműnek vagy ketrecznek szilárd fenékkal kell bírnia és nyílásnak vagy hézagoknak sem a fenékben, sem a jármű vagy ketrecz oldalainak alsó részében lennie nem szabad. Az oldalak felső részében kétharmad rész szélességben a deszkák, illetőleg a léczek között hézagok hagyományra, hogy az állatokat kívülről látni lehessen és a járművet vagy ketreczet levegő járhatta át.

13. §. Szopó-állatokat az anya-állat nélkül hosszabb utra, például vásárba, csak a fennebbi szerkezetű járművekben vagy ketreczekben szabad szállítani. Ilyen esetben is a borjúk és a bá-

rányok lábait csak a fennebbi minőségű hevederrel szabad összekötni és az így összekötött apró marhát szalmára egymás mellé, (de nem egymásra) kell fektetni. Sertések lábaira szállítás- vagy hajtás-közben szintén csak fennebbi minőségű hevedert szabad kötni. 14. §. Fejős állatoknak tőgyét mesterségesen felduzzasztani, szopó állatoknak száját bekötni s azoktól eként a táplálékot és a levegőt elvonni, úgyszintén azoknak fejére szeges kantárt alkalmazni tilos.

15. §. Szárnyasokat nagyobb állatoktól lehetőleg teljesen elkülönített helyen kell tartani; ugyanazokat összekötött lábakkal és lecsüngő fejekkel, lábaiknál vagy szárnyaiknál fogva szállítani, hurcolni, vinni vagy tartani tilos. A szállítás csak járműben, kocsárban, borító alatt vagy ketreczben, illetve léczes vagy fonott tartályban, esetleg, egyes darabra nézve, csak karban vagy hónalj alatt tartva teljesíthető, mely esetben a lábak összeköthetők ugyan, de csak legalább 2 cm. szélességű szövettel és csak a szállítás ideje tartamára.

A szárnyasok szállítására szolgáló, fenn megjelölt összes tartályoknak úgy kell készítve lenniök, hogy az állatok kívülről jól láthatók és megkülönböztethetők legyenek.

Szárnyasokat zsákokba vagy aránytalanul kicsiny tartályokba helyezni tilos. Vásár alatt levő szárnyasok a piacon csak szalma-alomra és egymás mellé fektetve tarthatók.

16. §. A hasznos és az éneklő madarakat zaklatni, lövöldözni, kapitánynyal, paritytyával, lépvesszővel sat. roncsoló eszközökkel vagy szerekkel elnyomoritani, irtani, úgyszintén fészkeiket rongálni és tojásaikat vagy fiaikat elszedni szigorúan tilos.

17. §. Élő halakat átfűzött állapotban szállítani, vinni vagy tartani s általában átfűzni tilos.

18. §. A jelen szabályrendelet határozományaiba ütköző cselekményekre vagy mulasztásokra a közhatósági közegek kötelesek felügyelni, sőt azoknak figyelmét bármikor és bárhol bárki is felhívhatja; ugyanazok kötelesek a szükséghez képest közbelépni, eljárni s a cselekmények vagy mulasztások elkövetőit a főkapitánynak haladéktalanul bejelenteni.

19. §. A jelen szabályrendeletbe ütköző cselekmények vagy mulasztások az 1879. évi XL. t. cz. 83. §-ába ütköző állatkinzási kihágást képeznek és a — menyinyiben azok nem más törvények vagy kormány-rendeletek szerint elbírálandók — ezen szabályrendelet alapján 50 forintig terjedhető pénzbüntetéssel vagy, behajthatatlanság esetében, 5 napig terjedhető elzárással büntetendők. A büntetéspénzek az állatvédelmi helyi intézmény javára fordítandók.

20. §. Ezen szabályrendelet kihirdettetése után azonnal hatályba lép.

Tárgyaltatott és elfogadtatott Kolozsvár sz. kir. város törvényhatósági bizottságának 1896. évi deczember hó 4-én és folytatólag tartott rendes közgyűlésében.

Albach Géza s. k.
kir. tanácsos, polgármester.

Dr. Esterházy László s. k.
főjegyző.

Hasznos tudnivalók.

A turfa a méhészetben. Németországban használják. A kaptárakat borítják be vele. Előnyei: jó nedvszívó egyike a legjobb fertőtlenítő szereknek, rossz meli gvezető.

(*Méhészeti Közlöny.*)

Egyszerű szer a patkányok ellen. A Csallóközben! Patkányirtófűnek neveznek egy növényt, amelynek a botanikus neve *Cynoglossum officinale*. A régi magyar fűvészkönyvek ebnyelvének, ebn elvülűnek nevezik, mások patkányfű egérszagu fű néven ismerik. Puha, atlaszszőrű növény. színe szürkésfehér, levele lándzsás, virága piros vagy kék, egyszirmu, öt karélylyal. Termése ragadós. Mezőkön, dombokon elég gyak ri, a jószág nem eszi. A Csallóköz vidékén azt tartják, hogy ennek a növénynek kelleetlen szagától elmenekül a patkány, csak oda kell egynehány csomót szórni, ahol a patkányok tartózkodnak.

*

(*Bp. Napló.*)

Malátacsira, mint erőtakarmány. A malátacsira kétségtelesenül kitűnő takarmány, mely kiváló szolgálatokat tesz a fejős tehének és borjuk, lovak és csikók táplálásánál.

Tápértéke azonban nagyon ingadozó: fehérny: tartalma 10 - 24°/₁₀, zsiradékartalma pedig 0.7—2 százalék között váltakozik. Meg kell jegyeznünk, hogy a sötét színű malátacsira jóval nehezebben emészthető a világos színűnél és hogy az erőtakarmány gyakran nagymértékben van keverve homokkal, a mi annak értékét teljesen csökkenti. A homokkal kevert malátacsira e mellett még elvetélést, sőt az illető állat elhullását is okozhatja.

A malátacsi a különösen gazdag protein és fehérnyetartalomban és ebből természetesen következik, hogy a gazdaságban termelt takarmány mellett, min erőtakarmány eredményesen használható fel. A fejős tehének különösen szeretik, sok és kitűnő minőségű tejet adnak utána.

A malátacsirát takarmányul alkalmazva, mindig össze kell azt keverni a többi takarmányval hogy megemésztése könnyebb legyen és e célból még ajánlatos annak leforrázása vagy beáztatása is. Naponta 1¹/₂—2 klgr. fejenként, a legtöbb esetben elegendő lesz belőle. Nagyobb mennyiség etetése nem tanácsos, annál kevésbbé, mivel az állatokra minden esetben kedvező befolyással van az, ha a malátacsira mellett egyéb takarmányt is kapnak.

A mi a malátacsirának a többi erőtakarmányokhoz viszonyított értékét illeti, eddigi kísérletek azt bizonyítják, hogy csak a pálmagóácsa mutat fel kedvezőbb befolyást a tej és különösen a vaj minőségére.

(*„Nemzet“*)

A galambduczokat melyekben pöndró van, alaposan meg kell tisztítani, meszes vízzel s karróllal többszörösen bekenni, s aztán kénnel jól kifüstölni. A galambfészekbe kénport kell zórni.

(*Kathol. Warte.*)

HIREK.

Allatvédelmi felügyelőket fog ezentul alkalmazni az országos A. V. E., akiknek az lesz a föladatuk, hogy a főváros különböző kerületeit járják és a tapasztalt állatkinzásokat, tulterheléseket stb. azonnal bejelentsék.

*

Könyv a madarokról. Hermann Ottónak közreműködése és főfelügyelete mellett Chernelházi Chernel István ornithológust bizta meg a földmivelésügyi minister azzal, hogy hazánkban előforduló, a mező- és erdőgazdaságra nézve fontos madarokról könyvet írjon. A munka 40—44 ivre van tervezve és 35—45 színes táblával s ezenkívül még több a szövegbe illesztett rajzzal is el lesz látva. A képeknek a természetutáni felvételével és megfestésével Nécsey István van megbizva. A munka 1898-ban fog megjelenni.

*

Magyarország állatkivitele 1896-ban. Állatokból és állati termékekből, mintegy 80—85 millió frt értékű árut exportáltak a mult évben. A részletezésekből kitünik, hogy az első tizenegy hónap forgalma így alakult: *ökröt* kivittek 172.614 darabot, *bikát* 7823 darabot, *tenyésztehenet* 2042 darabot, *vágótehenet* 19.127 darabot, *bivalyt* 5804 darabot, *üszöt* és *tínót* 7226 darabot, *borjút* 7902 darabot, *juhót* és *kecskét* 235.668 darabot, *sertést* 240.005 darabot, *lovat* pedig: 36.181 darabot.

*

Allategészségügy. Az állategészségügyi ismeretek terjesztésére új folyóirat indult meg az ujév első napján. Czime: *Allategészségügy.* A gondosan szerkesztett és sok érdekes és szakszerű cikkben bővelkedő mutatónyiszámból megtudjuk, hogy az új folyóirat szerkesztője dr. *Rácz* István, a bpesti állatorvosi akadémia tanára, kiadója pedig *Hazslinszky* Károly gyógyszerész.

*

Magyar lovak Egyiptomban. Az angol kormány mostanában sok magyar lovat vett az egyiptomi angol lovasság számára. Egyelőre csak a kairói 21. huszárezredet látják el magyar lovakkal s ha bebizonyosodik, hogy az egyiptomi éghajlati viszonyok alatt a magyar lovak a kalmasok a katonai célra, akkor rövid idő múlva az egész ottani lovas katonaságot magyar lovakkal fogják ellátni.

*

A Lovar-Egyesület versenydijai. A Magyar Lovar-Egyesület igazgatósága megállapította 1897-re a lóversenydijakat. A különféle díjak összesen 1.400,000 koronára rugnak.

*

Jakab László „Utmutató ragadós állat-betegségek elleni védekezésben“ című könyve, ára 25 krajczár, valamint *Bornemissza Zoltán* „Gazdasági állatgyógyászata“, ára 50 kr. kapható Vitéz A. könyvkereskedésében, Kassán, főutcza 75 sz.

*

ÁLLATOK VÉDELME.

A KOLOZSVÁRI ÁLLAT-VÉDŐ-EGYESÜLET

Szerkesztőség:

SZÉCHY-VILLA
I. EMELET

hová a kéziratok, tudakozódások, előfizetések küldendők.

HAVIKÖZLÖNYE.

Szerkeszti:

SZÉCHY KÁROLYNE LORENZ JOSÉPHINE,

az Egyesület elnöke.

Tagoknak

tagsági díj fejében jár.

Előfizetési ár:

Egész évre 1 frt — kr
Fél " — " 50 kr
Számunként . 10 kr.

Második évfolyam.

Kolozsvár, 1897. márczius 1.

6. szám.

MIT TANIT FELMÉRI AZ ÁLLATVÉDELEMRŐL?

Néhai Felméri Lajosnak, a kolozsvári egyetemen a paedagogia volt jeles tanárának a *nevelésről* írott nagy munkája egyike a legjelesebb magyar könyveknek az újabb időben, a melyet formájánál fogva mindenki éldelettel, tartalmánál fogva mindenki tanultsággal olvashat. Nem hagyja figyelmen kívül az emberi életnek egyetlen mozzanatát sem. A mit századok folyamán vizsgáltak és nem vizsgáltak, mindazt a mai lélektan törvényeinek görcsövén újabb vizsgálatnak veti alá, s a szív és az elme művelésére vonatkoztatja.

Az állatvédelemnek, az állatokkal való emberies bánásmódnak eszméje sem kerüli ki figyelmét, s mint mindent, ezt is a nevelés néző pontjából méltatja.

Könyvének a rokonszenv nevelést tárgyaló cikkelye emlékezik meg az állatokról, melyeket — egyebek mellett — a rokonszenv nevelésének tényezőiként tekint, s épen a rokonszenvet teszi Felméri az erkölcsi nevelés alapkövévé.

A gyermek — szerinte — rokonszenv nélkül, vagy legföljebb fejletlen avagy feületes, tehát egyáltalán nem erkölcsi természetű rokonszenvvel születik a világra. A gyermek képzelete nincs még annyira kifejlődve, hogy a mások örömebe vagy bánatába bele tudja magát élni, tehát nincs erkölcsi öröm vagy fájdalom érzete.

A gyermek örvend egy ajándékba kapott madárnak, de irgalom nélkül megfojtja, mint a hogy összetöri játékszereit. Az állatokat kinozza, s egy perczig sem érti, hogy kegyetlenséget szível. *Locke* rossz nevelésnek tulajdonítja a gyermekornak eme kegyetlenségét, de Felméri szerint inkább tulajdoníthatni a gyermek tapasztalatlanságának.

A gyermek lassan halad a szánalom érzetében, s csak ritkán fejlik ki benne négy-öt éves kora előtt, s akkor is inkább a

leányoknál. S a gyermekben az állatok iránt való kegyetlenségek kijáratására, s így magának a szánalomnak felkeltésére legalkalmasabb mód az ellenkező érzelmeknek felébresztése. Az állatokkal való emberies bánásmódra leginkább úgy szoktatjuk rá a gyermekeket, ha gondjaira bizzuk az állatokat. De ezt csak akkor lehet megtenni, ha a gyermek élete már anyira fejlett, hogy az állat fájdalmában örömet nem leli. Addig az állatoktól lehetőleg tartsuk távol a gyermeket, vagy pedig engedjük, hogy a bántalmazott kisebb állatok neki hasonló fájdalmat okozzanak. Ez a tapasztalat természetesen szoktatja a gyermeket a kiméletre és a kegyetlenségtől való tartózkodásra.

Nem lehet feladatomban Felmérinek pedagógiai elveit kritikai lag elemezni, de inter paranthésim annyit mégis megjegyzek, hogy a fenti pedagógiai tételben a Rousseau és a Spéncer-féle u. n. *természetes reactiók* elméletének hatását érezzük, holott Felméri könyvének egy másik fejezetében ezen elméletnek minden tételét elveti.

Az állatokkal való emberies bánásmód felkeltésére vonatkozólag továbbat azt kívánja Felméri könyve, hogy a gyermeknek kiméletét ne csak a kép vagy más formás állatokra terjeszszük hi, hanem a nem szépekre vagy a rútakra is. A gyermeknek minden állat szép, s utálatos és félelme e részben a szülők és nevelők bánásmódjában nyilvánult érzelmek tapasztalásából ered.

Ne is hozzuk soha olyan helyzetbe a gyermeket, hogy utálnia vagy üldöznie kelljen valamely állatot. Ha meggonduljuk, hogy úgy is nagy azon esetek száma, midőn magok az állatok hívják ki a gyermek félelmét és bosszúállását: bizony elég okunk van rá a gyermekben a szánalmat, ezt a gyengék iránt való rokonszenv érzetet, a szülők és nevelők figyelmébe ajánlani.

Ha bizonyos állatfajokat irtoztatunk is a ház körében pl. patkányt, legyet: irtásokat sohse bizzuk a gyermekekre, eivégzi azt a macska vagy a légyirtó papiros. Ne szokják meg s ne legyenek érzéketlenek a gyermekek az állatoknak a halállal való vivódása iránt; legyenek érzékenyek az állatok fájdalma iránt is; így ép-ségben marad hozzájuk való jóindulatuk.

De, mint említettem, Felméri mindent, s így az állatvédelem eszméjét is nem magáért, hanem csak a nevelés eszközeként értékeli. S a nevelés előmozdításáért, ha kell, az állatvédelem eszméje ellen is állit fel tételeket. Így — mivel a nevelés ügye kovácsol belőle hasznot — helyesli a vadászatot. A vadászat Felméri szerint nem fásítja el a szívet. Az a Nimród, a ki napjában egy farkas vadat lelő, s vérfoltos kézzel és ruhával tér haza, talán nem bírná levágni a nyakát a fogoly-madárnak, a melyet lelőtt; mit azonban tétova nélkül megtesz a szakácsné, a ki ezért egy cseppel sem kegyetlenebb. Mert úgy az egyiknél, mint a másiknál az ölés képzele belevész a mesterség vagy a művészet képzetébe.

Ennyiben ismertetem Felmérinek az állatokkal való bánásmódra vonatkozó tanításait, melyek igen figyelemre méltók, s melyek közül különösen sajnósnak itélem azon tételnek az elhanyagolását, hogy a gyermeknek a kiméletét, az összes állatokra ter-

jesszük ki. Ezen tételnek a követése sok nevelési haszonnal járhat; s annál is inkább figyelembe veendő, mert — tapasztalásból mondhatom — egyes rutaknak keresztelt állatoktól való félelem és irtózat — mindkét érzés magában véve káros és elfojtandó — egyenesen a hibás szoktatásnak eredménye a gyermekben.

Dr. Rencz János.

Adomány. Az Erdélyi Bank és Takarékpénztár Részvénytársaság igazgató-testülete f. évi február hó 6-án tartott évi közgyűlésén az Á. V. E.-nek 20 forintot szavazott meg, mely összeg átküldésével az Erdélyi Bank az Á. V. E. *alapító tagjává* lett, a miért az Egyesület hálás köszönetét fejezi ki: Széchy Károlyné elnök.

Negyedik ifjusági pályázatunk.

Az Á. V. E. a jövő nemzedéket is meg akarja nyerni az állatvédelmi eszmének; ezért legelső sorban a leendő tanítókhöz és tanítónőkhöz, de különben az összes ifjúsághoz fordul, a középiskolák és felsőbb leányiskolák tanulóihoz épp úgy, mint a szülői háznál növekedő ifjak és leányokhoz; ezennel negyedszer pályázatot hirdetvén az állatok iránt való érdeklődő szeretet és a kedélynemesítő foglalkozás előmozdítására, valamely az állatok életéből merített rajzra, leírásra vagy elbeszélésre, mely legfőleg 100 nyomtatott sorra terjedhet, akár prózában, akár versben.

A legjobb munka jutalma tíz korona; a második munka jutalma 8 korona; a harmadik jó munka jutalma 5 korona, mind a 3 díj **Steiner Antalné** öngyűsége, a berlini magyar-egyesület alelnökének felesége adománya. A pályázat határideje 1897. június 1. és nemcsak a kolozsvári, de *más* városbeli iskolák tanulóinak is szól.

A kéziratok az elnök-szerkesztőhöz küldendők.

Nagyon kérjük a tisztelt szülőket, tanárokat és tanítónőket, hogy mentül jobban serkentsék az ifjúságot ily kis rajzok megírására és beküldésére.

A waasi állatvédő egyesület kérelmére a földművelési ügyosztály az összes földművelési, állattenyésztési és majorosiskolákhoz küldött körlevelében meghagyta, hogy figyelmeztessék a növendékeket az embernek azon kötelességére, hogy szelidséget kell tanusítania az állatok iránt akkor is, mikor levágja őket. Azért minden iskolának vágó-álarczot kell beszereznie, a melynek segítségével az állatot a levágás előtt elkábitják, és a növendékeket be kell tanítani a használat módjára. Ideje volna már annak is, hogy minden községbe szereznének kitanult vágómesztert, a ki mikor szükség van reá, eljönne a házhoz az állatot levágni, hogy ezt a nehéz teendőt ne kelljen minden férfinak végeznie. (A «Suometar» cz. lapból.)

Ugyanabban a lapban áll a következő *Buzdítás* is: Ne felejtsetek el eleséget szórni ki a kis madaraknak, a melyek a nagy hó miatt nehezen tudnak élelmet találni. *Az állatok barátai.*

Szent Ferencz prédikációja.

A kis pacsirta fennen szárnyal,
— E szárnyas ima, nyillá vált dal —
Mint lélek, mely kintől megváltva,
Még visszaszáll égi honába.

Szent Ferencz hallja, mintha épen
Seraph-dal csengene fülébe;
Mintha a tűz lobogna benne
S a fény s hő a szív vágya lenne.

Assisi klastrom rostélyára
Csoportba gyűl sok kis madárka;
Mind, mind az Isten szegénykéi
S mind, mind a rendes étkit kéri.

S szól Szent Ferencz: Madár-testvérek,
Hogyan ti kenyérért jövétek,
De mostan im' nem csak kenyérrel
Etetek és bocsátlak én el.

Vegyétek most boldog madárcák,
Mennyei igék szent manáját;
Adom, mintha az enyém volna,
Pedig nem az, bár ajkam szórja.

Titeket kettős hála köt le
Dicsérni az Urat örökre,
Ő adta, hogy szátok dalolhat,
A piros sípkát s puha tollat.

„Repülőnők szárnyat növeszte,
Hogy szállhassatok messze, messze :
A boldog égi csarnokhoz
És mindenütt ő ápol, gondoz!”

Most az egész sereg madárka,
Vigan dalaiva kele szárnyra,
És szét oszlik minden vidékre
A Szent szívében égi béke.

Nem tudta, hogy a testvér-tábor
Értett-e valamit szavából;
De, hogy megérté egyetlen fül:
Azt tudta jól, azt hitte szentül.

A madarak jóltevője.

Második díjjal jutalmazott pályamunka.

Irtá: **Szász Edith**, a helybeli felsőbb leány-iskola IV. oszt. növendéke.

Jelige: „Nyítsd meg a te szájadat azok mellett, kik némák és mindazok érdekében, kik elhagyottak.“ Sal. példab. XXXI 8.

A Magduskáék szülői ott laktak a város azon részében, melyet a mi Szamos folyónknak ugynevezett „Kis-Szamos“ árka tart folytonos üde elevenségben. A víz éltető ereje meg is lát-szik mind a két parton. Mig a belvárosban a házak szűk kis területre szorítkoznak, a hol a levegő nyomott, bűzhödt: itt az egyszerű földszintes ház tágas udvarra, gyönyörű kertre nyílik, hol a veteményes részen kívül, virágos táblák, bokrok, fák illa-tos lombjai hívogatják az embert élvezni a tiszta levegőt, hall-gatni a madarak dalát, tavasszal, nyárban és ősszel.

Oh, azok a kedves madarak! Szépek a fák, a virágok, a borostyán, a jácmin, a büszke rózsa, a kevély kóriszfa: illatuk jól esik; de hallgatnak, némák. De a madarak beszélnek. A varju károg; a vércse sivít, a galamb turbékol, a fülemile éne-kel, még a veréb is csicsereg a maga nyelve szerint. Aztán a fák, virágok, ősszel elhervadnak: itt hagynak minket. A madarak egy része itt marad velünk akkor is, ha jön a tél, ez a nagy-ellensége a másik három évszak minden szépségének.

Itt a tél. „Ugyan, Magduska, hová megy ebben a hidegben?“ kérdé Lenke kíváncsian nővérétől, ki kosárával karján, jó me-legen felöltözve, indult ki a szobából.

„Ha tudni akarod, hova megyek, jer te is velem.“

Lenke is magára kapta felöltőjét s néhány percz mulva együtt haladt a két kis leány át az udvaron, a kert felé. A fris-sen hullott hó ropogott a lábuk alatt, a mint csicsconkázva ha-ladtak végig a kerti ösvényen. A fák csillogtak a hótól, és itt-ott egy-egy kis madár fázva gubbasztott az ágak között. A kis lá-nyok is megfáztak, de ők ezt nem bánták, sőt Lenke vigan mondá:

„Oh milyen kedves a tél! Minden évszagnál jobban szeretem.“

„Én is szeretem a telet, mondá Magduska. Nem is csoda! Jó szüleink ellátnak minket mindennel. Van jó téli ruhánk, me-leg szobánk, eledelünk. Karácsonyra is annyi szép ajándékot kap-tunk. Könyvet, korcsolyát, szánkót, melyekkel télen lehet ját-szani. Lehetetlen, hogy ne szeressük a telet.“

„Oh, én is szeretem nagyon, felelé Lenke elragadtatva. És mikor korcsolyázom, vagy szánkózom, azt kívánom, bár csak mindig tél volna!“

Magduska feléje fordította okos szemeit és intőleg szólt:

„Hát arra nem gondolsz, hogy vannak teremtmények, me-lyek télen fáznak és éheznek s melyeknek egy cseppet sem volna kellemes, ha beteljesednék kívánságod?“

Lenke erre igazán nem gondolt. Nem is szólott semmit.

„Látod Lenke, mondá Magda, másokra is kell gondolnunk,

nem csak magunkra. Én mindennap gondolok azokra a kis madarakra, a melyek a nyáron itt fészkeltek, olyan szépen énekeltek és a melyek most fáznak, éheznek és még sem hagyják el hazájukat. A fecske, gólya s a többi költöző madár elvándorol idegen hazába, de a mi kis madaraink itt maradnak télen is. Itt maradnak, éheznek, fáznak, de boldogok abban a tudatban, hogy hívek hazájukhoz. Ezek a madárkák megérdemlik, hogy mi védjük őket az éhségtől. Én ezt meg isteszem; bár tenné mindenki! Naponta szórok nekik kenyér-morzsát, buza-szemet s ők oly hálásak ezért. Messziről megismernek s nem is igen félnek tőlem. Látod, most már tudod hova és miért járok én naponta esőben, hóban, hidegben egyiránt és hova indultunk most is. Ugy-e ezután te is segítesz nekem a madarak etetésénél?”

Lenke meghatva ölelte meg Magduskát és csak ennyit mondott: „Látom, hogy te okosabb is, jobb is vagy nálamnál. Ezentúl én is hasonló leszek hozzád.”

E közben oda érkeztek az ügyesen felállított madár-etetőhöz, gondosan elhintették a kosárka tartalmát és együtt gyönyörködtek a madárkák örömeiben.

A *Szent Írásból* tanuljuk, hogy Isten azért rendelte a vasárnapot, hogy emberek és állatok pihenjenek meg ezen a napon.

Az állatkinzás, mely alatt a mi érző, szegény, hú társaink oly kegyetlenül szenvednek, tagadhatatlan vétek az ötödik parancsolat ellen és pedig annyival inkább, mert majdnem mindig az emberekkel való kegyetlenkedésnek az alapját veti.

Schmid J. Ev.

Az emberek állatiassága annyival inkább fog elenyészni, a mennyivel jobban fognak bánni a szegény védtelen állatokkal.

Dr. Matthes, lelkész.

Az állatok téliálma. A physiologusok rég fáradsz azon, hogy ezt az álmat megmagyarázzák. Véleményük az, hogy az ébrenlétben való működés által, főkép az izmok munkája által a vérben oly anyagok képződnek, melyek elaltatóan hatnak, mint körülbelül a chloroform és ha ezen elaltató anyagok elegendő mennyiséget értek el, beáll a kábultság egy faja, melyet mi álomnak nevezünk. Mig egy pár physiologus azt hiszi, hogy ezen a vérben képződött anyagok csakugyan narkotikák, a lyoni Gubois tanár, abból a szempontból indulván ki, hogy a téli álom a közönséges éjjeli álomtól csakis hosszúsága és mélysége által különbözik, megvizsgálta a marmota vérét; nem talált benne tulajdonképen narkotikát, de a vér rendkívül sok kénsavat tartalmazott; a mellett még szénvizanyagféle és acetont volt benne és azt hiszi, hogy ez a két anyag az, a mely az izmok tevékenysége révén támadván a vérben, elaltató hat. Acetonnal való befecskendezésre csakugyan hosszantartó kábultság következik.

Kutyák, mint a szultán életének őrői. A Contemporary Review legutolsó számában *Life at Yildiz* czimen egy cikk jelent meg, a melyben egy beavatottnak látszó török ír érdekes dolgot a szultán életéről. A többek közt ezeket írja: Hogy hol hajtja magát a törökök ura Abdul Hamid átómra a fejét, azt előre senki sem tudhatja. Van neki a Yildiz-palotában ötvennél is több ágya. A hálószobákat a többi szobától vasajtók választják el, a melyek agyafurt zárrakkal jeleskednek. Sőt azt is mondják, hogy a falakban rejtekhelyek is vannak, a melyet ahhoz értő nyugateurópai emberek szerkesztettek. S ezek az elővigyázati rendszabályok úgy látszik még nem elegendők, mert a szultán hálószobájának ajtajában két bernáthegyi kutya is tanyázik. Ezek a derék állatok aztán a legcsekélyebb neszre is ugatnak. Abdul Hamid nagyon szereti a kutyákat és jól tudja, hogy ezekre a négylábu örökre jobban rábízhatja magát, mint gazdagon fizetett embertársaira.

Hogy mennyire szereti ezeket a jó és okos állatokat, bizonyítja az is, hogy pár hónappal ezelőtt egy pudlit is kívánt magának. De Törökországban nincsenek pudlik. A törökországi kutyák az utcákon csavarognak; a mohamedán előtt szentek és senkinek sem szabad hozzányulni; van itt-ott egy csomó kegyes alapítvány is a kutyák étetésére. Abdul Hamid szultán nem látott még soha pudlit, a mi nem oly hihetetlen, ha tekintetbe vesszük azt a zárkózottságot, a melyben a török uralkodó él. Nem rég egy „művész“ produkálta magát a szultán palotájában egy gyönyörű, hófehér kitanult pudlival és azóta a szultán leghőbb vágya az volt, hogy ilyen kutyát szerezzen. A németalföldi követ Konstantinápolyban erre szabadságra ment haza és a hollandi regenskirálynétól kihallgatáson fogadtatva, elmondta a szultán kívánságát. A királyné parancsára nemsokára kaptak is egy szinte hófehér, nagy okos pudlit, melyet aztán a hollandi „Pollux“ nevű hajón elküldött a szultánnak. Szeptember végén a négylábu kincs megérkezett az arany szarv vizeibe. Ünnepeles audenciában adta át a hollandi követ a ritka állatot a szultánnak, ki a drága állat kényelmes és gondos ellátásáról azonnal gondoskodott. Az ujságokban meg nem igen rég a következő hirt olvastuk: A drezdai katonai kutya-iskola két négylábu növendéke „Teil“ és „Fritz“ kitünő eredménnyel végezték az iskolai évet, a miért is „kitünően érett“-eknek kvalifikálták őket úgy az elméleti, mint a gyakorlati tudományokból is. A két elsőrangú ifjúból egy „Max“ nevű „jelesen érett“ tanuló társukkal az iskola „fürdőfelügyelő“-je [kutyamosó] kíséretében az orient villámvonaton Konstantinápolyba utaztak, hogy Abdul Hamidnál, a török szultánnál látogatást tegyenek. A szultán ugyanis már régebben kifejezte abbéli óháját, hogy szeretne ilyen hadiszolgálatokra idomított kutyát látni és vele kísérletet tenni. A szultán még tavaly elrendelte, hogy azon esetben, ha az ebek a hadi szolgálatban jónak bizonyulnak, úgy a török haderő számára is képeztet ki kutyákat.

Az ifjuság és az állatvédelem.

A társadalom nagy tömegének az érzelmi kérdések iránti közömbössége mellett vajmi nehéz az állatvédelem czéljának elérése, azért az állatvédő-egyesületek egyik főfeladata is, ügyüknek az ifjuságot megnyerni s a zsenge szívébe az állatok iránti szeretetet, a kinzás minden neme iránt pedig gyűlöletet beoltani.

Itt kell, hogy az egyesület az ifjuság vezetőivel, azaz nevelőivel, tanítóival karöltve járjon; itt kell, hogy az iskola karolja fel az állatvédelem szép és nemes eszméjét, kell, hogy ismertesse az ifjusággal az egyesület czélját, feladatát.

Okvetlenül szükséges az ifjuságot serkenteni arra, miszerint zsenge korában már tegye magát a társadalom hasznos tagjává, legyen büszke arra, hogy az emberiség megvetőivel, a társadalom azon hitvány egyéneivel, kiket az isteni és emberi törvény megtartására egyedül csak szigorú büntetéssel lehet kényszeríteni, — semminemű viszonyban, sem minemű összeköttetésben nem áll.

Ifjuságunk még mindig annyira tomlatlan, hogy csupa lelkiismeret nyelve, az érzelem mozgatása által be fogja ismerni, mi való s jogos, mi szép és nemes, valamint azok ellentéteit; be fogja látni, miszerint az ember az állatország ura, ki a ragadozó állatok emberséges módon való kiirtásának hatalmával bir ugyan de egyszersmind kötelességében áll, a gyámoitalan oltalom nélküli állatot védeni; be fogja ismerni, hogy az állat, mely mint fizetetlen kisegítő szolgál, mint semmi jutalomban sem részesülő védő és őrző hű barát, a háztartásnál úgy, mint a társadalomban szolgálatánál fogva különféleképen alkalmaztatik, s épp azért hozzánk, emberekhez, oly közel áll. A jó erkölcsű ifjuságot csak figyelmeztetni kell azon körülményre, hogy az állatvédő egyesületek nagy horderejű oltalmat és segítséget reménylenek benne nyerni, hogy állatvédők, az állatbarátok tevékeny tagjaivá lesznek.

Üdvözljük tehát mindazon ifjakat, kik az állatvédők társaivá lendnek! Legyen törekvésünk általános, közös. Az a törekvésünk: az állatkinzás megszüntetését, az állatok oltalmazását és megvédését elérni, a műveletlen emberek durva, néha öntudatlan szívtelensége ellen!

Proché G.

Galambok betegek és orvosok szolgálatában. A galambos doktornak hívják *Mehnke* doktort az egész kerületében, a melynek a német kormány jóvoltából orvosa. Ezt a nevet a derék doktor onnan kapta, hogy sürgősebb esetekben jól kitanított postagalambjai viszik a receptet a patikushoz, (mert az egész kerületben csak egy patika van), a ki azt megcsinálja és rögtön elküldi a patika nélkül szükölködő falukba. Sőt ha súlyos betege van, néha hagy két-három galambot, s ha a beteg állapota rosszabbra fordul, a kieresztett madár hűségesen elrepül az orvoshoz, a ki így hamar segítségére lehet a páciensének.

Az állatok lelki világából.

A LELKI ÁTÖRÖKLÉS A KUTYÁKNÁL.

Irta: **Hamvas József.**

Ribotnak remek könyve, melyet magyar fordításban csak az imént adott ki az akadémia, öntudatosná tette bennem azokat a tapasztalatokat, melyeket régóta gyűjtögetek és jegyezgetek. A lelki átöröklés tanulmányozása Darwinnak tanításából, tehát a testi átöröklés tanából indul ki, ez pedig a fejlődés magyarázásában egybeköti az emberi szervezetet az állati szervezettel. Ha tehát a testi átöröklés egyaránt megvan embernél és állatnál, a lelki átöröklésnek is meg kell lenni és tényleg meg is van.

Volt nekem egy félig rattler, félig agár kutyám, rendkívül ideges, a gyávaságig szófogadó, félénk, kényelemszerető állat. Ha nyujtózott, úgy meggörbítette a hátát, mint a macska s ha evett, kiemelte a falatot a tányérjából s elvitte olyan helyre, a hol valami pokrócz volt s csak ott rágta meg. Ha pedig pokróczot nem talált, nem evett. Sötét szobában meg nem maradt egyedül a világért sem, többször megpróbáltam, hogy hátha leszokna róla, mikor becsuktam, elkezdett üvölni s ha kieresztettem, még azután is reszketett jó negyedóráig. Ha valamit elkövetett, a legborzasztóbb büntetés az volt rá nézve, ha azt mondtam neki: Was hat er gemacht?, erre a szóra reszketve mászott a földön, egészen oda volt a rettegéstől, pedig sohasem vertem meg. Ha pedig jól viselte magát, pl. ha fürdésnél ruhámra ült s onnan el nem mozdult, míg le nem emeltem, akkor elég volt a fejét megsimogatni, rögtön nevetett. Igen, csakugyan nevetett, felhuzta a felső ajkát, fehér fogai csakugy csillogtak, igazán nevetett.

Mikor nem tarthattam magam mellett, odaadtam egyik rokonomnak, a ki igen megszerette s gondját viselte; mikor megint visszavehettem volna tőle, nem adta vissza, hanem adott helyette egy másikat, egy kis szürkeszőrű mopszfajta állatot, az én volt kutyámnak a fiát.

Az alig három hónapos kis kutya még sokkal fejletlenebb volt, mikor az anyja mellől elkerült, hogysem valami sokat eltanulhatott volna tőle; még érzéseit sem tudta elhelyezni, pl. ha a farkát megfogták, érezte, hogy fáj valami, de elől kereste a bajt s nem fordult hátra a farkához. Teljesen tapasztalatlan volt, pl. égő gyújtó után kapott, meg akarta szagolni a tüzes parazsat, megugatta az árnyékát, nem tudott lépcsőn járni stb.

Később, mikor jobban felébredt benne az öntudat és fejlődni kezdett, mindig bátortalanabb és idegesebb lett; néha, mikor nyujtózott, már meggörbítette a hátát. Mikor pedig tej mellé valami keményebb harapnivaló is jutott neki, kiemelte tányérjából és vitte az ételt a pokróczra, ott rágta meg. Ugrani tanítottam s tudományát arra használta fel, hogy belopódzott a hálószobába, szépen felugrott az ágyra s kényelmes helyet készített

magának; mikor észrevettem, kimondtam előtte, de nem is haragosan, az anyja előtt rettenetes mondást: Was hat er gemacht? Ijedten ugrott fel, lerohant az ágyról, az ágy alá, úgy, hogy csak szigorú parancsszóra jött elő, éppen úgy csúszva, mint az anyja. — Később megpróbáltam ugyanolyan hangsúlyozással, mint mikor az anyjához szoltam, dicsértem és simogattam; ime először csak kicsit emelte fel a felső ajkát, később még jobban, ez is megtanult nevetni.

Volt azonban benne olyan tulajdonság is, ami az anyjában hiányzott: két lábra állva igen ügyesen tudott kérni, össze-össze csapta az első két lábát s így perczekig is eljárt az ember körül. Természetesen érdekelt a dolog és utána jártam, hátha megtalál-nám ennek is a magyarázatát. És megtaláltam.

A kis kutya apjának a gazdájánál megkérdeztem, szokott-e a kutyájuk két lábon járni. Azt felelték, hogy néha, hanem az ő kutyájuk apja czirkuszos kutya volt s a nagy díszelőadásokon két kis czintányér volt az első lábaira kötve, úgy járt körül két lábon és czintányérozott. Ime így öröklötte az én kis kutyám az öregapjától a czintányérozás művészetét.

Ime néhány adat. A ki kellemes szórakozást talál abban, hogy állatait megfigyelje, bizonyosan úgy jár, mint én, erre a tapasztalatra jut: sokkal többet tanulunk az állatoktól, ha eleve-nen vizsgáljuk őket, mint ha felboncoljuk.

— **Lovak értelmessége.** A londoni „Aquarium“-ban egy fölötté ügyes ló, melynek Alpha a neve, azzal produkálta magát hogy a nevét leírta egy palatáblára, játszott a harmoniumon és kártyázott. A Crystal Palaceban meg olyan lovat mutogattak, mely képes volt két nyelvet megérteni, a francziát és a németet, és jelek által felelni tudott pár hozzáintézett kérdésre, például, hogy hány ember ül a teremben, és aztán: hány férfi, hány nő? könnyen összetudta adni a falitáblára irt összeget is és megá-lapította pontosan a zsebórán, hogy hány óra van.

(A londoni Tit-Bits-ből.)

Kitanított Zebra eddig a legnagyobb ritkaságok közé tar-tozott. Most olvassuk, hogy Rothschild Walter bárónak London-ban zebrafogata van; hármásával vagy négyesével fogatja be őket; a kitanított állatok igen ügyesek és kitarók és szépségükkel is hatnak.

Idomított kigyó. A fiatal Mariborough hercegné, a mil-liomos Vanderbilt leánya, a ki millióihoz csak nemrégiben kapta a hercegi koronát, Angolországban levő Blenheim kastélyá-ban egy egész állatseregletet rendezett be magának. Kedvencz állatai két struccz, több sas, egy keselyű és egy ibisz. Legritkább példánya a seregletnek egy kigyó, a melyet a hercegné a Nilus partján vásárolt. Ez a kigyó olyan kezes, hogy a hercegné ölébe mászik. A seregletet egy feketeszemű nubiai fiu őrzi, a kit szintén nászútjáról hozott magával a fiatal hölgy.

A lovakkal való bánásmód.

A ló, minden házi állataink között a legérzékenyebb és legértelmesebb; minél érzékenyebb és értelmesebb azonban valamely állat, annál könnyebb azt helytelen bánásmód által, testileg és értelmileg megrontani, sőt teljesen használhatatlanná tenni. — A józan ész és a tapasztalás egyiránt azt tanítják, hogy az állat csak akkor fejlődhetik helyes irányban, s érheti el a legnagyobb munkaképességet, ha nem csupán a tápláléka, hanem *a vele szemben elkövetett bánásmód* is, születésétől kezdve okszerű, vagyis olyan, a melyet az illető állat természete, képességei és az a cél, a melyre felhasználni akarjuk, megköveteli. — Hogy a különben teljesen kedvező körülmények között folytatott tenyésztés mellett is oly gyakori az eredménytelenség s hogy a tenyésztett állatokkal velük született jó tulajdonságok nem érvényesülnek, sőt gyakran kiirthatlan hibákká fajulnak el, annak fő oka abban keresendő, hogy fentebbi igazságos, bár ellene észszerűleg ellenvetés sem tehető, — oly sokan figyelmen kívül hagyják.

A mint említettük, a ló értelmes, de könnyen izgatható, érzékeny állat és ennek folytán könnyen elrontható. Testileg és értelmileg könnyen és gyorsan tönkre lehet azt tenni. Pedig a lónak értéke csak akkor teljes, ha testileg és értelmileg ép, egészséges, sőt annál értékesebb, minél inkább fejlesztve vannak testi és értelmi tulajdonságai, és ha ezek között az összhang tökéletes. Ezért nehezebb jó lovat nevelni, mint p. o. tehenet; mert ez utóbbinál csak a fizikai tulajdonságokra kell figyelemmel lenni, míg a ló, a legtökéletesebb testi kifejlődés mellett is értéktelen maradhat, ha e mellett értelmi tulajdonságai és jelleme helytelen irányba tévedtek, vagyis, mint a magyar példabeszéd mondja, *«erkölcs van benne.»* A legjobb és legkedvezőbb viszonyok között is tehát több jóakarattal mellett bőségesebb tapasztalat szükséges a lótenyésztéshez, mint a mennyivel a legtöbb gazda rendelkezik.

A ló jelleme természetből jó indulatú, nemes és nincs benne semmi álnokság, és e mellett talán egy házi állat — még az eb sem — szokik könnyebben az emberhez, ha ez a vele való bánásmódot őrti. A ló *«erkölcsössége»* hibái, sőt sokszor veszedelmes tulajdonságai minden esetben a durva, sőt gyakran kegyetlen bánásmódnak a következményei. Ha a lóval élete bármely szakában rosszul bánik, vagy testileg, értelmileg egyiránt elhanyagolják, a hanyatlás az állat értékében, használhatóságában egyiránt kimaradhatatlan.

A ló nevelésénél, fejlődésének minden szakában figyelemmel kell lenni arra, hogy értelmes állat és nem akarat nélküli gép, a melyet tetszés szerint megerőltetni vagy teljesen tétlenül hagyni lehet. A ló olyan, mint a gyermek, a mely a pillanat benyomását megragadja és engedi magát azok által vezetetni. E mellett a lónak már csikó korában meg van bizonyos mértékig az ítélőtehetsége, melyet ezen kívül még kitűnő emlékező tehetség is támogat.

Hogy a ló az ember fölényét maga fölött elismerje, szükséges azt meggyőzni arról, hogy azt semmikép le nem győzheti; meg kell győződnie másrészt arról is, hogy jóléte engedelmességétől függ és hogy soha sem támasztanak vele szemben nagyobb igényeket, mint a milyenek értelmi és testi ereje megfelelni képesek. E tapasztalat és meggyőződés kell hogy helyébe lépjen a saját akaratának vagy ösztönének — ez irányítsa kizárólag minden működését. E meggyőződést azonban csak hosszabb idő alatt nyert benyomásokból szerezheti, melyek kivétel nélkül az emberből indulva ki, összeségükben a ló neveltetésének egész anyagát képezik. A nevelésnek ennek folytán csak akkor lesz meg a kívánt eredménye, ha az illető annak szabályait szakszerűen, minden körülmény gondos megfigyelésével, következetesen kitarással és tapintatosan alkalmazza. Minden körülmények között nagy együgyűség azt várni oly embertől, a kinek magának is nevelésre volna szüksége, hogy gyermekeket vagy állatokat helyesen neveljen. Csak a ki a lovak iránt valódi hajlamot érez, képes azt természetszerűleg helyesen nevelni, és az ilyen nemcsak megszerezheti, de meg is szerzi az ehhez szükséges ismereteket. Senki sem ért jobban a lovakkal való bánásmódhoz az araboknál, hanem ezekről aztán el is lehet mondani, hogy lovak között, lovakkal együtt nevelkednek. Az arab tökéletesen ismeri lovának természetét, annak minden tulajdonságait és sajátosságait, a bánásmódját pedig nemcsak ezekhez, hanem rég helyeseknek bizonyult szabályokhoz alkalmazza, a melyek példabeszédek alakjában apáról fiúra, fiuról unokára származtak át.

Sok fiatal ló romlik el a hámba való szoktatásnál, éppen azért, mert a tulajdonos, vagy az, a kire a betanítás bizva van, a kellő rokonszenv nélkül fog a dologhoz, vagy mivel az állat szervezetét, képességeit és sajátosságait kevéssé megismerni képtelen. Ebből eléggé világos, hogy a csikók betanítását — a mint pedig ez a legtöbb esetben szokásos — akármely kocsisra vagy lovasra bízni vétkes könnyelműség, mert azoknak legnagyobb része ért ugyan ahhoz, hogy a lovat kinezze és folytonos félelemben tartsa, de a legtöbb esetben hiányzik náluk az ismeret, a mely elengedhetlenül szükséges ahhoz, hogy a fiatal állat kiképzésére kedvező befolyást gyakoroljanak.

Hiba továbbá az is, ha a csikó nevelését csak akkor kezdjük meg, midőn azt használni akarjuk. Már korán oda kell a tenyésztő figyelmének irányulnia, hogy a csikó rossz szokásokat ne sajátítson el, hogy annak bizalmát kellő bánásmóddal megnyerje. Együttal azonban éreztetni kell az állattal az embernek fölötte való hatalmát is, oly módon, hogy idejekorán megtörjük annak saját akaratát, megbüntetjük engedetlenségét és megjutalmazzuk, ha akaratunkhoz alkalmazkodik. Következetesség, türelem és nyugodtság mellett minden csikót czélszerűen ki lehet nevelni, harag, türelmetlenség és durvaság okvetlen megromtják azt. Minden csikóban már a világra jötte alkalmával megvannak a jó és rossz tulajdonságok csirái egyaránt. Helyes bánásmóddal el lehet bennük nyomni az utóbbiakat és fejleszteni az

előbbieket. Ez úgy a szellemi, mint a testi fejlődésre egyaránt áll.

Különös figyelemreméltó egy gyakorlati tenyésztőnek e következő nyilatkozata: «A lovakkal való bánásmód gyakorlati oldala, fájdalom még nagyon el van hanyagolva. Ez pedig abból származik, hogy e hasznos és értelmes házi állat természetét még ma is kevesen ismerik. Azt követelik tőle, hogy mindenre képes legyen s még az erejét meghaladó terhet is könnyen és gyorsan szállítsa tovább, habár az ut járgány-simasága is. Sajnálatos dolog, hogy a lovakkal való bánásmód legtöbb esetben oly emberekre van bízva, a kiknek fogalmuk sincs ez állatok értelmességéről. A kocsis vagy tulajdonos soha se mérjen nagyobb ütést a fiatal állatra, mint a milyent ő maga is el bír viselni. Sokkal helyesebb eljárás ez, mint ha a korbácsot kiméretlenül alkalmazza. Ha a csikó nem akar mindjárt neki feküdni a hámnak, kedveskedni kell neki oly csemegével, a melyről az illető már tudja, hogy az iránt előszeretettel viseltetik. Egy alma, kis marék zab vagy egy darabka cukor többet használ ilyenkor, mint a folytonos korbácsolás. Sokszor szükséges megvizsgálni a lószerszámot is, nem okoz-e valahol fájdalmat a fiatal állatnak. Beszélgetni kell nyájasan az állatnak és simogatni, ha azt akarjuk, hogy engedelmes legyen. Nem is hinné az ember, hogy ily módon milyen szép eredményeket lehet elérni. Adni kell az állatnak időnkint olyat, a mit szívesen eszik. Ebből azt következteti, hogy a ki vele bánik, az neki jó barátja és engedelmes lesz. Ez az én tapasztalásom.»

Ebből is látható, hogy az állatokkal való jó bánásmód nemcsak emberséges, de közhasznú okokból is elengedhetlenül szükséges.
(A «Nemzet»-ből.)

Véres párbaj történt krokodillusok közt az antwerpeni állatkertben, hol jelenleg feltűnő sok krokodillus van. Az egyik medence 6 két-két méter hosszú csukakrokodillust tartalmaz, a melyek eddig a legszebb egyetértésben éltek. Hogy egyszerre miért veszett össze kettő közülök, azt nem tudták kideríteni az örök, de persze csak a „szerelem“ vagy az irigység valami husdarabra hozhatta őket oly dühbe, hogy a két állat egyszerre csak tárt torokkal állt egymással szemben, iszonyu fogait fenne egymásra. Egy ideig ezzel megelégedtek, de aztán az egyik krokodillus a másiknak szemébe akarta vágni karmait, a mit ez nagyon rossz néven véve, gyors mozdulattal megkapta ellenfelének felső állkapcsát és egészen leharapta, a megtámadott kétségbeesett védekezése daczára. Ezzel végződött a verekedés és mind a két állat újra visszaesett szokott mozdulatlanságába. Ilyen verekedés a különben nagyon apathikus krokodillusok közt a legnagyobb ritkaságok közé tartozik, úgy, hogy például Brehm sem tesz ilyenekről említést.

HIREK.

20,000 forint egy juhért. A legmagasabb árat, a melyet valaha juhért fizettek, Sidney-ben érték el a „Président“ nevű tuzmán tenyész-kos árverezésénél. Már az első kínálat 500 guinea volt, melyet 1600-ig, tehát szinte 20,000 forintig felvittek.

Koch tanár oltószert talált fel a marhavész ellen, a mint a „Reuters Office“ írja. Serumból és a vészes állapot véréből vegyített szerrel mentesíthetni véli a marhát a marhapestis ellen. Az immunitás 14 nap alatt áll be.

„Kutya szemle“ lesz tavasszal a romantikus teutoburgi erdő alján fekvő Bielefeldben, melyet a herfordi „Diana“ nevű kynologikus egyesület rendez.

Bécsben meg a Dreher-parkban a bécsi szárnyastenyésztés egyesülete rendez kiállítást márcz. 25-től 28-ig.

Kutya- és szárnyas-kiállítás lesz a csehországi Egerben is márcz. 13--15-ig.

Szárnyasok tenyésztése. A földmivelésügyi miniszter a milleniumi szárnyas-kiállítás megnyitására a szárnyasok tenyésztésének emelésére adott ígérete beváltását már is megkezdte; nemeskéri Kiss Pál államtitkár és Tarnay Béla miniszteri tanácsos urakat hívva meg az intézet felállításának előmunkálataival. A minta tenyésztő-intézetet a gödöllői korona uradalomban állítják fel.

Pár száz élő fácánt keres Magyarországon Nitzsche W. H. szász kir. főerdész, Mittelhöhe ben, Pausa mellett, (Lipcsei kerület).

Röntgen sugarak az állatorvosi gyakorlatban. Höbdáj tanár érdekes cikket közöl a The Veterinarian című állatorvosi folyóiratban, mely szerint az x-sugarakkal sikerült házi állatok és állati hullák végtagjait, különösen pedig azok izületeit átvilágítani. Kisebb házi állatoknál teljesen jól értékesíthetőnek bizonyult ez az eljárás csonttörések és különböző idegen testek kórismézésére. A képek felvétele céljából az állatokat chloroformmal narkotizálta. A kitétel ideje valamivel kevesebb, mint egy perc. Sikerült azonban elaltatás nélkül is hasznavehető képeket nyerni. Lovaknál némi nehézségekbe ütközött az eljárás, de mindazáltal sikerültek a felvételek. Az eredmény tehát azt bizonyítja, hogy a szóban levő módszer igen jó szolgálatokat tehet a csontokon előforduló elváltozásoknak a felismerésére. (E hírt az „*Állategészség*“ című új folyóiratból vesszük át, mely dr. Rätz István szerkesztésében s Hazslinszky Károly kiadásában jelenik meg. Bpsten, Rökk Szilárd-utca 28.)

A kecske táplálásáról és tartásáról Kloepfer egy kis füzetet írt német nyelven. („Die Ernährung u. Haltung der Ziege“) Kapható G. D. Baedekernél Essen-ben 40 fillérért.

Hasznos tudnivalók.

Az asthma a kutyáknál nagyon kínos baj, mely vén kutyákat lep meg, de sokszor olyanokat is, a melyek túltáplálás, édességekkel való tömés és elkényeztetés által korán megvénülnek. Ha nagyon nehezen megy a lélekzés, azonnali megkönnyebbülés céljából 10-től egész 40 csepp kénlégenyt kell a kutyák nagysága szerint nekik egy kevés tejben adni; nagy és elkövéredett ebnek minden 3 nap hajtó-pillulákat adnak.

(Ill. Thierfreund.)

A marhák felfuródása ellen egyszerű és olcsó szert ajánl a «Pilger» egy olvasója, ki tapasztalt gazda is: egy tojásnyi nagyságu darab timsót egy liter vízben feloldva, langyosan be kell adni egyszerre, de lassan, a beteg marhának.

Páfrány mint takarmány. A gondos gazdák a legkülönbözőbb póttakarmányokkal tesznek kísérleteket a takarmányhiányon való esetleges segítés céljából. E tekintetben különösen kitűnik Dél-Franciaország egy jóhírnevű gazdája Cormouls-Houlés Mazametben (Tarn. dep.), ki többi közt egy páfrányfélé, a férfias páprágot (Aspidium — Polystichium — Filix mas), melyhez házi állataink sem zöld, sem szárított állapotban nem szoktak nyulni, bevermelt, nyervén ily módon igen jól konzervált sötét-barna takarmányt a fermentált dohányra emlékeztető szaggal, melyet tehenei a legmohóbban faltak. Ezen új takarmányt Grandeau takarmányértékere megvizsgálta és meggyőződött arról, hogy a két bevermelt takarmány majdnem hasonló mennyiségű száraz anyagot és proteimatokat tartalmaz. Ellenben a bevermelt fűben a farost háttérbe szorul a légenymentes vonatanyagokkal szemben, míg a páfrányban a farost tulnyomó a keményítő és rokonai felett, miétt is okvetlenül összehasonlító kísérletekre van szükség a két takarmány tápláló hatásának kellő konstatálása végett. Mindenesetre azonban óhajtandó volna, hogy erdős vidékeink gazdái is kísérletezzenek a páfrányfélének bevermelés útján való hasznosításával.

(«Nemzet».)

Idegen marhát istállóiban könnyen lehet egymáshoz szoktatni, ha leginkább a gyengébb, vagy felősebb állatok fejét és nyakát, a meddig megszagolhatják egymást, pálinkával bedörzsölik. Az azelőtt még oly ellenséges állatok is ezután eszöndesen megférnek együtt.

A lovak egészségére és kövérségére a legjobb hatással van a csalán *magja*. Amikor a csalán nő, ki kell keresni azt, a mely legcsepősebb s el kell tenni jó sokat a magjából. Ezt a magot lassanként a napon szárasztják, porrá törik s körülbelül egy maroknyit tesznek belőle a zabba, mely a ló reggeli és esti etetésére ki van mérve.

(«Pilger»)

1897-re tagsági díjukat eddig befizették :

Bereczky Imre, Keeskemét. (uj tag)	Pásztélyi János kuriai bíró, Bpest. (uj tag.)
Binder Laura.	Dr. Pásztélyi Jenő ügyvéd, Budapest. (uj tag)
Dr. Böhm Károlyné. (uj tag.)	Dr. Perényi József tanár, S.-A.-Ujhely. (uj tag)
Bordás Lorenz Mária Herkulesfürdő.	Dr. Pethő Gyula m. kir. főgeológ Budapest (2 frt.)
Both Ferencz. (uj tag.)	Dr. Pintér Pál k. r. tanár (3 frt.) (uj tag.)
Dr. Csécsi Miklós, Makón.	Ranezay József. (uj tag)
Csukovits Sándor. (uj tag.)	Reischl Henrikné F.-Szt.-Miklós (uj tag.)
Dr. Dobszay Antal kanonok Pécs (ujtag.)	Dr. Rissel Károly kal. igazgató.
Gr. Esterházy Miguel (3 frt.) (uj tag)	Dr. Schneller Istvánné.
Fridrich Jakabné, Szt.-Gotthárd.	Sindelác Venczel.
Fodor Vilmosné Fertő-Szt.-Miklós (uj tag.)	Stodolni Gyula.
Főgyüm. Önképzőkör Trencsén (uj.)	Stodolni József, kőrallatorvos Fertő-Szt.-Miklóson.
Báró Györfly Pál, Krasznán (3 frt.)	Streda Rezsőné F.-Sz.-Miklós (uj tag.)
Indig Aron, Nyén. (uj tag.)	Dr. Széchy Károly egyetemi tanár.
Kardoss Kálmanné.	Ifj. gr. Teleki Domokos (3 frt.) (uj tag.)
Kóbori János tanár M.-Vhely.	Tubán Tibor.
Dr. Grót Kuun Géza, Maros-Németi.	
Dr. Lánczy Gyula egyet. tanár Bpest (uj tag.)	
Litán Gergely (uj tag.)	
Lorenz Pál ny. postamester, Herkulesfürdő.	
Dr. Pap Károly tanár, Berlin (2 frt.)	

Az Á. V. E. Kolozsvár sz. kir. város törvényhatóságának szabályrendeletét az állatok védelméről kinyomatta több ezer példányban és úgy az összes iskolákba a tanulók közt való kiosztás céljából, valamint a külvárosok lakóihoz is szétküldötte, hogy e hasznos és szükséges rendelet megismerése lehetőleg minden egyes házba eljusson.

Szerkesztői üzenet.

Az 1896-i év tagsági díjjal néhány tagunk hátralékban van még. Nagyon kérjük, legyenek szivesek úgy az 1896-i, valamint a *folyó évi tagsági díjat* is mielőbb beküldeni, hogy az Állatok Védelme szétküldésében, mely a *fizető* tagoknak ingyen jár, de az Á. V. E.-nek sok költségébe kerül, fennakadás ne álljon be.

Vadásznak. Kitalálta: azért közöljük itt-ott a sok vadász-szerencsétlenségéből egy egy szemelvényt, hogy a vadászkedvet megcsökkentsük, főképp olyanokban, a kik nem is értenek hozzá és a helyett, hogy egy lövéssel a szegény üldözött állatot leterítenék, csak megsebzik, a mikor aztán a szerencsétlen áldozatnak még órákig, néha napokig küzdenie kell a halállal. És nem kegyetlenség-e az? Nem könyörületlenség így kinezni a védtelen állatot?

„Az Á. V. E. egy tagja“-nak. Nagyon sajnáljuk, hogy a budapesti múzeumbeli krokodillus érdekében mitsem tehetünk. Megelégszünk, ha csak a „tudatlanok“-ra tudunk hatni . . . tudósokkal bajos kikezdeni!!

ÁLLATOK VÉDELME.

A KOLOZSVÁRI ÁLLAT-VÉDŐ-EGYESÜLET

Szerkesztőség:

SZÉCHY-VILLA

I. EMELET

ahová a kéziratok, tudakozódások, előfizetések küldendők.

HAVI KÖZLÖNYE.

Szerkeszti:

SZÉCHY KÁROLYNE LORENZ JOSEPHINE,

az Egyesület elnöke.

Tagoknak

tagdíj fejében jár.

Előfizetési ár:

Egész évre 1 frt — kr

Fél " — " 50 kr

Számonként . 10 kr.

Második évfolyam.

Kolozsvár, 1897. április 1.

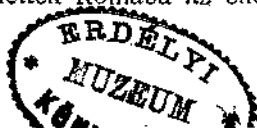
7. szám.

POSTAGALAMBOK.

A krétai háború alkalmából többször irtak a postagalambok használhatóságáról és megbízhatóságáról. Pár érdekes adatot táltunk és ime közlünk ez intézményről a napi sajtóból.

A postagalamb rendkívül gyors közlekedési eszköz, s megfelelő gondozással eléggé megbízható is. Nem csoda, ha a mai kutató korban, a mely folyton új intézményeken tóri a fejét, arra a gondolatra jönnek, hogy nem lehetne-e a postagalambok-~~kat~~ való közlekedést, mely most nagyon hiányos s egyoldalú, fejleszteni, s az ember szükségletére alkalmazni. Franciaországban, hol e kérdésnek egész irodalma kezd támadni, e téren való szaktekintélyek fölkutatták a történelem évlapjait, följegyezték, hogy mily szerepet játszottak a galambok a múltban, s ez adatok alapján igyekeznek reformot létesíteni a galambpostában. Nem kisebb folyóirat, mint a *Revue des Deux Mondes* nyitotta meg hasábjait e kérdésnek.

Megállapított dolog, hogy Babilon és Ninive a birodalom többi nagy városaival galambposta útján közlekedett egymással, mert a bekerített nagy városok közt kóborló, rabló nomád népek miatt más közlekedés szinte lehetetlen volt. A feníciaiak, persák, médok, asszírok oly galambpostával rendelkeztek, a mely semmi kívánnivalót sem hagyott hátra. Ázsiától a görögök is átvették ezt a rendszert s föl v~~egye~~zve annak az atléának az emléke, a ki mikor az olimpiai játékokon győzött, ezt galambpostával adta tudtára eginai honfitársainak. A rómaiaknak is volt galambpostájuk s ők már nagy tökélyre fejlesztették a galambok nemesítését. Rómában s a birodalom egyéb nagy városaiban oly tenyésztők is voltak, a kik öt-tízezer galambbal is rendelkeztek. S ha roppant birodalmukat rendben tarthatták, azt nem kis mértékben köszönhatték a galamboknak, a melyekkel a határállomásokról gyors üzenetet küldhettek Rómába az ellenséges területen mutatkozó mozgalmakról.

A mikor Lajos francia király Damiettet bevette, a győzelem híre eddig megmagyarázhatatlan módon villámgyorsan terjedt el az egész akkori mozlim világban. Most már tudjuk, hogy a szaraczenusok galambpostával tudatták a király megérkezésének hírét Damaszkusztól a Szudánig minden nagyobb várossal.

A galambokról lévén szó, nem hagyhatjuk említés nélkül Szent-Márk galambjait sem, a melyek annyi jó szolgálatot tettek a velencei köztársaságnak. Mikor Dandolo doge Candiát ostromolta, rendes, gyors összeköttetésben állt Velenczével a galambok által.

A galambposta tehát régi tudomány, mely az ó- és középkorban nagyon magas fokon állt. Miért ne lehetne azt fölleveníteni, sőt fejleszteni, a mai szükségleteknek megfelelőleg?

Franciaországban több postagalamb van rendes kezelés alatt, üzenetek hordására és versenyekre. E galambok tulnyomó része nemes, válogatott, (mert hiszen a meg nem felelő példányokat lassankint kiselejtezik,) a melyek képesek reggeltől estig Franciaország északi határától a Pirenékig röpködni. A postagalamb tájékozódó képességének a határát még nem tudták pontosan megállapítani. Akárhányan megtették az utat Bécsből vagy Rómából Brüsszelbe, sőt az Amerikába eladott galamb pontosan visszatalált Belgiumba, abba a házba, a honnan elvitték.

Franciaországban a Párisból Saint-Denisbe pár napra elvitt galambok mindig déli egy óra és tíz perczkor kaptak néhány finom szemet. A mikor visszavitték őket Párisba s onnan kibocsátották, pontosan egy óra és tíz perczkor jelentek meg Saint-Denisben a nyálánságért. Egy perczcel sem később.

S ez első sorban azon alapszik, hogy míg az erdei vadgalamb föl tudja magát tartani, (mert kényszerítve van reá,) addig a nemesített postagalambból ez a tehetség teljességgel kiveszett. Hozzá lévén ahoz szokva, hogy gazdája látja el élelemmel, maga nem is keres ételmet magának, mert ugyis kap. S ha tudja, hogy hol és mily időközben, odalátogat roppant távolságról is s csilapítván éhségét, visszarepül.

Vannak más természeti körülmények is, a melyeket a tenyésztők figyelembe vesznek. Angliában, a hol az áthatatlan köd gyakori, a tenyésztők csak azokat a példányokat tartják meg, a melyek a ködben is tudnak tájékozódni. Svéd- és Németországban, a hol a hó egyformává tesz minden tájat, a tenyésztők kiselejtezik azokat a példányokat, a melyek a hóban nem tudják megtalálni az irányt. Azokban pedig, a melyek megtalálják, s főképpen ivadékaikban, e képesség mindjobbban fejleszthető.

A postagalambokat eddigelé leginkább a hadviselés dolgában, nevezetesen körülzárt várakba, városokba vagy kikötőkbe küldendő sürgönyök továbbítására alkalmazták. Ily postagalamb-idomító telepek minden európai hadsereg nagyobb váraiban vannak, honnan az ország különféle részeibe indított galambokat folyton gyakorlatban tartják. Legujabban az olasz kormány oly postagalambokat idomított, melyek Szardinia és az olasz tengerpart közt rendes postaszolgálatot teljesítenek. Így az-

tán a cagliarii kikötő egy részről Nápolylyal, más részről Madalena szigete Rómával egyetlen vonalon össze van kötve a nélkül, hogy az óriási pénzbe kerülő tengeralatti villamos huzalokra szükség lenne. A 450 kilométernyi utat Cagliariból Nápolyba a galambok kilencz óra alatt teszik meg, Madalena szigetéről Róma (270 kilométer) hat óra alatt; a galambok rendszeren 45 kilométernyi utat tesznek meg óránként. Miután a tengeren — különösen éjjel — rendszer s állandó jelek az irányt nem mutatják és a postagalambok még a legnagyobb zivatarban és szélvészben sem tértek el az iránytól, azt kell hinni, hogy a galamb ösztönszerűleg találja el a helyes irányt, melyen haladnia kell.

Ezelőtt néhány hónappal Bostonból (Észak-Amerikában) egy hajón kilencz postagalambot vittek Londonba. Három hónapi tartózkodás után, — mely idő alatt a galambok házukat soha el nem hagyták, — szabadon bocsátották. Három galamb csakugyan átjutott az oczeánon. Egyik közülök hatod napra Bostonba tért vissza, a másikat New-York mellett, a harmadikat pedig az Alleghany hegységben találták meg. A két utóbbit ragadozó madarak üldözgették, a midőn társaiktól elmaradtak, de kétséget nem szenved, hogy a kilencz galamb együtt repült át az oczeánon Amerikába. Az életben maradt három galambon, miután tőlük a farkukhoz erősített fényképezett leveleket elszedték, a kimerültség semmiféle jelei nem voltak észlelhetők. Társaikkal együtt a rendszer időben vonultak vissza a galambházba és másnap reggel ép úgy megfürödtek a ház aljában lévő medenczében, mint máskor. Testi sulyukból szintén semmit sem vesztek. A kilencz postagalamb tulajdonosa De Campier nyugalmazott tengerésztsiszt, ki a galambokkal Bostonból Londonba jött, nem fogadta el az óriási özszegekre rugó fogadásokat, mivel — úgy mondá — biztos benne, hogy galambjai haza fognak érní, a mint ez csakugyan meg is történt.

Lady Lawrence.

A nyomtató marhának ne kösd be a száját.

V. Móz. 25, 4. I. Kor. 9. 9, I. Tim. 5, 18.

A ki védi az állatot, embernek tesz szolgálatot.

Castelli. (A bécsi Á. V. E. első elnöke.)

Az állatkiállítás, akár gazda, akár cseléd, akár mészáros, akár — természetbuvár üzi: a világ egyik legnagyobb átka.

Scheitlin.

Az élet magaslatán álló ember, a valóban művelt ember: barátja és védelmezője az állatoknak.

Humboldt A.

„Minél jobban ápolod az állatot, annál több áldás áramlik házadra.”

Ma már minden félig művelt ember istudja, hogy az állatkiállítás mit jelent: de kevesen szoktak azon gondolkozni, hogy mit tesz az: egy állattal visszaélni;

Bacciocco F. A.

Három madár. *)

Három madár van, a kit szeretek,
Három madárról mondok éneket.
Ha oly szép lenne rólok énekem,
A mily nagyon én őket szeretem,
A menyki boldogságot, örömet
Ezen madarak nekem szerzenek!

Az első madár egy kis czinege :
Nem sérti őt a télnek hidege,
Nem háborítja őt meg semmi vész,
Télben, viharban vigan füttyörész,
Vigan ugrál a száraz ágakon
Mint a pillangó a virágokon,
Ugrál miként a gyermek gondtalan,
Jön és megyen, máshol van untalan,
Alig képes kísérni őt a szem. —
Kedélyed e czinege, kedvesem!

A második madár egy csalogány :
Elrejtve él a lombok alkonyán,
Nem látja más ottan, s mást ő se lát,
Kis fészke néki az egész világ,
Ebben dalolgat, s ha dalolni kezd,
Elfojt az alkony mindennémű neszt,
Hogy meg ne háborítsa énekét,
Hogy gyönyörködjék a föld és az ég
Gyönyörködjké e dalban, a minő
Hozzánk csak legszebb álmainkban jó,
A melynek minden hangja eltemet
Egy báratot és szül egy örömet,
Mert mindenik hang egy szent szerelem. —
Ez a csalogány szíved, kedvesem!

A harmadik madár egy ifju sas :
Szárnyának röpte merész és magas,
A villámokkal egy tanyán lakik
S tekintetét fölküldi a napig,
Nyugodt időben alszik, elvonul,
De ha a vihar jön és üvölt vadúl,
Fölbred a sas szendergésiből,
És a viharnek karjaiba dől
És vinni hagyja magát általa,
Mint viszi a lovast a paripa,
Rémitő bátran, szörnyű sebesen. —
Ez a sas a te lelked, kedvesem!

*) Ez ugyan szerelmi vers, de oly gyönyörűn jellemzi nemcsak a három madár életét, de Petőfi lángoló lelkének mély vonzalmát is a madarak iránt, hogy még a kedvesét is velők hasonlítja össze; azért nem vonhattam meg magamtól e szép vers közlését, a melyet olvasóim is, tudom, gyönyörrel fog-
nak újra elolvasni. A szerkesztő.

A hú madár.

— Harmadik díjjal jutalmazott pályamunka. —

Irta: **Weisz Elza**, a helybeli felsőbb leányisk. VI. oszt. növendéke.

Jelige: „Ki önmagát legyőzi, birodalmat győzi.”

Mintha fenséges pompájának egész kápráztató szépségét akarná bámultatni a természet, oly szép és mosolygó minden az Isten szabad ege alatt; kezdve a föld virágos, tarka szőnyegétől, fel a ragyogó kék égig, mámorral élvezi minden teremtetett lény a nap aransugarait. A mező diszes virágai széttárják kelyheiket, hadd süsse egész bensőjüket az éltető meleg nap; a fák telve félig érett gyümölcscsel, melyek bizonyosan nem egy lelket vittek már a kísértetbe ingerlő csábításukkal; fenn, magasan a légben szintén változatos élet folyik. Itt egy kis lepke száll csillogó szárnyakkal a véghetetlenség örök világa felé; ott szorgalmas méh döngicséli egyhangú nótáját: züm, züm . . . ; még messzebb, éneklő madarak egész serege repdes ide s tova a hála legeszményibb kifejezésével dicsérve a gyönyörű természet alkotóját. Az aether kedves lakói között élesen látó szem egy kis kanárit pillant meg. Bizonyosan észrevétlenül hagyta oda megszokott helyét, s kétségbe ejtette gazdáját. Hiszen olyan gyönyörű szép idő is van ma! Csodálkozhatunk-e, ha kis hősiünk nem tudott ellentállani a bűvös varáznak, s engedett szive hangos követelésének? Most, künn a mezőn megittasulva, elkábulva, az édes kéjtől ágról-ágra röppen, s énekel szívhez szólóan, hol lágyan, csendesen, hol pedig szenvedélylyel. Olyan hihetetlennek találja visszanyert szabadságát!

Úgyet sem vet arra a göndörhaju lánykára, ki ott az ösvényen félig sirva, félig bosszusan szólítja: „Manczi! Gyere vissza! Nézd, cukrot kapsz!” S reménykedve nyújtja feléje az ígért cukrot, melyet ott szorongat kezében, de hiába! Megszólal még egyszer, most már zokogva: „No, gyere hát! Olyan nagyon szeretlek!” Elkéseredésében a földre borul, az egyetlen lény, ki nem nyer vigaszt a tündéri kép szemlélésében, s zokog hangosan. Eszébe jut, hogy épen két évvel ezelőtt lepték meg jó szülői a madárral, s ő gondosan ápolta mindedig. Hanem ma! Ma nyitva felejtette a kalitka rácsos ajtaját és íme ilyen keményen kell könnyelműségéért bünhődnie, mert Manczi kereket oldott. Felismerte rögtön! Nincs több olyan madár, mely az övéhez hasonlóan tudna dalolni. Hányszor hallgatta teljesen elbájolva azokat az utánzóhatatlan hangokat, s most mindennek vége. Tovább nem is időzhet itt a szabadban. A nap fényes korongja nemsokára eltűnik a hegy mögött, s az isteni tájkép csillogó felöltője egyszerű szürke köpenynek ad helyet. Fájó szívvel tekint a boldog állat felé, szólítja is, s íme az oda néz. Előszedi hát még egyszer az édességet, de hasztalan. A hűtelen, zavartalanul folytatja angyali zenéjét. Talán azt akarja mondani: „Tagadhatatlanul édes a te cukrod, de százszor, ezerszer édesebb a szabadságom!”

A gyermek nem tud tőle megválni. Könnyes szemekkel bámulja a madarat, mely a komoly, bánatos arcz láttára félben hagyja csicsérgését. Tünődik! Itt hagyjon fákat, mezőt, pótolhatatlan szabadságot? vagy megbúsítsa azt, ki őt oly nagyon szereti? Már-már hajlandó volna menni, s utolszor körültekint, de az erő, mely eddig fogva tartotta lebilincseli ismét minden akaratát, s továbbra is ott ül azon a magas fán, ide-oda himbálva magát az üde, zöld levelek közt. A lányka most már kénytelen haza menni, de sirva teszi meg az utat. Azt képzelet utolszor látta kedvenczét. De milyen meglepetés várt reá otthon! A parányi állat legyőzte hosszas küzdelmei után vágyait, s vidám nótával várta bús urnójét.

Miss Alice M. Chaplin a jeles angol szobrász, majdnem csak *állat-modell*ek után dolgozik. A mint az *Edinburgh Review*-ban olvassuk, Viktoria angol királynő megbízásából megcsinálta Ő felsége kedves kutyáinak: Flora, Tomie, Charlie és Marco, meg Beatrix hercegnő Wattie és Basco-jának szobrai külön-külön. A művésznőnek egy orosz lány szobra is a királynő birtokában van. Hodgson bankár pedig megvette a *ladysculptor* „állatkerti oroszlán- és fia“ (lioness and cub at the Zoo) című rendkívül kedves csoportozatát. Rothschild Lipót báró számára egy kutyát négy kölykével márványba vésett. A királyi akadémia birtokában pedig az „At bay“ című állatcsoportja van.

A madárpusztításokról.

Minden évben ősszel, mikor a madarak dél felé a melegebb tájakra vándorolnak és tavasszal, ha visszatérnek, Olaszországban és Spanyolországban megkezdődik a madarak tömeges pusztítása. A svájci határtól Sziçillia déli fokáig ezer helyen, száz alakban leskelődik a halál a levegő fáradt vándoraira. A magaslatokon madárhálókat vannak felállítva, a melyek tömegesen fogják össze a kis szárnyasokat és a lelketlen vadászok csoportosan vonulnak az érkező vándormadár-csoportok elé, hogy golyóikkal megállítsák őket utjokban. Az olasz vadász ugyanis nem tartja megsze-

gyenítőnek, hogy ily kis, fáradt és éhes madarakra lövöldözzön és ha más zsákmánya nem akad, hát fecskék ellen fordítja gyilkos fegyvere csövét. Ebben az időtájban a vendéglők étlapján is nagy szerepet játsznak a vándormadarak. Az „uccelli con polenta”-nak nagy a divatja és az olaszok nagy élvezettel fogyasztják ezt a sovány ételt. A tömeges madárgyilkolás ellen már tudósok gyakran fölemelték szavukat és törvényhozási intézkedést kértek e dicstelen és lelketlen vadászat megszüntetésére, újabb időben pedig a különböző városok és országok Állatvédő-egyesületei fáradoznak ebben.

Most Olaszország egyik legelőkelőbb lapja, az „Italia,” újra szőnyegre hozza ezt a kérdést és egy újabb számában vezércikkben foglalkozik a madárgyilkolás megszüntetésével.

Németországban sem kedvezőbbek ezek a dolgok. Ugyanis sok vendéglő étlapján ott szégyenkezik felírva, hogy „kleine Vogel mit Zwiebel” és eszi a kicsiny állat husát gyönyörrel a művelt német. Pomeránia partjain meg hálóval ejtik törbe a sirályok ezreit úgy, hogy azokat este kifeszítik s reggelre száz meg száz madár hullá csüng a hálókon megfagyva.

New-York és Brooklyn városok közt a tengerparton pedig van egy roppant magas világító torony. Ezen torony villamos lámpáinak üvegeiben úgy megütik magukat a vándormadarak, hogy fejük összetörik. A költözés idejekor minden reggel százával, sőt ezrével találják a kicsi vándorok hulláit. Egy reggelen a torony erkélyein szerteszét heverve 12,500 kimult madarat számoltak meg. Ezenkívül pedig legalább még félmennyi mennyiségű szárnyas pusztult el a tengerbe! Szóval rengeteg az a veszteség, a mit okoz világszerte a madárpusztítás.

Nem vigasztalóbb a helyzet nálunk sem e tekintetben! Itten ugyan nem fáják fel ezeket a gyönyörű teremtéseket, hanem tartják őket keserű rabságban, szűk kaliczkába zárva, s ha tekintetbe vesszük, hogy három madár közül csak egy marad életben a szobalevegő és a rabság bánata miatt, akkor lehet képzelni azon roppant számot, a mit nálunk pusztítanak. Csupán városunkban a rabmadarak száma felmegy 8—10 ezerre és ez így van minden falu- és városban.

A törvények ugyan tiltják a madarak összefogdosását és lövöldözését, de hát azért minden kunyhóban és palotában vannak ily szerencsétlen rabmadarak. Tehát a törvények arra valók, hogy ne tartsák be!! Nincs a ki azokat végrehajtsa? Pedig sok millióra megy a kár, a mit a hernyók tesznek terményekben a kevés számú szabadságban lévő madarak miatt. Ezért van nálunk olyan ritkán gyümölcsstermés, mert a meggondolatlan rabmadár-tartás miatt a hernyók milliárdjai a fák ágairól némelykor még a leveleket is lerágnak. Most itt a tavasz; kérjük újra meg újra a hatóság szigorú eljárását a madárpusztítók ellen.

Szekely Dénes.

A ki az állattal kegyetlen, nem lehet emberséges ember.

Voltak kulturalis népek, melyek állatokat istenítettek, vagy a lélekvándorlásban való hitük miatt kimélték az állatokat.

Ugyde nemcsak a balhit enyhítette már régen az állatokkal való bánásmódot, hanem az a tapasztalás is, hogy az emberi erkölcs nemesbülése az állatok iránti kimélettel jár, s a hogy az állatokkal bánunk, az saját lelkünkre is visszahat.

Már Athén őskorában volt egy törvény, mely így szólt: „*Ne bántsd az állatot.*» Minthogy azonban ezt a hűségétől való tartózkodásra magyarázzák, s ennél fogva a vegetarianismus is magáénak vi-tathatja, inkább az athéni areopág két idevágó ítéletére hivatkozom. Megfenyített egy fiut, mert egy ragadozó madár elől menekülő verebet az ölében megfojtott.

Kivégeztetett egy fiut, mert egy madárnak kiszurta a szemét.

Aminő helyes az egyik, olyan hajmeresztő a másik. De azért ez az utóbbi ítélet is, jóllehet az igazságszolgáltatás rémséges tévedése, annak az általános meggyőződésnek bizonyosságaihoz sorakozik, hogy:

A ki az állattal kegyetlen, nem lehet emberséges ember.

Ponori Thewreuk Emil.

A bibicz és tojásának becse.

A most április elsején 82. évét betöltő Bismarck herczeg nagyon szereti a bibicztojást; a rengeteg ajándék közt, melylyel számtalan bámulói születése napján kedveskedni szoktak, nem hiányzik soha a bibicztojás, melyet Ieverből küldenek az agg vaskanczellárnak és pedig 101 darabjával.

A legtöbb bibicztojás *Frieslandból* jön, a hoi klubbok vannak, melyek a tojáskeresést metodikusan és sportszerűn űzik. E klubbok aktiv és passiv tagokból állanak; ez utóbbik 1 frt 50 kr. évi tagdíjat fizetnek és hetenként egyszer kísérik az aktiv tagokat. E mulatság fárasztó, de gyönyörködtető is. Reggel 4 órakor gyülekeznek a résztvevők könnyű ruhában, és ellátva egy ugróbottal, a melynek segítségével 10, de sokszor 27 lábnyi széles vizárkokon át is kell szökniök. Beszélni nem szabad a különböző oldalról átkeresendő mezőn képező csoportokban. Első sorban az aktivok megfigyelik az orvmadaraktól felrezzent bakbibiczeknek röptét és fejük irányát, mihelyst ujra letelepedtek, a miből megtudják, hogy vajjon a nösténybibiczek tojtak-e vagy sem. Gyakorlott kereső a nöstény futásából is kiudja, hogy vannak-e tojásai és a fészkekből röpült-e éppen föl; meg a párok nyugtalanságából és kiáltásából. Ilyen gondos megfigyelés után bámulatos biztonssággal megtalálják a tojásos fészket, melyben gyakran 4 tojás is van. Gyakorlott, ügyes „aktiv“ napjában 100, és még több tojást is zsákmányol. A tojásokat hálóba teszik, a hálót pedig szorosán huzzák lágy petyhüdt kalapjukra, hogy a tojásokat nyomás ne érje. De e mellett sok ügyesség kell ahhoz, hogy egy tojásos kalappal a fejen 20 méternél szélesebb árkokon ugrni és a tojásokat sértetlenül haza hozni tudják.

Az állatok lelki világából.

A MAJMOK ÉRTELMESSÉGÉRŐL.

Angol és francia forrásokból: **Széchyne Lorenz Joséphine.**

A new-yorki központi állatparkban van mostanában egy Jane nevezetű nőtény csimpánz, a kit megtanítottak papiroson írni, czeruzával. Írása ugyan, mint sok más híres teremtsé, olvashatlan, de a vonásokat nagy ügyességgel húzza. És minthogy mind kezeit, mind lábait egyformán jól és ügyesen használja az írásnál, nagy előnyben van a szűk korlátok közt író *emberi* nemmel szemben. Jane megtanult rajzolni is, s lerajzolt egy nőt, és azt mondják: az arczkifejezés nagyon pathetikus.

Egy Romanes nevű tanárnak meg, valószínűleg Londonban, mert a londoni Tit-bits-ből vesszük, van egy nagyon ügyes majma, a ki egyszer látván, hogyan csavartak be egy srófot, a házban feltalálható összes srófokat, egyiket a másik után kiszedte és újra becsavarta, s észrevéve, hogy görbén csinálta, visszacsavarta és addig babrált és kínlódott, míg szépen, egyenesen be nem csavarta újra valamennyit.

A világ némely részében felhasználják a majmokat a kender gyűjtésére és épp olyan jól végzik munkájukat, mint maguk az emberek. Délafrika egyik vasútján meg egy majom ügyel a jelzőkre és — a mint mondják — nagy tökélyre vitte a jelzők kezelését, és talán ösztönszerűleg tudja, hogy melyik telegráf gombot kell megnyomni, s melyiket kihuznia a nap váltakozó óráiban.

*

A majmok bosszujának egy Kelet-Indiában helyőrségben levő angol katonatiszt érdekes tanuja volt, midőn egyszer egy sziklás hegyre felment. Egy óriáskigyó megkapott egy majmot, agyonnyomta és felfalta, míg a szegény majom társai a legvadabb izgatottságban kiabálva, nyöszörögve és kézzel-lábbal badonázva, ide s oda futkostak, a nélkül, hogy a szegény áldozaton segíthettek volna. A katonatiszt pár emberért ment, hogy a kigyót, a mint tunya mozdulatlanságába esik, a mi ezen állatoknál evés után beáll, megölesse. Visszatérve a kigyót csakugyan ott találta emésztve, mint egy gyámoltalan tömeget egyik előrerugó szikla alján fekünni; e szikla ormán pedig a majmok összegyűltek, és 3—4 az erősebbek közül azon fáradozott, hogy egy az eső által már ingó nehéz szikladarabot reázúdítsanak. Nagy erőmegfeszítéssel és majmoknál szokatlan néma csöndben, végre sikerült szándékuk kivitele; a sziklatömböt a csúcs szélére hengerítették és aztán sivító diadalzajjal lezúdították. A kigyó ott feküdt szétzúzott fejjel és farkának utolsó görcsös rugásait a ravasz majmok gúnyos rikácsolással kísérték.

*

A „Revue Scientifique“-ben Mouton Eugène a majmok erkölcsi érzéséről két mulatságos történetkét mond el. Guamorup

szigetén egy afrikai nagy és fölötté okos majom telepedett le, a ki a házi állatokkal s különösen egy kecskével nagyon összebarátkozott. A kecske egész nap künn volt egy fügebogácsos mezőn. A bogács tüskéivel a kecske, ha este hazajött a legelőről, úgy meg volt tűzdelve, hogy a szegény állat nem feketett volna le, a nélkül, hogy valóságos tűpárnán ne pihenjen. Réndszerint tehát felkereste a majmot, a ki hol a földön állva, hol magasabb helyekre mászva, egy orvos ügyességével és lankadhatlan türelmével kiszedte a száz meg száz tüskét, a nélkül, hogy a „patients“-nek egyetlen szőrét tépte volna ki, vagy magán vagy pedig kecske-barátján egyetlen szűrást ejtett volna. De sajna, a majomlélek e szép vonása nem volt egészen borotlan; ha t. i. az irgalmasság e megható művét az utolsó tövisig elvégezte volt, egyszerre csak olyan lett, mintha az ördög bujt volna bele, mondja Mouton. Egy nagyot ugrott és mintha türelmeért és jóságáért kárpótolnia kellene magát, a kecskével minden lehető pajkosságot üzött: ránczigálta a szakállát, szempillája alá dugta az ujját, kitépte nyalábonként a szőrét stb. Ezt mindannyiszor ismételte. Soha a kecske ilyen méltatlanságok nélkül meg nem szabadult, de nem is gondolt rá, hogy ezeket elkerülje: vagy gyógydíjnak tekintette, vagy pedig egészen helyén találta, vagy tán azt is gondolta, hogy mint végső fogások, a gyógykezeléshez tartoznak.

A másik történetke még e század elején játszódott le, és jellemző, hogy még most sem feledték el. Az Iles des Saintes-eken, Guadeloupetől délre, 1810-ben egy kis csapat katona valamely házban úgy volt elhelyezve, hogy szobájuk egyszersmind éléskamrának is szolgált. Az ajtó fölött egy deszkán állt a tojásos kosár is, hogy patkányok ne férhessenek a tojásokhoz. Egy nap a szakács azon veszi magát észre, hogy 5 vagy 6 tojás, mely a kosárban legfelül esett, ki volt szopva, úgy, hogy csak az üres héj maradt meg. — A tolvaj iczi-piczi lyukacsokát csinált volt a tojás hegyén, onnan kiszopta a tartalmát s aztán óvatosan visszatette a helyére az üres tojást. Gyanuba fogtak egy szolgaként alkalmazott négert, a ki már nagyon is abban a veszedelemben forgott, hogy egy rakás verést kap, a mit csak azon ígérete folytán került el, hogy okvetlen kipuhatolja a tolvajt. Persze a néger ezentul nagyon vigyázott és leskelődött a bünösre: a kít egy a házhoz tartozó majomban tetten is kapott; látta, a mint a majom az ajtófélfára mászott, egyik kezével belekapaszkodott, hogy magát fentartsa, aztán felfelé nyújtózott és a másik kezével belekapott a kosárba, kivett egy tojást, mutató-ujja körmével egy kis nyílást ejtett a tojáson és kiszopta belsejét; aztán a szinte sértetlen héjat óvatosan, szépen visszatette a deszkára.

*

A berlini aquarium most újra két oly majom birtokába jutott, a kik föltűnően hasonlítanak az emberhez; az egyik gorilla, a másik csimpánz. A gorilla a zoológikus intézetek legértékesebb lakóihoz tartozik. Jelenleg csak a londoni állatkertben van még egy ily nagyon emberhez hasonló gorilla. A két állat pár héttel ezelőtt

érkezett Gabunból, az egyenlítői Afrika nyugati partján fekvő francia birtokból. Az eddigi tapasztalatok szerint a gorilla nem bírja ki sokáig a fogságot, de a csimpánz is csak rövid ideig él meg az európai éghajlat alatt. A szegény két állat, mintha csak vigasztalni akarná egymást a hazájukból, szabadságuktól és társaiktól való elszakadásért, a leggyöngédebb baráti viszonyban van együtt: szinte szakadatlanul átölelve tartják egymást.

Az én kis galambom.

Irta: Stern Szerena.

Habár régebben is nagy állat-barát voltam, úgy ez az érzelem tetemesen növekedett, a mióta az állat-védő-egyesületnek tagja lettem; és felbuzdítva a különböző olvasmányok által, melyek az állatok védelmére vonatkoznak, a kedves olvasóval legutóbbi tapasztalataimat kívánom közölni.

Néhány nappal ezelőtt olvasva ültem az erkélyünk ablakánál, mialatt az eső zuhogott és külömben is ködös, szeles idő volt. Véletlenül felpillantva egy gyönyörű fehér-fekete foltos kis galambot láttam, a mely illegetve-billegetve magát, jobbra balra nézett, mintha valamit keresne és végre, — mint a ki hiába keresett-kutatott — elrepült. Sötétedni kezdett, s én abban hagyva az olvasást, figyelemmel kísértem az én kis galambomat, mintha csak sejtettem volna, hogy még meg fogom látni, — észrevettem, hogy csak a legközelebbi fára szált le és onnan nézegetett felém, kedves kis fejécskéjét ismét jobbra-balra forgatva. Ez a jelentéktelen észrevétel arra az eszmére vezetett, hogy megpróbálom magamhoz csalni. Friss kenyér-morzst hoztam és szórta az erkély és ablak párkányára; folyton figyelemmel kísértem a kis galambot, láttam, hogy okos szemmel nézi, hogy mit teszek, s mikor már elég morzst hintettem szét, bementem, és hátra húzódva a szoba belsejébe, leskelődni kezdtem. Nem maradt eredmény nélkül, pár percz múlva megjelent az én kis galambom és széjjel nézve, hogy nincs-e veszedelema közelébe, s látva, hogy nincs, előbb bár félénken, utóbb neki bátorodva csipegetni kezdett, s mikor jól lakott, egy kis készletet vive magával, elrepült és én letettem további reményemről, hogy még valaha viszontlátom, megint elkezdtem az olvasást.

Pár percz múlva abban hagytam az olvasást, most már nem láttam, oly sötét volt, és néztem ki a sáros, vizes utcára; egyszerre mit látok? az én kedves kis galambomat, melyet a fehér-fekete foltu tolláról ismertem meg, s hozzá még nem is egyedül, hanem még egy hasonló színű galamb társaságában.

Határtalan öröm fogott el, hogy most már magamhoz szoktatom ezeket a kedves kis madarakat. S most olyan nagyon boldog vagyok; mert naponta meg van az a gyönyörűségem, hogy galambok meg kis verebek jönnek friss kenyér-morzstért; mert most minden reggel első dolgom, hogy a kedves kis madaraknak, melyekhez oly véletlenül jutottam, táplálékot szórjak, melyek ha előbb jól laktak, mert bizony ők is önzők, mint minden élő lény, kisebb, nagyobb morzsa-hintéléket visznek magukkal, hogy aztán még repülni nem tudó, vagy beteg kicsinyeiknek adják.

A halak emlékező tehetsége. Tapasztalati tény, hogy a halak, ha nem is személyeket, de egyes helyeket, a hol valami jó, vagy rossz érte őket, a hol például egy társuk horogra került, vagy a hol egyikök szerencsésen kieviczkelt a halálból — mégis-
m ernek és mikor úsztokben elkerülnek. Ez tagadhatatlan arra mutat- hogy a halaknak valamelyes emlékező tehetségök van, a mennyiben értékesíteni tudják a tapasztalataikat. Az orvosi tudomány eddig azt tanította, hogy az emlékező-tehetség jelenléte és működése föltételezi egy agyhártya jelenlétét. Most azonban kiderült, hogy a halaknak nincsen agyhártyájok, a mi tehát elvben kizárná azt, hogy emlékező-tehetségük mégis volna. Miután azonban az említett tapasztalat e föltevés ellenkezőjét látszik igazolni — most szorgos megfigyelés alá veszik majd a halak talán csak ösztönszerű, de talán öntudatos életnyilvánulását.

A lovak szemellenzójéről.*)

Azon sokféle hátrányos és kínzó eszközök között, melyekkel a botor ember az állatokat gyötri, nem utolsó helyet foglal el a lovak szemellenzője, a kantárnak ezen nemcsak *teljesen fölösleges*, hanem igen *nagy mértékben káros* része, melyet több századdal ezelőtt valamely agyafurt szijgyártó, a szem alkatát s működését nem ismerve és figyelembe nem véve, kigondolt és divatossá tett

Akik ennek az áldatlan kantárrésznek a védelmére kelnek, rendszerint azzal argumentálnak, hogy a lónak nem szabad munkaközben másfelé, csak előre látni s feledik vagy nem tudják, hogy fejének oldalra fordítása nélkül a ló hátra egyáltalában nem is nézhet, oda *nem is láthat*, mert habár szemei oldalaslag vannak elhelyezve, a szemre derékszögben eső tárgyakon kívül a látókészülékben más tárgynak a képe nem hatolhat, csak még azon tárgyaké, a melyek a *szemgolyó előtt* vannak.

Egyáltalában nem indokolt hát azért használni szemellenzőt, hogy a ló hátra ne lásson; azért használni pedig, hogy derékszögben oldalra se lásson, *határozottan esztelenség*. Esztelenség, mert mindazt, a mit az állat nem láthat a környezetében, élesen halló s egészen hátrafordítható füleivel észreveszi s éppen mivel látással nem képes a szemellenző miatt tájékozódni a hallott nesz, zőrej s más hang mibenléte felől, zavarba jön, megijed, kitör, elragad. *Nemcsak hogy nem gátolja tehát, hanem egyenesen felidézti a szemellenző a megijedést és elragadást!*

A szemellenző rendszerint nemcsak azt teszi lehetetlenné, hogy a ló az *oldalt* történő dolgokat meglássa, hanem lehetetlenné

* E kitűnő előadás a berlini «Archiv für Thierschutz»-ban is megjelent és a berlini egyesület külön röpiratban is adta ki e jeles szaktudósunk dolgozatát.

teszi azt is, hogy az *előtte* történőket *helyesen, jól* meglássa, mivel az ellenző közönségesen úgy ráfekszik a szemre, hogy a tisztán, világosan látás előfelé is lehetetlen. Már pedig régen bizonyosodott, elvitázhatlan tény az, hogy sokkal megbízhatóbb ló a használatban a merő vak, mint a rosszul látó, esztelenség tehát ezt a rosszul látást a szemellenzők alkalmazásával mesterségesen előidézni.

Mivel pedig a megijedésnek, elragadásnak ezen mesterségesen való felidézése egyuttal szerencsétlen baleseteknek készakaratatos felidézője is, nemcsak hogy túrhetetlen, hanem egyenesen *megtiltandó és büntetendő* cselekmény, éppoly, vagy még nagyobb mértékben s nem kisebb igazsággal, mint a sebes-hajtás a nagyforgalmu városok utcáin.

Hazugság különben az is, hogy a szemellenzők nélkül — különösen nagyforgalmu, zajos városokban — a ló ijedezik, kitör, elragad, hiszen naponta láthatjuk, hogy szakaszai a lovaszrezdeknek, százai a luxus háti lovaknak és lóvasuti, a tüzérségi és szekerészeti ezredek fogatainak *ellenző nélkül* járnak a lehető legzajosabb körülmények között az utakat és sohasem ezek, hanem az ellenzős batár- és fiakker-lovak azok, a melyek ijedésükkal, elragadásukkal a legtöbb szerencsétlenséget okozzák; ezek számára gondoltak ki az emberek különféle kintzó, fékező eszközöket: villamos pófozókat, gyors kifogókat, orrlyuk-elzárókat, a helyett, hogy levették volna már régen az ijedést, elragadást elősegítő s felidéző szemellenzőket.

Mindézeiken kívül azonban az a fontos körülmény is a szemellenzők alkalmazása *ellen* szól, hogy a kantárrész indirekte vagy dírekte a vakságnak is egyik leggyakoribb okozója.

Eltekintve ugyanis attól, hogy az ellenző használata rövid időn rosszul látóvá s így tehát ijedőssé, elragadóvá teszi a lovat, kétségtelen, hogy *meg is vakítja*.

A ki fáradságot vesz magának, egy áprilisi poros-szeles napon megnézni a szemellenzővel ellátott ló szemét és szemkörnyékét; az látni fogja, hogy az ellenzők által visszatartott s a szembe visszavert por, sokszor szalmaszál vastag rétegben borítja az alatta levő részeket; látni fogja, hogy e porral a szem is tele van; észre fogja venni, hogy felizgatta az a szemhártyát a lobo-sodás fokáig s tapasztalni fogja, hogy *ennek következtében* minden 5—6-ik ló tényleg már vak is.

Ki tagadhatná tehát, hogy ez egyike a legembertelenebb állatkinzásoknak! S ha már az u. n. jól konstruált szemellenzőnek is ilyen mérhetlen káros hatása van egyes állatra, az egyes tulajdonosra és az ország loállományára, mit mondjunk az olyan szemellenzőre, a mely kőkemény mivoltában félig lefesletten lötyög a szemek feletti minden lépéskor egy ütést mérvén s egy-egy adag porral, piszokkal borítván be a szemet!

Valóban a ló, ez a nemes állat, még e kintzástól eltekintve is, ha ettől el lehet tekinteni jobbat érdemelne, mint azt, hogy kifejezésteljes, szép szeméit eltakarjuk s megfosszuk őt tájékozódó, figyelő képességétől, elvévén tőle a szabad látásnak sok egyéb előnyét is!

Különösen nevetséges volna, ha nem volna másképp mélyen elszomorító, hogy a terüvonszoló phlegmatikus és gyakran már vak lovakra is ráteszik e gyötrő, bolondos szerszámot, pusztán megrögzött rossz szokásból, vagy azért, mert a szijgyártó ilyen, még mindig divatos kantárokat árul — a szemellenzők révén 1—2 frttal drágábban.

Talán nem végeztem hiába való dolgot, mikor erre a körülményre felhívtam s bizonyára nem marad szerény szavam kiáltóhang a pusztában, mikor állatvédő társaimat tisztelettel felkérem, hogy e tekintetben oly lépéseket tegyenek egyesületünk hatáskörében, a melyek legalkalmasabbaknak ígérkeznek a szóban forgó szemellenzőnek, igazabban mondva: *szemölőnek* a használatból való *kiküszöbölésére*.

Hogy körülbelül milyenek e lépések, arra nézve legyen szabad azokat néhány rövid szóval jeleznem.

Az 1888. évi VII. törvényczikk 2-ik §-ában világosan ki van mondva, hogy mindaz, mi az állategészség fentartására, megvédésére, javítására, az állati betegségek gyógyítására, elfojtására szolgál, hatósági felügyelet és intézkedés tárgyát képezi.

E törvény, 141-ik §-a pedig meghagyja az *állami állatorvosnak*, hogy az állatok egészségére veszélyes szokások és előítéletek kiirtására javaslatokat tegyenek, sürgős esetekben pedig az illetékes hatóság közreműködésével azonnal is intézkedjenek. Ezekre a közegekre direkte vagy indirekte hatni tehát nem lesz nehéz s az ügy csak nyerhet általuk.

A törvény e világos rendelkezése annál inkább kötelességévé teszi a hatóságoknak ily értelmű szabályrendeletnek alkotását, mivel már az 1879. évi 40-ik t.-cz. 86. §-a büntetendőnek mondja azt, a ki nyilvánosan állatot kínoz, vagy durván bántalmaz. *De a rendőri tilalom keretébe is jogosan felvehető a szemellenző*, mert az mások vagyonának megcsonkítása s az életnek veszélyeztetése tekintetében sem közömbös.

Monostori Károly,
állatorvos, akadémiai tanár.

Kis versecskék az állatok védelmére.

Hejvet az állatokna't
Is bőven ád a föld.
Hadd éljenek! Hiába
Az állatot ne öld!

Mint gyilkos a bitóra
Már vajmi sok jutott,
Ki állatokat egykor
Mint gyermek kínozott,

Derek magyar családnál
A hazai állatok
Örülnek életőknek,
Vidámak, boldogok.

Thewrewk Árpád.

Hasznos tudnivalók.

A csalán, mint takarmány a teheneknek. A csaláut, mint hasznos takarmányt, nagyban vetik Svédországban. Minden talajban megnő; nem igényel semmi fáradságot és ápolást, kibírja a jó és rossz időt és minden esztendőben 5-ször, 6-szor lehet vágni. A tehenek, melyek ezzel a növénytől táplálékoznak, sok és jó tejet adnak. Legjobban izlik nekik a csalány, ha levágva egy bizonyos ideig *a mezőn marad.* (Pölger.)

A járomtörés. A járomtörés, mely annyi fájdalmat okoz az igás ökröknek és napokig munkaképtelenné teszi őket, egyedül a gondatlanság következménye. Hogy e bajt kikerülhesse a gazda, nem kell semmi mást tennie, mint gondosan ügyelni arra, hogy ha esős időben kell az igás állatokat a járomba befogni, akkor befogás előtt úgy a járomot, mint az állatok nyakát gondosan kenje be fagygyuval. A fagygyu a bőr minden részét vékony, tömött zsírréteggel vonja be s így nem engedi a vízcsöppeket a bőrhöz jutni s ez által a bőr feltörése ki lesz kerülve. Ha váratlanul munkaközben ér az eső, a járomtörést úgy lehet kikerülni, ha a munka végeztével, az igás állatok nyakát a járomlevétele után azonnal hideg friss vízzel jól megmossák. Ha mindezek daczára feltörné a járom az igás állatok nyakát, az esetben *Székelly János* a „Néplap“-ban a következő gyógyítási módot ajánlja: Először is a feltört nyaku állatot többé nem szabad mindaddig befogni, míg a nyaka teljesen be nem gyógyult. Másodszor az állat nyakát naponta kétszer langyos vízzel le kell mosni teljesen tisztára és lemosás után be kell kenni ólomzsirral. Ez eljárás mellett a járomtörés egy pár nap alatt meggyógyul. Ólomzsirt úgy lehet készíteni, ha a patikában vagy a boltban veszünk ólomeczetet, ebből egy késhegynyi beteszünk egy literes üvegbe, ezt megtöltjük majdnem tele vízzel s ebbe töltünk bele kevés spirituszt. Az így elkészített ólomvizhez ugyanannyi faolajt adva, kész az ólomzsir, a mi a járomtörés, nyeregtörés és legtöbb ilyen külső sebek gyógyítására igen alkalmas. Nálunk még nagyon szokásban van az ilyen külső sebeket keréksárral, bagóléval, hügygyal stb. gyógyítani, pedig ilyen tisztátalan szerek alkalmazása által a sebek elmergesednek s sokszor igen nehezen gyógyíthatianokká válnak. Egyáltalán legjobb az ilyen nyilt külső sebek gyógykezelésére vagy a fent említett ólomzsirt, vagy pedig karbolsavas olajat használni. Mindkettőt el lehet már előre készíttetni egy gyógyszerésszel s így legalább mindig kéznél lévén, idejekorán alkalmazni. (Nemzet.)

Tápszerre tejsavból, mely embereknek és állatoknak egyformán szolgál, szabadalmat kapott Behnström A. A koncentrált vagy szárazságig elpárologtatott tejbe többféle lisztet vegyít és abból külön kalácsot készít lovak, külön lovasok számára.

(Lüders Patent-u. techn. Bureau, Görlitz.)

HIREK.

Frigyes császárné ő felsége kihallgatáson fogadván a berlini Á. V. E. elnökeit és meghallgatva kéréseiket s panaszait, elfogadta az egyesület védnökségét. A felséges asszony szánalmának adott kifejezést a védtelen állatok számos szenvedése fölött és főkép az iga- és tehervonó állatok védelmét kívánja; azt is hangsúlyozta, hogy fölötte szükséges az utczákon *ivó-készülékeket* létesíteni lovak és kutyák számára. A madárvédelem iránt is élénken érdeklődik. Az állatvédők azt remélik, hogy a felséges asszony hatalmas befolyása révén sikerülni fog a kegyetlen hajtóvadászatoknak, távlovaglásnak és más efféle kedvtöltéseknek véget vetni.

*

Dr. Darányi Ignác földmívelésügyi miniszter ur Ó Excelenciája 500 frttal, Budapest fővárosa pedig 1000 frttal járult a Budapesten tartott nemzetközi Á. V. E.-ek kongresszusának költségei fedezéséhez.

*

Warnus Alajos lovag a linzi Á. V. E. lelkes elnöke, új szépirodalmi havi lapot indított meg „*Der Naturfreund*“ czim alatt, a melyben nem száraz egyleti adatokkal, hanem kedves kicsi történetkék által igyekszik megnyerni az emberek szívét az állatoknak, a természetnek, a jónak és szépnek. A folyóirat előfizetési ára egy évre 2 frt. Megrendelhető a szerkesztő-kiadónál, Linz a. D. Lessing-gassé 2.

*

A lóhus-evés jubileuma. Bécsben most volt a lóhus-fogyasztás ötvenéves jubileuma. 1847. márczius 17-én Barth gróf lóhusbanketre hívott meg negyvenkét orvost s ettől az időtől fogva jött divatba Bécsben a lóhus-evés. Ma kétszáz boltban árulnak lóhust s a bécsiek egy évben átlag huszezer ló husát eszik meg.

*

Teve-vasut. Taskend és Kiwa közt a Bokharán keresztül, a Blecher-rendszer szerint oly vasutat szándékoznak építeni, a melyet tevék huznának, minthogy Középázsia sivatagjain lehetetlen egy közönséges vasut építése, meg a gőzerő alkalmazása.

Szerkesztői üzenet.

Id. **Virányi István** ur, mint az Á. V. E. sokat fáradozó pénztárnoka, megkezdte az 1897. évre való tagsági díjakról szóló nyugták szétküldését. Kérjük a tisztelt tagokat, hogy a nyugtákat pontosan beváltani sziveskedjenek. Az elnökség.

ÁLLATOK VÉDELME.

A KOLOZSVÁRI ÁLLAT-VÉDŐ-EGYESÜLET

Szerkesztőség:
SZÉCHY-VILLA
I. EMELET
hová a kéziratok, tudá-
sajdások, előfizetések
küldendők.

HAVI KÖZLÖNYE.

Szerkeszti:
SZÉCHY KÁROLYNÉ LORENZ JOSEPHINE,
az Egyesület elnöke.

Tagoknak
tagsági díj fejében jár.
Előfizetési ár:
Egész évre 1 frt — kr
Fél " — " 50 kr
Számanként . 10 kr.

Második évfolyam.

Kolozsvár, 1897. május 1.

8. szám.

A KÖRNYEZET HATÁSA AZ ÁLLATOKRA.

A lélek csodálatos érzékeny szerkezetű dolog, egész valóját azokból a hatásokból nyeri, melyeket születésünk és körülményeink reánk gyakorolnak; nagyoeocstü gyémánt, mely csak igen ritkán kerül oly művészi kezekbe, hogy bámulat tárgyává csiszolják. Milyen ritkán kerül az emberi lélek is oly gondos nevelő kezekbe, mint pl. az ifju Goethe, hányszor ad neki a környezete ferde irányt, mely később végzetessé válhatik reá, erre szomorú példa Csokonai.

De ha az emberi lélek, mely a maga számára a társadalomban már medret alkotott, mégis ritkán akad olyan gondoskodó kézre, mely helyes uton tartsa, mennyivel szomorubb az állati lélek sorsa. Az állatot legfeljebb azért képzi ki az ember, hogy anyagi haszna legyen belőle. Igen kevés embert láttam, a ki azért tanította ki állatát, hogy az egyszerűbb szerkezetű lélek intelligenciájában öröme teljék. Arról az embertelen dreszszuráról pedig nem is szólok, mely a szegény állatokat félholtra veri, míg valami egyszerű dologra megtanítja.

Az állatok tanítása igen egyszerű dolog. Figyeljük meg képességeiket és fejlesszük azt, a mihez már félig-meddig értenek. Egy kis jóakarát, egy kis türelem kell hozzá, határozott hang, de jó bánásmód és czélt érünk.

Azt mondhatná valaki, hogy nincs ideje állatjával foglalkozni. De kinek nincs egy szabad félórája ebéd és vacsora után, vagy előtte, mikor körül ugrálja a fürge kis kutya, ott dorombol lábainál a puha macska, vagy füttyöl a kalitkában az ideges, kis madár? Ha beszél hozzájuk, azok figyelnek szavára s úgy tesznek, mintha értenék. Lassankint megszokják, hogy ugyanazon hangsúlyozásra ugyanazon mozdulatokat tegyék és ime a tanulás megkezdődött. A tanult dolgokhoz lehet ujakat csatolni, mégpedig olyanokat, melyek a már tudottakkal összefüggésben vannak.

Azáltal, hogy az állattal foglalkozunk, nemcsak azt érzük el, hogy meg tanítjuk egy és más apróságra, hanem finomítjuk a lelkét, szófogadóbbá, érzékenyebbé tesszük. Például jól szoktatott kutyát bűn megverni, mert lerontjuk benne mind azt a finomulást, amit hosszú idő alatt előidézünk. Elég, ha megszidjuk, vagy szigorúan nézünk rá, nagyon jól megérti azt is.

Jó szivü, művelt ember állatja egészen más, mint a durva, műveletlen emberé.

Menjünk be egy házba; a szobából zavaros tekintetü sunyi kutya kullog elő, az ágy alá bujva morog az idegenre; hasztalan kiáltoznak rá, tudják, egyre morog, végre kiverik a szobából, morogva, fogait csikorgatva kullog el.

Ebben a házban nem sok jó szót ejthetnek az emberek egymás között, a nyers hangok durva és bizalmatlanná tették a kutyát; a háziak egészségtelen lelke nem tud elég eleven erővel a kutyára hatni, azért az nem is fogad szót; megszokta az eb, hogy üssék, verjék, azért elmérgesedett.

De lépünk be nyájasabb helyre: a tiszta kis kutya vigan ugrik reánk, talán kezünket akarja megnyalni, majd a gazdájához szalad s arra ugrik, majd visszajön hozzánk, végre elkezd a szobában nyargalászni körül, körül. A gazdára szól: »Mi az?!« A kutya rögtön megáll, leül s legfeljebb sóhajt egy hosszút, hogy vége a szaladgálásnak.

Ebben a házban szeretik egymást az emberek, mert az állatot is szeretik. Az igazi szeretet mindenre kiterjed, ami az embert körül veszi. Itt nem szitkozódnak, nem czivakodnak az emberek, azért olyan jókedvű a kutyájuk. Rendes, csendes életet élnek, azért jól fegyelmezik még az állatjukat is.

Sok igazság van e mondásban:

Nézd meg állatját, ítéld meg gazdáját.

Kár, hogy nem közmondás.

Hamvas József.

Nagyíri macskák. A párisi angol nagykövetnek Dufferin marquisnak egy tuczat fehér macskája van, melyek mindig az ő dolgozószobájában játszanak és őt lépten-nyomon követik. E macskák egész kis vagyont képviselnek: 30.000 frankot, és már többet nyertek díjakban 60.000 franknál. A Bedfordi herczegnének két kék macskája van, a melyekért hiában kínálgattak már 5000 frankot is. Beresford Marcus Lord tulajdona a világ legszebb hosszú szőrű 50 macskájának. Egy-egy macska 1000 frankot ér; tehát 25.000 frankot képviselnek. A világ legdrágább macskája azonban Xenophon, Mister Sam Woodiwiss oriása, mely 25 kilót nyom; tulajdonosának ismételen 60.000 frankot kínáltak érte. Neivill ladynek vegetáriánus macskái vannak; nem nyúlnak húshoz, halhoz és persze egérhez sem (?). A perzsa sah macskagyűjteménye állítólag több millió frankba került.

Fecskémhez.

Lakóim érkeztek; üdvözlét oh,
Vidám, barátságos kis állatok!
Él nem zavarlak, csöndes az ereszt,
A mennyi hely kell, csak foglaljatok!

Mi jó lesz ezt is végig hallanom
Fel nyitva bágyadt szempilláimat,
Álmok ködén keresztül fogva fel
A rám lövellő hajnal sugarat.

Mi szép lesz az ablakomból nézni majd,
A mint suhogva szárnyatok nyílal,
S a lég sugárba rezgő áramán
Játszotok, fűrödtök, mint folyón a hal.

S első e fényben képetek leszen,
A mint a csókba ful szerelmetek.
Mig annak zálogát, képezve, óh!
A lágy pehely közt meg-megnézitek.

Majd visszatértek, mert a munka hív,
Egy titkos, édes érzés búve von;
S én nézem azt is, míg fölépül a
Kicsinyke fészek, a családi hon.

Kicsiny, pihés fecskék csipegnek ott,
Hány? annyival több boldogságotok;
Folyton csevegték, vége-hossza nincs,
El nem beszél a mégse' ajkatok.

Egy röppenés a föld poráig és
Meg vissza föl! — s ott hagyva a sarat,
Le vissza gyorsan! így egymásután,
A porszemekből rakván a falat!

A boldogságnak hol van tükre szebb?
Látom, ah! benne szétvert álmimat!
De gúnyoló sors! most az egyszer ám
Nem fog ki rajtam mérgezett nyilad!

Aztán tovább, belülré lágy pehelyt
Hordoztok s én merengve nézem el:
Mily boldogító áldott munka az,
A mely szívnek ihletére kel.

Csak szálljatok meg, vidám madarak,
Im üdvözöllek! és ne féljetek.
Ha vértanu a kánpadon mosolyg,
Mosolyogva nézem én is üdvötek!

Reggel magános, néma hajlékom
Vidám csiesergés hangja zengi át,
A mig egymással közli szívetek
Az édes álmot mondd egy regg imát.

Hisz' eddig is befolytva könnyeim
Nem egy könyüt törölt le már kezem,
S vigaszt adott sokaknak, önmaga
Sajogva bár vigasztalan szívem!

Csak egyre kérlek hát, kis szárnyasok,
Ha mint jövétek szálltok hirtelen,
Ki hozzám küldött, mondjátok neki —
Örömmel látott egy örömtelen!

Szász Gerő.

„Vannak állataid, viselj gondot azokra“.

Jéz. Sír. 7,23.

A szülők, tanítók és tanárok figyelmébe. Nagyon kérjük, hogy a gyermekeknek úgy mint a madarak puskázását, úgy a szerencsétlen bogarak gyűjtését és eleven felszurását tiltsák el. Nem tudásvágyból mennek a gyermekek bogarászni, hisz a tankönyvekben és iskolai gyűjteményekben megtalálnak minden fajt; csak kegyetlenkednek a szegény, védtelen állatokkal, a mi által a gyermekek szíve is eldurvul. Az anya nembánomsága, gyermekei lelki életének bűnös elhanyagolása: azok kedélyvilágának biztos romlását vonja maga után, mely által később embertársaikra nézve is veszedelmesekké lesznek; pedig az anyák, a szülők felelősek gyermekeik kedélyeért és tartoznak annak nemes, gyöngéd ápolásával Isten és ember előtt.

Az okos szó.

Irta: G. Büttner Julia. Eredeti elbeszélés.

A mi kis városunk magas vidéken, hegyek közelében fekszik. Hosszabb is, szigorubb is nálunk a tél, mint Magyarország lapályain. És e hosszú telek alatt tömérdek fát hordanak le a hegyekből a faraktárakba s onnan szét a vasutakhoz.

A fakereskedő egész télre felfogadja a fuvarosokat s a városban is a házakhoz ő viteti el a fát.

Egy ízben, mikor fát hozattunk tőle, az egyik jólmegrakott szekeret egy gubbanczos, sovány ló csak egymaga húzta.

Az a szegény roskadozó állat majd megszakadt, míg a kapun bevonszolta a nagy terhet, de ott aztán nem bírta tovább és úgy kellett emberekkel végig tolatni az udvaron.

Az öreg Kordos Márton, a kocsi és a ló gazdája, a szekér mellett ment és veréssel hajtotta a lovat. De pofók kis leánya a tizéves Mariska és Marczí, a tizenegyéves kamasz fiu, fent ültek a szekéren és még súlyosbitották az úgy is súlyos terhet.

Mikor elakadtak az udvaron, a segítségül rendelt két ember azonnal le is lóditotta mind a két gyermeket a szekérről és úgy tolták a faszinhez.

— Hej, Márton gazda, ez sehogy sem jó dolog! — szóli-tottam meg az öreg Kordos Mártont. — Nem emberséges dolog az, hogy maga erre a szegény nyomorult lóra annyit rak fel, mint a mennyit előbb a két lóva is nehezen húzott.

— Hát mit tegyek, kérem átossan? — fohászkodott az öreg. — Ha a másik megdőglött.

— Azért most hát ez a szegény nyomorult ló dolgozzon kettőért? — szóltam szemrehányón. — És éhezzen is kettőért, ugy-e? Mert hisz olyan sovány, akár egy létra, és az oldalbordái úgy állnak ki, mint a létra fokai. Nem szégyenli maga Isten és ember előtt, hogy ez a ló ilyen?

— Ki tehet róla, kérem átossan. Sok a dolgom. Oszteg, ha nem vagyok otthon, hát nincs a ki ellássa.

— Hát az a fiu mire való? — mutattam Marczíra. — Mért nem tanítja arra, hogy azt az állatot, a melyik maguknak segít kenyeret keresni, meg kell becsülni, de még szeretni is kell.

— Kicsiny még arra Marczí, kérem átossan.

— Nem kicsiny, mert már ostor van a kezében, a mivel ütni tudja a lovat. Te, — fordultam a kövér, tömzsi fiuhoz, — mért nem adsz te ennek a lónak enni, ha az apád nincs otthon?

— Nem tudom, — volt a közömbös válasz.

— De azt tudod ugy-e, hogy magad szeretsz jóllakni? Meg azt is tudod, hogy így télviz idején, mikor más munka nincs, csak ez a szegény állat keresi rátok a kenyeret? Nem tudjátok te Marczí a kis Marissal azt ennek a lónak úgy megköszönni, hogy legalább néha megétetnétek?

— Az a fiu dolga, — veté ellen a nyalka kis leány.

— De nézd csak Mariska, hisz ez a ló nem mondja, hogy ő csak Marczíra dolgozik. Mert lám, ez az új virágos szatén-

kendő is, a mi most a fejeden van, Mariska, abból a pénzből van véve, a mit ez a szegény éhes ló keres nektek.

A kis leány rám bámult.

— Hát látod, azért nektek is jóknak kell hozzá lenni. Te is Mariska, kérhetnél olykor egy kis korpát a szecs-kájára, vagy egy répát is felvagdalthatnál neki. Gondoskodhatnál egy kicsit te is róla, mert szegény fáradtan, éhesen dolgozik és pénzt keres nektek.

— Bizony igaz az, — bólintott rá a paraszt, — ha én ott-hon nem vagyok, meg se itatja senki.

— No Marcsi, — fordultam a fiuhoz, — ezt többé ne halljam ám! Mert éppen multkor mondtam, hogy mivel az iskolában olyan jól tanulsz, kapsz tőlem egy szép képes könyvet. De ha te Marcsi olyan rosszívű vagy az állatokhoz, hogy nem sajnálsz, ha az szomjas és éhes, akkor az bizony mindegy, akár jól tanulsz az iskolában, akár nem. Mert a legfőbbet még sem tudod, hisz nem tudsz jó lenni.

— Hát én arra nem gondoltam, — szabadkozott a fiu elgondolkodva.

— Ha te csak magadra tudsz gondolni és a szegény elgyötört munkás állatra nem, akkor te nem érdemled, hogy más meg rád gondoljon és neked örömet szerezzen. Ugy ám!

A fiu nagyon elszégyenlette magát. Az atya megsajnálta.

— Hisz' ennek a lónak már ugy is vége, kérem átoissan. Kidől ez már ugy is. Majd veszek tavaszkor másikat.

— Bizony nem okosan beszél, Márton gazda, — fordultam hozzá. — Hisz ez a szegény ló, ha gondját viselné, magához jöhetne, erőre kapna és még jó hasznát is vehetné. Mig ha mást vesz, majd az is elpusztul az ilyen rossz bánásmód mellett. És azzal csak magát károsítja, mert a ló árát mindig elveszti.

— Az már bizony ugy van, — sóhajtott az öreg paraszt. — Mert a szegény ember csak olcsó lovat vehet, hát az meg aztán nem is tartós.

— De hát maga azt hiszi, hogy a drága ló jobban bírja az éhséget, meg a túlságos terhet? — kérdém komolyan. — Lássá, a mult évben az építkezésünkhöz vidéki fuvaros hordta a homokot. Jó két lova volt, mikor megdicsértem érte, elbeszélte hogy télen éppen ebben az itteni faraktárban vette az egyiket. Nagyon megkínzott ló volt az akkor és ott a gazdája ugy megrakta a szekerét, hogy szegény lovai a dágványos sárban nem bírták megmozdítani sem a szekeret. Az a gonosz ember meg addig ütötte, verte a szegény párákat, hogy az egyik a nagy erőlködésben összerogyott és nem bírt többé fölkelni. Ott kellett hagyni a földön fekvé. A gazdája pedig kénytelen volt fuvar fogadni, mert egy lóval nem mehetett el. A szegény elgyötört másik lovat pedig főbe akarta ütni és megnyuzni. Akkor az én fuvarosom, a ki olyan jó karban tartja a marháját, megvette azt a szegény tönkre vert állatot. Azt mondta: „Hátha életben maradna? Megpróbálom. Lehet, hogy csak a nagy kínzástól rogyott össze!” Öt forintot adott érte. No, az nem volt sok ugy-e?

— De nem ám, ez az én lovam tavaly harmincz forint volt, a másik meg huszonhét, — felelt az öreg Márton.

— No lássa. Az a gazda hát megvette a lovat öt forintért. Mindenki nevette, hogy két forintot vesztett, mert a bőréért csak három forintot fog kapni. De az ember azt mondta: „Legalább megpróbálom szegényt feléleszteni.“ Hozzá is fogott mindjárt. Legelőbb is a pálinkájából, a mit magának hozott estére, ráöntött egy-egy pokróczdarabra és azzal jól megdörzsölte az állat egész testét. Aztán a maradék pálinkával meglocsolta egy darab kenyeret és azt apránként a ló szájába adogatta. Bizony lassan ment az ápolás és öreg este lett, mikor végre a ló fel birt állni a lábaira. Akkor a szekér végéhez kötötte új gazdája és lassan, lépésben hajtott vele hazafelé. De még otthon is két álló hétig folyton ápolta, gondozta, pihentette. Hanem aztán két hét múlva már be is foghatta! És most olyan erős, jó, dolgos kis ló lett belőle, hogy már kilenczven forintot ígértek érte a gazdájának. Ugy-e, hogy ez aztán szép dolog?

— Haj, annak az embernek igazán szerencséje volt! — sóhajtott az öreg fuvaros. — Igazán szerencsésnek monhatja magát!

— Csak annyiból szerencsés, — magyaráztam az öreg Mártonnak, — csak annyiból szerencsés, mert belátja, mennyivel okosabb dolog jól banni a lovával, ökrével, tehenével, mint rosszul. Mert a jógondozott állat sokkal többet kereshet gazdájának és nem pusztul el, hanem még mindig többet és többet ér.

— Hisz' ha én ezt a lovat úgy gondozhatnám, — mormogott az öreg ember, mialatt lassan szedte le egyenként a fahasábokat a szekérről és adogatta a favágóknak, kik a fáskamrába behordták. — De hát én magam azt nem győzőm.

— Azért mondom, hogy tanítsa meg a gyermekeit az állatok gondozására. Lássa, az az ember, a kit maga szerencsésnek mond, én meg okosnak nevezem, ez a gazda nem csak maga viseli gondját a marhájának, hanem ráfogja a gyermekeit is. Annak a leánya nem nagyobb, mint ez a Mariska, és az atyja azt mondta, hogy a leányka nyáron soha, de soha nem jönne haza a játékból a nélkül, hogy bár csak egy bokor lóherét ne hozzon a lónak. De még a szekerekről lehullt szénát, vagy szalmát is föl-szededegeti és haza viszi. A kis fia pedig kisebb, mint a maga Marczija, és már ő vakarja a lovakat. Persze több nap alatt készül el a tisztogatással és így a fiu egyre tisztogatja. De hát aztán annak az embernek nem is kell minden esztendőben más lovakat venni, mert a gyermekeit olyan okosan szoktatta, hogy azok is segítségére vannak. Így a ló árát is megtakarítja és félre-teheti. Azért aztán szépen vagyonosodik évről-évre és nem pusztul. Mondtam is neki, hogy d e r é k, o k o s e m b e r! Megérdemli, hogy megdicsérjem, mert hisz, a ki az állatjait szereti és kiméli, az csak a maga hasznát szerzi.

Erre az öreg Kördös Márton is éppen úgy szégyenkezett, mint előbb a Marcsi gyerek és csak sóhajtozott, csak lógatta a fejét.

— No, gondolja meg, a mit hallott, — mondtam aztán neki, — és maga se adja el ezt a szegény lovat. Hanem próbálja meg, úgy bánni vele, mint az a másik gazdaember, talán új erőre hozhatja. A gyermekeit pedig ezentúl fogja rá, hogy az állatokat gondozzák, mert ha korán meg nem szokják, meg nem tanulják kimélni és szeretni a munkálkodó állataikat, akkor bizony semmire sem viszik az életben. Mert két kezével senki sem pótolhatja ám az állatok munkáját.

Ekkor a gyermekekhez fordultam:

— Ezt a te czifra kendődet is, Mariska, voltaképp ettől a szegény lótól kaptad. Te is a virágos kalapodat, Marczi, azért hát ügyeljetek rá, és ha apátok rá nem ér, vagy nincs otthon, adjatok neki enni, inni. Ha nekem ebben szépen szót fogadtok és a lovak nem lesz többé ilyen elnyomorodott, éhes, gubbanczos, akkor majd gyertek el ide és akkor te Marczi megkapod azt a szép képes könyvet, a mit ígértem neked. Pedig abban a könyvben a „Magyar nemzet története“ van meg írva. Majd meglátod, mennyi nagy király, délczeg vezér, meg sok, sok nagy ember képe van meg benne! Te pedig Mariska kapsz akkor tőlem egy gombolyag piros pamutot, meg öt kötőtűt. Hisz' ugye azt szeretnéd most legjobban?

A gyermekek megörültek az ígéretnek s megfogadták, hogy ők szót fogadnak és mindent úgy fognak tenni, a mint én parancsoltam. Csak az atyjuk nem ígerte meg, hogy nem dolgoztatja agyon a lovat és jobban fog ezentúl róla gondoskodni. Az öreg csak fohászkodott és dűnnyögött. Sajnáltam aztán, hogy neki is nem ígértem ajándékot, valami bőtermő babot, vagy Magnum bonum burgonyát.

De később megtudtam, hogy „a z o k o s s z ó“, mint az öreg Márton magát kifejezte, mégis használt.

Mert tavasszal, mikor homokot hordattam a kert útjaira, ezt a munkát az öreg Márton vállalta el. És csak beállít két jó lóval. Kövérek, tiszták voltak az állatok és könnyen huzták a terhet.

Láttam, hogy Márton gazda várja már ezért a megérdemlett dicsérő szót, mert egyre simogatta a lovakat és huzgálta az üstöküket. Meg is dicsértem aztán érte.

— No, már ez aztán derék, helyes dolog, Márton gazda, hogy a lovai ilyen jó karban vannak. Vagy csak azért ilyen jók, mert éppen most vette?

— Nem a, kérem átosan. Mert hisz az ugyanaz a bizonyos ló, a melyikkel a télen fát hordtam. Ez a másik meg már két hónapja van a kezemben. De hogy a télen ugy szégyenbe jöttem itt vele és olyan becstület nélkül maradtak, hát a lelkemre vettem az o k o s s z ó t és úgy tettem, a mint hallottam:

— No annak örülök. — De lássa, maga is okos ember ám, ha fog magán az okos szó.

Ennek meg az öreg Márton örült meg. El is kezdett mindjárt dicsekedni.

— De kérem átosan, a gyerekeket is ráfogtam ám. A Mar-

czira most már rá is bízhatom a lovakat, ha nem vagyok otthon. Elvégzi rendjében a dolgot. A kis leány meg mindenben segít neki. Mariska még inti is a bátyját, ha az időre elfelejti.

— De ha így van, — szóltam szívesen, — miért nem jöttek ezt nekem megmondani? Hogy a mit ígértem megkapják?

— Hát kérem átoosan, szégyeltek ide szemtelenkedni, mintha már azt az ajándékért tették volna.

— No csak küldje el a gyermekeket hozzám. Tudják meg, hogy jónak lenni a legokosabb és leghasznosabb dolog.

A madarak és fészkeik védelmére az Á. V. E. az idén és piros föltűnő felszólítást ragasztatott ki a város környékén is pedig 4-et a Sétaterre, 2-öt a Lövölde táján, 2-öt a Trencsintérre, 1—1-et a Muzéumkert bejáratánál, a Fellegváron, a Herczegovinába, a Rákóczyhegyre, a Törökvágásnál, a Nadasban, meg a temetőbe. A felhívás így szól: „A madarakat és azoknak fészkeiket a művelt közönség oltalmába ajánlja az Állat-Védő-Egyesület. („A madaraknak, különösen pedig az éneklő-madaraknak zaklatása, lövöldözése, fészkeiknek rongálása és tojásaiknak kiszedése szigoruan tilos“. Az állatok védelméről szóló szabályrendelet 16. cikke“.)

Ide csatoljuk még a madarakra vonatkozó főkapitányi hirdetményt is újra :

Szám: **6054** - -895.

fk.

H i r d e t m é n y .

Több oldalról panasz merült fel az iránt, hogy gyermekek és felnőttek a város belterületén és annak közelében, kertjeiben, üdülőhelyein 3—9 mm. flobert fegyverrel lövöldöznek, szállókben s mezőkön pedig az éneklő madarakat lepuffogatják.

Mint hogy az 1879 évi XL. tcz. 115 §-a értelmében községekben vagy annak közelében a lövöldözés tiltva van, s úgy azt, mint azokat, a kik a löfegyvert használatra oly egyéneknek engedik át, a kik az erre szükséges jártassággal, vagy értelmi tehetséggel nem bírnak, 50 forint terjedő pénzbüntetéssel, esetleg megfelelő elzárással sújtja: az 1883. évi XX. tcz. 9. §-ának h. pontja értelmében pedig éneklő madarakra vadászni, vagy azokat összefogdosni minden időpontban tiltva lévén, figyelmeztetik mindenki, hogy a felsorolt helyeken a lövöldözéstől és az éneklő madarak pusztításától tartózkodják, mert a büntetésen kívül fegyverek is el fognak koboztatni.

Végül a szülőket és gyámokat figyelmeztetem, hogy gyermekeiknek, — illetve gyámoltjaiknak fegyvert használatra ne adjanak, mert ellenesetben ők fognak felelősségre vonatni.

A városi főkapitányságtól.

Kolozsvárt, 1895. májushó 16-án.

Deák Pál s. k.
főkapitány.

Az állatok lelki világából.

A KUTYÁRÓL.

Irtá: Széchyné Lorenz Joséphine.

Az ember e leghüségesebb és talán legokosabb állatáról minduntalan irnak az ujságok, beszélnek az emberek. Mert mindig mellettünk van, velünk érez és szenved; jó szívének, éles eszé- nek jeleit folyton szemlélhetjük.

Csak a mult héten is, gróf Zichy Guido sajnálatos halála alkalmából, egy jó, hű kutya gyászáról és fájalmának félre- érthetlen bizonyítékairól irtak a lapok. A fiatal gróf utolsó nap- ján délután négy óra után elvégezte a levélírást és *kis kutyájá- val* elment hazulról. Azt mondta, hogy sétálni megy, de a koc- sisa látta, hogy a temető felé tart. Hosszu elmaradása feltűnt s az uradalmi igazgató önkénytelenül az öngyilkosság esetére gon- dolt, visszaemlékezvén arra, hogy a fiatal gróf édesanyja, szüle- tett gróf *Karácsonyi* Adrienne szintén öngyilkossággal vetett vé- get életének. Sejtelve még erősebb lett, amikor az inas jelentette neki, hogy a revolvert nem találja a gróf szobájában. Az igaz- gató gyorsan befogatott, az inással vágatva hajtott ki a teme- tőbe. Ahogy a kapuhoz értek, *vonítást hallottak*. Futva mentek a hang irányába és gróf Zichy Guidót szüleinek sírjai között, fe- jével édesanyja hantjára dőlve, jobb kezében revolvert szorítva, halva találtak. A golyó utját jobb halántékán egy kis kerek seb mutatta. Mellette a földön sok vér, amelyet a közben esett eső szélesre mosott. A hüségesebb kutya az igazgató közele- désére egészen *hózzásimult a halotthoz és a vonítást abbahagyva ugatni kezdett, védeni akarta gazdája tetemét*. Meg kellett kötnöni, mert aki a holttesthez akart férni, azt folytonosan támadta, meg akarta marni.

Ez emlékeztet minket a Plinius által megirt Dariusz halá- lára, kit midőn Bessus megölte, mindenki elhagyott, egyedül ku- tyáját nem lehetett tőle elvonni.

Az „Állatok Védelme“ egyik olvasója pedig pár hónappal ezelőtt e hirt küldte be a szerkesztőnek: *Nagy Ivánról* három cselédeleány indult el Egyekre, a szomszédos faluba, hogy az ün- nepeket ott töltsék. A házi kutya utánuk kullogott. Kergették vissza, de semmit se tágitott. Az egyik leány még tréfálkozott is:

— Hadd jöjjön, legalább ha farkassal találkozunk, elzavarja.

Utközben hóvihár lepte meg őket, úgy hogy alig tudtak haladni. Az egyik leány leült, mert nem bírta tovább. Aztán a másik kettő is ellankadt és leült.

A szomszéd faluból éppen fuvarosok jöttek az országuton. *A kutya a kocsihoz szaladt, vonított, harapdálta a lovak lábát*: mintha segítséget akart volna kérni. A kocsisok rá se hederiter- tek — míg végre az utolsó kocsis kíváncsiságból követte a ku- tyát. Így értek a leányokhoz, akik közül egyik már meg volt fagyva, a másik kettő pedig eszméletlenül feküdt. A kocsis

mind a hármat feltette a kocsijára és behajtott velök a faluba Egyedre, ahol dr. Grünwald körorvos nyomban ápolás alá vette őket, és sikerült is a két leányt életben tartani. E két emberélet megmentése nem-e a kutya hűségének és okosságának köszönhető?

De az oly sokszor rágalmozott kutyaszívben milyen nagy a hűség és feláldozás eb társai iránt is, arról a „Pester Lloyd“ f. évi márczius 22-iki számában is olvastunk egy kis történetkét.

Pollák J. Smöllnitz-i erdőőr t. i. két erdőcsősz vaddisznó vadászatra küldött. Két kutya üldözte egyik vaddisznónak feltalált nyomát, de még késő éjjel sem tértek haza. Minthogy a kutyák két nappal rá sem jöttek vissza, egy erdőcsősz neki indult az erdőbe, hogy megkeresse. Milyen nagy volt meglepetése, midőn az egyik a vaddisznóktól agyonmart kutya mellett a másik életben maradt kutyatár s át hű órállásban találta.

A multkor meg a „Kutya a telefon“-nál czimű hír keltette fel az olvasók figyelmét; érdemes volt elolvasni, mert a kutya eszéről tesz bizonyosságot. A hír így szólt: Az Elektricien, ez a számokban, szavakban, masinákban és általában fizikában utazó komoly ujság a minapi számában egy kutyáról czikkezik, amely intelligenciájának telefonon keresztül adta tanuságát. Anruthertörtént, hogy az ottani nemzeti bank pénztárosa elment a hivatalból és szórakozottságában ott felejtette Blackot, a kutyáját. Amikor a lakására ért, eszébe jutott a dolog és egyuttal furcsa ötlete támadt. Betelefont a bankba a szolgának:

— Halló! Jón, fogja meg a kutyámat és tegye a fülébe a kagylót. — A szolga elcsudálkozott, de aztán rövid hajtóvadászat után elfogta Blackot és a fülére nyomta a hallgató kagylót. Maga pedig belekijáltott a telefonba.

— Halló, itt van!

A pénztárnok beszélni kezdett: Halló! Black öregem! Gyere ide! Czuki

Black vonítani kezdett és el akart rohanni a kagylótól, de a szolga erősen tartotta.

— Come here! Black! Come here! — folytatta a gazdája, a mire az okos kutya egy ugrással kiszabadította magát a szolga kezei közül, az ajtóhoz futott s ott addig kapart, a míg csak ki nem nyitották neki, hogy aztán sebes száguldással rohanjon haza, élelmes gazdájához.

Hogy milyen nagy lehet egy kutya szinpad-i illuziója, arról meg Mister Beerbohm Tree, az ismert angol tragikus és Haymarket bérlője, beszélt, és biztosít, hogy sok ember nem képes a drámai czélatot megérteni és magát a szinpad-i illuziónak átadni, de az ő „Argus“ nevű kutyája igenis képes rá, a legtökéletesebb mértékben. „Valahányszor Swift kapitányban föllepek“ mondja Mister Tree „Argusom a szinfa lak mögött leselkedik és lázas érdeklődéssel követi az eseményeket, melyek végre öngyilkossággal végződnek. Abban a pillanatban, a mikor a pisztolyt a kezembe veszem, a szegény állat elbuvik a legsötétebb sarokba és két első lábával eltakarja fejét, hogy ne lássa, hogyan esem én le, halálosan megsebesülve. A függöny legördülte után hozzám

siet és valódi örömsüvöltésben tör ki, a mint rajtam az első életjeleket észre veszi.“

Megható s meglepő az a történet, is amely az Oxfordshiri Ditchleyben székelő Lichfield grófi család képtárában levő kutya-képmáshoz fűződik. Sir Harry Lee-nek, a Lichfield-ház sarjának volt egy szelindek kutyája, a mely a házat és udvart őrizte, de gazdája részéről semminemű figyelemben vagy méltánylásban nem részesült; szóval csakis hasznosságáért tartották. Egy éjjel, a mint Sir Henry hálósobájába készült, a kutya nyugodtan utána ment fel a lépcsőn, a mit azelőtt sohasem tett volt. Sir Henry elutasítására a kutya pár lépést hátrált, de mégis mind újra követte gazdáját és ennek ámulására behatolt a hálósobáig; gazdája ismét elkergette, de arra aztán a kutya oly erősen karczolt az ajtón, hogy Sir Henry engedett neki, beeresztette és kíváncsi volt látni, hogy mit akar az az állat voltaképp. A kutya csendesesen az ágy alá mászott és ott lefeküdt. A béke kedvéért ura otthagyta, és maga is lefeküdt. Egyszerre csak fölébred valami nagy zajra; a kutya erősen morgott és valakivel küzdeni látszott.

Sir Henry gyorsan gyertyát gyújt, és csodálkozva látja inasát, egy olasz fiut, a kutyától a földre nyomva és fojtogatva; az inas mellett pedig a földön egy csillogó tör hevert. Az olasz bevallotta, hogy azzal a szándékkal hatolt be a hálóba, hogy urát megölje és aztán meglopja. Hogyan került volt a kutya e büntett szándékának tudatára? Sir Henry e naptól fogva nem eresztette többé el maga mellől és élete megmentőjének hűsége és okossága emlékét a fenn említett módon örököztette meg.

Nem-e gyakran nemesebbek, önzetlenebbek, áldozatkészgesebbek, hátrabbak a kutyák az embereknél?

Aelian (Aelianos) a 3. század nagy természet-történet-írója, 17 könyvet írt az állatok természetéről. Mily számtalan nemes, sőt fenséges vonást tudott róluk följegyezni! Ő írja a többek közt hogy Nikias vadászkutyái nem mozdultak el ama kályhától, a melybe gazdájuk beleesett, míg nem jöttek emberek a segítségére.

Csak a napokban is a czár és Alexis nagyherczegek kutyáiról írt a sajtó. Az oroszczárnak ugyanis két pompás dán vadászkutyája van. Eza két remek állat folyton az uralkodó nyomában van. A czár rendkívül szereti ezen erős és éber állatokat, a melyek nemcsak személyének mintegy őrizetét képezik, hanem kedvteléssel játszik is velük. A hatalmas fejedelmet gyakran látni, a mint a dán kutyákkal mindenféle nehéz művészetet végeztet.

A görög király is a dán ebeket szereti. Van több kutyája, a melyek uruknak legkisebb intésére képesek embert ölni. A legérdekesebb azonban Alexis orosz nagyherczeg kedvencz kutyája. Ez az állat még három esztendővel ezelőtt a délfrencia tengerparton segített a halászoknak a hálóból kiugráító halakat összefogdosni. — Rendkívül ügyesen uszik és olyan erős, hogy meglett embereket képes a vízből kivonszolni. Három éve van a kutya a nagyherczeg birtokában és ez alatt az idő alatt *hat embernek mentette meg az életét.* — Érdekes, hogy mikép került a derék állat a herczeg tulajdonába: Mikor a nagyherczeg Biaritzban tartózkodott, egy

viharos éjszaka épen a tengerparton időzött, a hol hangos jajgatás töltötte be egyszerre a léget. A hullámok egy halász bárkát a szirtkéhez csaptak és a bárkában ülők a tengerbe estek. Ebben a pillanatban hangos vonítás halatsszott és egy hatalmas kutya nekiment a vésztes hullámoknak. Rövid idő alatt az összes vízbeesetteket kihozta a partra. A nagyherczeg meghatottan nézte végig ezt a jelenetet, majd megsimogatta a derék kutyát és elkérte a derék állatot gazdájától.

Mennyit fizethetett érte? Ki tudja. Egy francia lap szerint nemrég egy nemes tulajdonságokkal és testi tökéletességekkel kiváló Szt.-Bernardhegyi kutyát 120,000 frankért adott el a tenyésztője. A mennyire rengetegnek látszik az ár, annyira csekély egy oly nemes, egy oly feláldozó szív birtokáért; mert sokat lehet pénzen megszerezni, de a *szívet* nem! Adná az Isten, hogy *minden* embernek — kutyaszíve lenne

Közgyűlésünk.

Az Á. V. E. harmadik közgyűlését f. évi április 3-án tartotta Széchyné Lorenz Joséphine elnöklete alatt a városház tanács-termében. Jelen voltak: Hindy Árpádné alelnök, De Gerando Antonina igazgató titkár, Geréb Mártonné, Péterfi Zsigmondné, Schwarczel Adél, Márk Nina, Kőváry Dalma, Biela Mariska urhölgyek, Benel Ferencz ügyész, Hory Béla árvaszéki elnök, Székely Dénes, koltói gróf Teleki László, Turcsányi Gyula ág. ev. lelkész, Virányi István ny. máv. felügyelő urak.

Az elnöknő megnyitója, a titkár és pénztárnok jelentései után, melyet mind a hármat alább közlünk, következett a rendőrök jutalma, minek bevezetésül az elnök jelenti, hogy az Á. V. E. szándéka az volt, miszerint *tíz* rendőrt jutalmaz meg, az állatok védelmében tapusított buzgóságukért, de fájdalom, maga a rendőr kapitányság csak hármat talál és jelölt érdemesnek arra, hogy jutalmat kapjanak. E három rendőr neve: *Boros Béla, Lukácsi János és Szávy Márton*, kiknek elnök, pár elismerő és buzdító szó kíséretében átadta az 5—5 forintos jutalmakat.

A választmány felújítása, illetőleg kiegészítése, meg Imre Sándor urnak jegyzővé való megválasztása után, elnök indítványozza, hogy Benel Ferencz ügyvéd urnak, az Á. V. E. ügyészének, mint a kinek legfőképp köszönheti egyesületünk a város részéről nyert évi 200 forintnyi segélyt, az Á. V. E. hálás köszönetét jegyzőkönyvileg fejezzék ki; továbbá, hogy *báró Kemény Árpádné* Ó Méltósága nemcsak a sok anyagi támogatásért, melyben az Á. V. E.-t keletkezése óta részesítette, de az állatvédelem eszméje iránt való igaz és meleg érdeklődése és erkölcsi támogatására való tekintettel, az Á. V. E. hálája és elismerése jeléül válassza meg tiszteletbeli elnöknek, a mit a közgyűlés egyhangulag, éljenzéssel elfogadott. Gróf Teleki László azt az óhaját fejezi ki, hogy az Á. V. E. hasznos működéséről, a melyről a közgyűlés beszámolt, a hirlapok révén a nagy közönségnek tudomás adassék, hogy minél többen csatlakozzanak körénk, minél többen tu tják meg, hogy hasznos, jó, szükséges munkát végez az Á. V. E.

Elnöki megnyitó.

Tisztelt közgyűlés! Szerény egyesületünk törekvése, az állatvédelem eszméjének terjesztése, bárha lassan is, de folyton halad. Kolozsvár szab. kir. város képviselő-testületének áll. ndó évi segélye, egyesületünk tagjának illetve lapunk előfizetőinek fokozatos szaporodása, ifjúsági pályázataink egyre nagyobb élénksége, a résztvevők számának és munkájuk értékének emelkedése, örvendetesen bizonyítják, hogy a miért *fáradozunk* és a *hogyan* fáradozunk, a hivatalos hatóságtól kezdve a serdülő tanuló ifjuságig a közönség erkölcsi érdeklődésével és méltatásával találkozik. S mivel meg vagyok győződve, hogy aki az ifjuságra épít, a ki *annak* szívében gyökereztetni meg az erkölcs szelidítő eszméket s a szegény állatok iránt való gyöngéd érzéseket, az a *legbiztosabban* épít, mert az emberesebb és miveltebb *jövőt* készíti elő: nemcsak a középiskolák és felsőbbleányiskolák növendékeinek érdeklődését törekszünk fölkelteni ismételt *versenyeink* által: de figyelmünket kiterjesztettük a helybeli összes *népiskolák* apróságára is, Kolozsvár szab. kir. város szabályrendeletét az állatok *védelme* ügyében 7000 példányban kinyomatva, köztük szétosztottuk és az összes külvárosi házakba szétküldöttük, hogy az állatvédelem eszméjét és érzéseit a légkisebb és legszegényebb rétegekben is meghonosítsuk.

Bár egyesületünk még igen fiatal, alig 3 esztendő: életének és működésének már nyilvános jelét adta a városon kívül Európa s Amerika állatvédőegyesületeinek munkásságában is. A tavalyi dicsőséges nyáron, a mikor szeretett magyar hazánk fennállásának *ezredéves* ünnepét olyan lélekemelő fénnel, a művelt nemzetek elismerése közt ülte, a világ szinte összes állatvédő egyesületei Bpsten tartották meg XII. nemzetközi kongresszusokat, s ezen a congresszuson a mi egyesületünk képviselőiben ott szerepelt az elnök a maga franczia felolvasásával a *rab állatokról*, s egyesületünk pár más tagja is.

Ott aratott erkölcsi *sikerünk*: *visszaláramlik* az egyesületre, mely mind a maga körében, mindazon kívül az állatvédelem eszményeért tehsége és ereje szerint lankadatlanul lelkesedik; de anyagi tehségünk és erőnk még sokkal csekélyebb, semhogy valami sok eredményt, hathatósabb mozgalmat fejthetnénk ki. Egyesületünk életéről és munkásságáról az igazgatótitkár részletesebb jelentése fog beszámolni: it', e helyen legyen elég még csak *annyi*, hogy már maga az, mikép az egyesület az állatvédelem eszméjének terjesztése végett egy rendszeres havi szaklapot bocsát közre, mely mind e hazában, mind a külföldön megjelenő ilyfele lapoktól elüt abban, hogy szépirodalmi becsü dolgokkal iparkodik a közönséget megnyerni, jelentékeny szolgálatot tesz a jó ügynek.

Meg vagyok győződve, hogy az egyesület nem áll fenn és nem dolgozik *hiába*. Ebben a meggyőződésben üdvözlöm az igen tisztelt hölgyeket és urakat, a kik szívesek voltak megjelenni; a közgyűlést ezennel megnyitom.

Pénztári jelentés.

B e v é t e l	frt	kr	frt	kr
Készpénz-áthozat 1895. évről — — — — —			471	93
Nagyobb adományok:				
Hegedüs Sándor Budapestről — — — — —	5	—		
Keller Adolf — — — — —	5	—		
Steiner Antalné Berlinből — — — — —	11	75		
Gróf Kornis Viktor Szt.-Benedek — — — — —	25	—		
Báró Kemény Árpádné — — — — —	135	—		
Tagsági díjakból befolyt — — — — —	266	—		
Dr. Finály Henrik tanár felolvasásából — — — — —	30	90		
Kamat a pénzbetétért — — — — —	23	—		
Kolozsvár város adománya — — — — —	200	—	701	65
Bevételek összege			1173	58
Kiadások >			358	62
Marad 1897. évre készpénzátvitel — — — — —			814	96

K i a d á s	frt	kr	frt	kr
"Állatok Védelme" című lap kiadási és szétküldési költségei — — — — —	206	57	206	57
Az állatok védelmében magukat kitüntetett rendőrök jutalmazására — — — — —	45	—	45	—
Tagsági díjak behajtására szolgáló kiadatok összesen — — — — —	27	90		
Ki nem váltott nyugták értéke — — — — —	51	—		
1000 drb. »Állatok Védelme« szétküldésének költségei a Méhészeti lapokkal és az »Erdélyi Gazda«-val — — — — —	5	—		
Postabérek, irodaszerek, küldőnczökre, összesen — — — — —	17	—		
Vegyes apró kiadások — — — — —	6	15	107	05
Kiadások összege			358	62

Ezen összegből 500 forint takarékpénztárilag kezeltetik, a fennmaradó készpénzösszegből pedig az ezen évi költségek fedeztettek.

Kolozsvárt, 1897. évi április hó 3-án.

Virányi István,
egyleti pénztárnok.

A kolozsvári Állatvédő-Egyesület 1897—9. tiszttakarának és választmányának névsora.

Védnök: Gróf *Béldy Ákos*, főispán.

Tiszteletbeli elnök: *Báró Kemény Árpádné*.

Elnök: Dr. *Széchy Károlyné Lorenz Joséphine*. Alelnökök: Koltói gróf *Teleki Lászlóné Hindy Árpádné*, Dr. *Apáthy István*, egyetemi tanár. Igazgató titkár: *De Gerardo Antonina*. Ügyész: *Benel Ferencz*. Jegyző: *Imre Sándor*. Pénztáros: Id. *Virányi István*, ny. m. á. v. felügyelő. Ellenőrök: *Péterfi Zsigmondné* és *Turcsányi Gyula*, ág. ev. lelkész.

Pénztári jelentés.

B e v é t e l		frt	kr	frt	kr
Készpénz-áthozat 1895. évről — — — — —				471	98
Nagyobb adományok:					
Hegedüs Sándor Budapestről — — — — —		5	—		
Keller Adolf — — — — —		5	—		
Steiner Antalné Berlinből — — — — —		11	75		
Gróf Kornis Viktor Szt.-Benedek — — — — —		25	—		
Bárá Kemény Árpádné — — — — —		135	—		
Tagsági díjakból befolyt — — — — —		266	—		
Dr. Finály Henrik tanár felolvasásából — — — — —		30	90		
Kamat a pénzbetétekért — — — — —		23	—		
Kolozsvár város adománya — — — — —		200	—	701	65
	Bevételek összege			1173	58
	Kiadások »			358	62
Marad 1897. évre készpénzátvitel — — — — —				814	96

K i a d á s		frt	kr	frt	kr
„Állatok Védelme“ című lap kiadási és szétküldési költségei		206	57	206	57
Az állatok védelmében magukat kitüntetett rendőrök jutalmazására — — — — —		45	—	45	—
Tagsági díjak behajtására szolgáló kiadatok összesen		27	90		
Ki nem váltott nyugták értéke — — — — —		51	—		
1000 drb. »Állatok Védelme« szétküldésének költségei a Méhészeti lapokkal és az »Erdélyi Gazdá«-val — — — — —		5	—		
Postabérek, irodaszerek, küldőnczökre, összesen — — — — —		17	—		
Vegyes apró kiadások — — — — —		6	15	107	05
	Kiadások összege			358	62

Ezen összegből 500 frt takarékpénztárilag kezeltetik, a fennmaradó készpénzösszegeből pedig az ezen évi költségek fedeztettek.

Kolozsvárt, 1897. évi április hó 8-án.

Virányi István,
egyleti pénztárnok.

A kolozsvári Allatvédő-Egyesület 1897—9. tisztikarának és választmányának névsora.

Védnök: Gróf *Béldy Ákos*, főispán.

Tiszteletbeli elnök: Bárá *Kemény Árpádné*.

Elnök: Dr. *Széchy Károlyné Lorenz Joséphine*. Alelnökök: Koltói gróf *Teleki Lászlóné Hindy Árpádné*, Dr. *Apáthy István*, egyetemi tanár. Igazgató titkár: *De Gerando Antonina*. Ügyész: *Benel Ferencz*. Jegyző: *Imre Sándor*. Pénztáros: Id. *Virányi István*, ny. m. á. v. felügyelő. Ellenőrök: *Péterfi Zsigmondné* és *Turcsányi Gyula*, ág. ev. lelkész.

Választmány. Hölgyek: Albach Gézáne, Br. Bánffy Zoltánné sz. Teleki grófnő, Gr. Bethlen Karolin, Dr. Böhm Károlyné, Dr. Csengery Jánosné, Csipkés Ilona, Czirják Mariska, Dr. Finály Henrikné, Dr. Halász Ignáczné, Geréb Mártonné, Jurássy Berta, Özv. dr. Jenev Viktorné, Dr. Kiss Mórné, Klein Etelka, Kőváry Dalma, Gr. Kornis Berta, Kozma Ferenczné, Kuskó Istvánné, Magoss Jolán, Márk Nina, Máthé Izaura, Persina Leona Péterffy Zsigmondné, Dr. Pisztory Mórné, Rosenberger Fanny, Schwarczel Adél, Szvacsina Gézáne, Tauffer Ilka, Gr. Teleki Emma, Tomachot Fanny, Van der Velden Edéné, Virányi Istvánné.

U r a k: Biró Béla, apátplébános, Boross György unitár. tanár, Dr. Csiky Viktor egyet. tanár, Deák Pál főkapitány, Deáky Albert ügyvéd, Dobál Antal ügyvéd, Br. Feilitsch Arthur cs. és kir. kamarás, Gyarmathy Miklós intendáns, Hindy Árpád szerkesztő, Hory Béla árvaszéki elnök, Jakab László állatorvos, Kuskó István, Magyary Mihály, Nagy Károly akad. tanár, Reich Ármin áll. orvos, Pallós Albert polg. isk. igazg., Sárossy Árpád áll. orvos. igazg., Dr. Szabó Gyula vár. tanácsos., Szász Domokos ev. réf. püspök, Dr. Széchy Károly egyet. tanár, Székely Dénes hivatalnok, Szvacsina Géza vár. tanácsos, Gróf Teleky László (költő) Dr. Tutsek Sándor ügyvéd.

Alapító tagok.

Báró Kemény Árpádné	300 frttal.
Kolozsvár sz. kir. városa	200 >
Gróf Kornis Viktor	25 >
Gróf Teleki Árvédné	25 >
Erdélyi Bank és Takarékpénztár részv. társ.	20 >
Szenkovich Márton	20 >

Pártoló tagok.

Steiner Antalné Berlinben (2 márka)	11 frt 50 krral.
Báró Bánffy Dánielné ő excellenciája	5 frttal.
Dr. Brandt József egyet. tanár	5 >
Hegedüs Sándor Budapest.	5 >
Keller Lajos Budapest	5 >
Dr. Pap Károly tanár Rómában	5 >
Tiszavidéki hitelintézet és takarékpénztár részvénytársaság Szolnok	5 >
Báró Bánffy Zoltánné, Teleki grófnő	3 >
Gróf Esterházy Miguel	3 >
Dr. Pintér Pál k. r. tanár	3 >
Gróf Teleki Domokos	3 >

ÁLLATOK VÉDELME.

A KOLOZSVÁRI ÁLLAT-VÉDŐ-EGYESÜLET

Szerkesztőség:

SZÉCHY-VILLA
I. EMELET

honá a kéziratok, tudá-
kozódások, előfizetések
küldendők.

HAVIKÖZLÖNYE.

Szerkeszti:

SZÉCHY KÁROLYNÉ LORENZ JOSEPHINE,

az Egyesület elnöke.

Tagoknak

tagsági díj fejében jár.

Előfizetési ár:

Egész évre 1 frt — kr

Fél " — " 50 kr

Számonként . 10 kr.

Második évfolyam.

Kolozsvár, 1897. június 1.

9. szám.

ÁLLATVÉDELEM ÉS SAJTÓ.

Vallásos ember vagyok. Hiszem, hogy az *Irgalom* és *Szeretet* váltotta meg a világot; meggyőződésem, hogy az irgalom és szeretet teszi az embert nevére méltóvá. Ez a két testvér-erény kritériuma a műveltség azon fokának, mely az embert fel-emeli, megnemesíti és szebbé teszi. Reá vezette a társadalmat a humanus intézmények létesítésére. Ezek között látjuk az *Állatvédő Egyesületeket* is.

Az Állatvédő Egyesület abban a szükségben bírja létjogát, amely azt létre hozta. Mindenütt, mindenkor voltak — és fájdalom, mindig vannak — kegyetlen emberek, kik még a szelid, hasznos és a kenyérkeresetben hű munkatárs állatokat is ütik, verik, kínozzák. Ez ellen az erkölcsi érzés tiltakozik. E szempontból esik az állatkínzás rendőri tilalom alá.

Ezért alakultak — főleg 1824 év óta — *Anglia kezdeményezésére* az állatvédő-egyesületek, hogy az állatok emberséges bánásmódban részesüljenek, mert a nemes érzelmek ápolása benső összefüggésben van az állatok iránt való jó bánásmóddal.

Ezzel a meggyőződéssel bátran léphetünk az angolok útjára. Anglia útja mindenkor haladást jelent. Mi ezen az úton járunk, és ez a tudat megnyugvással tölt el minden esetben viczelődés, közönyösség, vagy éppen rosszszándéku törekvésekkel szemben.

Mi *lelkesezéssel* követjük azokat a nagy lelkeket, kik az állatvédelmi eszmék nyílt és feltétlen hívei voltak, ilyenek: Mózes, Salamon, Jézus, Szent Pál; a költők közül Shakespeare, Göthe, Schiller, Herder, Lessing, Lamartine, Castelli, Auerbach; a művészek közül: Wagner, Defregger, Kaubach; a filozófusok közül: Aristoteles, Kant, Schoppenhauer, Hartmann; a tudósok közül: Newton, Helmholz, Hyrtl, Artl, Pettenkoffer, Macaulay, Strausz. Továbbá fejedelmek, státustérfiak, katonai és egyházi tekintélyek stb.

Ily jeles táborban, az összes műveit nemzetek törekvéseivel kapcsolatosan haladva, tisztában vagyunk azzal a nemes feladattal, melyet az állatvédelem szempontjából megoldani akarunk. Aki célját elérni akarja, annak minden tisztességes eszközt fel kell használni. — *Az állatvédelemnek* — mint minden más humanisztikus intézetnek — *célja elérésére, mondhatni legnagyobb eszköze : a sajtó.*

A sajtó az idők folyamán óriási hatalommá nőtte ki magát. Századokkal tolta előre az emberiséget. Isten után első erő a világon, mely elenyészhetetlenné tette az emberi szellem alkotásait. „Pirámisokat emel — mondja Maszlagi F. — és templomokat rombol szét; teremt és pusztít; életet és halált osztogat. A sajtó adta az emberiségnek a szabadság tiszta fogalmát, midőn a nagy eszmék koncepczióit széjjel hinté a világon, de a sajtó szülte a forradalmat is. Gutenberg épp úgy állhatna a trónuson koronával a fején, mint a vérpadon a pallossal feje felett.“

En, természetesen csakis arról a sajtóról beszélhetek, mely a „conscia mens recti“-vel van vértézve.

Csak három kérdőpontra szorítokozom : 1. *Mit tett idáig a sajtó az állatvédelem terén?* 2. *Mit tesz jelenben?* 3. *Mit tehetne a jövőben?*

1. A napi sajtóra tulajdonképpen panaszolni nem lehet. Be kell ismernünk, hogy minden humanisztikus irányt bécsülettel szolgált s így az állatvédelmet is, amennyiben ezt a napi események felszínre hozták, vagy ha az állatvédő-egyesületek segítségével szólították. 2. Ugyanez áll a második kérdésre : mit tesz jelenben? A napi események folyamán alkalmászerűleg ismertet, pártol, buzdít, kritizál; természetesen nagyon igénybe vett rovatainak szűkebb körében „per longum et latum“ csak ritkábban terjeszkedhetik ki. Ez a feladat tulajdonképpen a szaksajtóra hárul. Tisztelettel említem meg dr. Szalkay Gyula tanárnak e minőségben is kifejtett rendkívüli buzgalmát.¹ A 3. kérdés : *mit tehetne a sajtó az állatvédelemre nézve a jövőben?* Mindenesetre többet, mint eddig. Ne a napihírek rovatában szorítson egy kis helyet az állatvédelem ügyének, hanem bővebb tudósítások, önálló cikkek, tárczák, versek közlésével *nyújtson élénkebb támogatást.* Az egyesületektől nyerendő információt, röpiratokat, elbeszéléseket és bárminő állatvédelmi közleményeket tárgyalja a sajtó a másféle humanisztikus dolgokhoz illő tárgyilagossággal és lelkesedéssel. Az itt-ott hangoztatott ferde nézeteket czáfolja meg. Ilyen többek közt ez a hangzatos frázis : *Előbb védjük meg az embereket és csak azután gondoskodjunk az állatokról!* Ha ezt elvül fogadnók el, akkor az állatvédelmet nemcsak ad grecas calendás halasztanók el, hanem végképp el kellene, hogy ejtsük, mert hiszen mindig volt, van és lesz olyan baj, mely az ember védelmét igényli és bizony várhatnánk arra a napra, mikor az állatvédelemre kerülne a sor. De különben az *állatvédelem az em-*

¹ Jelenleg voltaképp egyedül a havonként megjelenő „Állatok Védelmé“ képviseli a szaksajtót Magyarországon, minthogy a budapesti „Állatok Óré“ megszűnt, a temesvári Á. V. E. pedig csak 3-4 füzetecskét ad ki évenként.

bervédelem egyik eszköze, mert akinek szeretet, könyörület van a szivében az állatok iránt, az az ember csak nem lesz ellensége embertársának. Lehet, hogy száz esetben akad ilyen is 3—4, de kilenczvenhét százalék mégiscsak maradt a humanizmus nyereségéül.

Nagy horderővel bír a *sajtó képviselőinek bevonása az állatvédelem körébe*, kik aztán az állatvédelmet nagyobb anyag feldolgozásával, több lelkesedéssel, a költészet és szép próza sokféle alakjában szolgálva, hatnának az elmére és szivre egyaránt. A képes lapok kitűnő szolgálatot tehetnének, ha időnként az állatvédelmet egy-egy szép genreből mutatnák be olvasóiknak. A szelid érzelmek kedves ébresztői ezek a bájos képecskék és mindig hatnak az emberre. Nagy szolgálatot tehetnének még a könyvkiadók, társulatok és hasonló vállalatok is, *ha főleg a gyermekvilág számára* kiadandó műveikben az állatvédelem ügyét felkarolnák.

A sajtó támogatása mellett Magyarországon az állatvédelem ügyét könnyen az óhajtott felvirágozásra lehetne juttatni. A magyar nép — dicséretére legyen mondva — szereti az állatot. Vet oda ugyan háziállatainak olykor egy-egy sallagos „teremtett”, de azért szeretettel kiméli, óvja azokat. Ha keblemetlen időjárás van, e szavakkal nyit be övéihez. „No gyerekek! olyan hitvány idő jár odakinn, hogy még a kutyát sem kell kiereszteni!” A székelőföldön meg minden pohárköszöntés áldáskívánatait e szavakkal zárja be a nép: — — „az Isten tartsa meg a barmaikat is, hogy kendtek is élhessenek, minket se hagyjon el az uristen.” Ismertem Erdélyben egy dúsgazdag bárónót, ki rendszeresen meglátogatta kedvenc állatait, sőt reggelijét nem egyszer odahozatva, közöttük költötte el. Volt nekem is egy falusi leánycselédem, ki mindazon busult, hogy állatokat nem tartok s mikor egy tehénre szert tettem, öröme leirhatalan volt. Gondozta, féltette, s hogy az állat ne fázzék, még saját paplanját is ráterítette. Maros-Ujvártt erről a „piros paplanos tehén”-ről még ma is emlékeznek. Udvarhelyszéken, Farkaslakán egy fuvarosnak elpusztult egyik lova. Palkó Bandi, a lovak tizennégy éves kocsisa megverselte. Versében az elpusztult lovat ekképpen szólaltatja meg:

Palkó Pandi! hitős társam,
Kivel Medgyest annyit jartam:
Te voltál a jóakaróm,
Vesd el immár a vakaróm!

A magyar ember a háziállatokat jószágnak hívja, tehát megbecsülendőnek tartja azokat. Népdalaink is telve vannak az állatokat becézgető szólásokkal, hízogató jelzőkkel.

Ily nép között, ily földön a sajtó jóakaró támogatásával az állatvédelem ügyét gazdag felvirágzásra lehetne emelni.

Végül csak annyit: *A társadalmi feladatok megoldására nem elég az ész; szív is kell hozzá és meleg részvét a szenvedések iránt.* Mi ezt a nemesen érző szívet keressük! Ebben az általános művelődésre irányuló munkánkban számítunk a sajtó meleg támogatására.

Miután a sajtót az állatvédelemre nézve oly tényezőnek is-

merjük, mely kiszámíthatlan előnnyel bír, minden állatvédő egyesület hasson oda, hogy:

I. A sajtót az eddiginél nagyobb akcióra megnyerje. Különös figyelemmel törekedjék egy, esetleg több olyan napilapot szövetségre bírni, melyeknek külön rovata bő tudósításokkal, értekezésekkel tartsa felszinen az állatvédelem ügyét.

II. Az egyesületekkel rendszeren karöltve munkáló szaksajtó időről-időre gondoskodjék oly közleményekről, melyek — a szövetséges társul megnyert napilapok útján az állatvédelem ügyét olyan közönség elé viszik, mely még eszméinknek nincsen megnyerve. Továbbá a szaklapok alkalomadtán kiváló elismeréssel sorolják fel azokat a lapokat, melyek az állatvédelemtet nagyobb buzgalommal karolták fel.

III. Egyesületeink törekedjenek érdekköreikbe különösen írókat és hírlapírókat bevonni, kik tehetségük és a sajtóviszonyok teljes ismerete által rendkívüli nagy szolgálatokat tehetnek az állatvédelem ügyének.

Fülei Szántó László.

Gyermek Állat-Védő Egyesületek.

Egy angol gyermeklap szerkesztője közlönyében a következő kis történetkét beszélte el: Egy vén fehér madár eljött hozzá panaszkodva, hogy főként két dolog keseríti el életét. Télien a jég és fagy megakadályozza őt és feleségét az eledel-keresésben, nyáron meg, ha meg van a fészükük, a melyet sok kinnal-bajjal ketten építenek, jönnek a rossz fiúk, szétrombolják és elviszik a tojásokat. A szerkesztő ifju olvasóira bizta ama kérdés megoldását, hogyan lehetne e madárpáron segíteni? A gyermekek, egész rakás levelet irtak neki tele különféle javaslatokkal; rövid idővel egy gyermek-egyesület létesült, mely arra kötelezte magát; mikép sohasem bántja, sőt mindég meg fogja védelmezni a madarakat épp úgy, mint a többi állatokat is. Most már számos ilyen ifjusági egyesület van Angolországban. Az utolsó összeírás szerint az angol ifjusági állatvédő-egyesületek tagjai száma 2.500,000-re rugott.

Franciaországban és Amerikában is vannak ilyen gyermek-egyesületek, melyek csak jót és hasznosat eredményeztek.

*

Lady Granby Londonban rovar-védő egyesületet alakított, melynek tagjai kötelezik magukat, hogy nemcsak a nagyobb állatokat, de még férget, bogarat, legyet stb. sem fognak bántani; sem reá nem taposnak, sem meg nem ölik a földön csúszó-mászó vagy repülő rovarokat.

*

Múlt számunkból tévedésből két, az Á. V. E.-re vonatkozó adat maradt ki. Az egyik az, hogy pártoló tagunknak szerencsések vagyunk (már tavaly óta) báró Györffy Pál ő méltóságát is számíthatni; a másik, hogy az Á. V. E. ez évi közgyűlése Hory Béla árvaszéki elnök, választmányi tag ur indítványára, évi 100 korona tiszteletdíjat szavazott meg id. Virányi István urnak, mint az Á. V. E. pénztárnokának.

Anyamadár.

Virágos sírhalmon ülő bokor alatt
Fészke a madárnak, hajh, üresen maradt!
Tele volt még tegnap, mikor jött a nappal,
Sárga csőrű, tollas, csicsergő fiakkal.

Volt a fészek, mint egy kincses úri vár-lak.
Édesen borult rá szárnya az anyának.
Most üres! A bokor mégis alig bírja:
Anyamadár rajta szive buját sirja.

Sirja siró hanggal, sirja nagy bánattal,
Hajnal is könnyezi enyhítő harmattal
Rózsa is hullat rá illatos virágot,
Alkony is borit rá halovány világot.

Reggeli sugár is felette elterül,
S anyamadár búja mégis csak nem enyhül. . .
Gyermekem! ha itt jársz. tekints e madárra,
S gondolj az *anyának* szive fájdmájára.

Vass Tamás.

Ösmerem mind az égi madarakat és a mező minden vadai-
val én birok.

Zsolt. 50. 10—11.

Vannak-e jogai az állatnak is? kérdik sokan. Igen is vannak:
a léthez és élet örömeire való joga. az állatnak is megvan ép úgy,
mint az embernek.

Smiles Samuel.

Arról, hogy valaki hogyan ismeri el és teljesíti *kötelességeit*
az állatok iránt, meglehet ismerni az illető erkölcsi, sőt vallási
érzéseit is.

Auerbach Berthold.

A bűn története bebizonyítja nekünk, hogy hány ember-
kínzó és gyilkos előbb állatkínzó volt.

Strauss Dávid.

Az állatok iránti rokonszenv talajából kihajt a virágok vi-
rága: a tiszta emberszeretet is.

Hermann Ottó.

Az állatok kínzása ellen fellépünk épp úgy kötelességünk,
mint az embercsemétét óvnunk minden bajtól.

Özv. gróf Károlyi Alajosné.

A MADÁRFÉSZEK.¹

Irta: Szigeti János.

Az orgonafán egy kis madárpár ütötte fel otthonát. A nőstény a fészekben ült, a him pedig mellette egy ágon az illatos virágok között vigan füttyörészett. Egyszerre egy kéz nyul a fészek után. A dal elnémul s a madárcák panaszos jajgatásban törnek ki. A him vadul röpdös, mintha a megtámadójára akarná magát vetni, a nőstény azonban nem mozdul meg, mintha a félelem megbénította volna; csak a szárnyait terjeszti ki és megrémült, esdő pillantást vet arra a gyerkőczre, a ki a fészek után nyult. De ez ügyet se vetett a haragvó és panaszkodó madarakra és megragadta a fészket. Milyen kegyetlenek néha a gyermekek! A szegény madárka felrepült és kétségbeesetten sipogott. De a gyerkőcz röhögve olvasott össze a fészekben öt gyönyörű tojaskát s zsákmányával elégedetten elrohant. De azért meg volt benne az a tudat, hogy rosszat cselekedett; mert a mint hazaért, a fészket a kert egyik bokrában elrejtette. És nem merte megmondani, hogy mit követett el.

De az anyja látta, mikor hazajött és az arczáról olvasta le, hogy a lelkiismerete nem lehet egészen tiszta. »Hol voltál Gusztika?» kérdé tőle. Gusztika fülig pirul és sok kérdés és vallatás után kivallja, hogy fészket rabolt. Mert hazudni a fiu még sem akart, noha tisztában volt azzal, hogy szemrehányások, sőt büntetés nélkül ebből a dologból nem fog kimenekülni. De a mit várt, az elmaradt. Az anyja csak szomoruan nézett reá és szelid hangján így szólt hozzá: »Oh a szegény madárcák! Mennyit küzködtek és fáradtak heteken keresztül és ime most nincs semmi menedékük. Milyen hosszú, veszedelmekkel teli utat kellett megtenniök, hogy ide jussanak és ide fészket építsenek abban a reményben, hogy abban magzatjaikat felnevelhetik és most — reményeik mind füstbe mentek. Milyen féltő gonddal örködtek a tojaskák felett s mily mohó örömmel várták már azt a napot, a mikor a kis csőröcskék feltörök a tojaskák héját s a fészek egyszerre csak kis madárcákkal telik meg. És most mindennek vége. A szegény szülök most szerteszéjjel bolyongnak s elveszett boldogságuk felett keservesen panaszkodnak.« Az anyja látta, hogy a fiu arcza sajátságosan megváltozik. Mereven nézett anyjára s a szája szélei vonaglottak. S a mikor a kedves, gyöngéd anyai kéz szeliden simogatta meg fejét, a visszafojtott könnyek kitörtök és heves zokogás emelte keblét. De az anyja tovább beszélt a fiunak a szegény madárcákról: Mennyire szeretik egymást, hogy védik egymást, milyen fáradhatlan szorgalommal röpködnek kora reggeltől késő estig, hogy fiainak táplálékot hordjanak és maguk a mellett éheznek; hogy fiaikat a veszély idején nem hagyják el és a saját életök árán védelmezik őket. Így ha tűzveszély fenyegeti a fészket, kiterjesztik szárnyaikat és fiaikat védve, tűzhalált szenvednek érettük.

¹ Az orsz. Á. V. E. naptárából, a melyből G. Büttner Juliának a májusi számban megjeleni »Az okos szó« című elbeszélése is volt.

„Anyácskám, zokogja a fiu, visszaviszem a fészket oda, a honnan elvettem, talán ott találok még a madárkákat. Ugy-e bár kedves anyácskám a madarak még ott lesznek? — „Remélem, gyermekem sőt hiszem, hogy a szegény madárkák még most is panaszos, hanggal röpdösik körül azt a helyet, a hol még nemrégiben olyan boldogok voltak“.

Gusztika gyorsan elszaladt, hogy az elrablott fészket a madárkáknak visszavigye.

Egy negyedóra letelte után visszajött és örömtől repeső hangon szólt anyjához: „Anyácskám, a madárkák mindjárt visszaszálltak fészkükre és milyen örömmel csicseregtek! Mikor a fészket megint visszavittem oda, a honnan elvettem, egy bokor mögé elrejtöttem s akkor láttam . . .“ Gusztika egyszerre csak abbahagyta az elbeszélést és elpirult, mert csak most vette észre, hogy atyja a szobában van. „Ugy, szólt az apa, szép dolgokat hallok tőled. Hát te madárfészket loptál; talán még kicsinyek is voltak benne? — „Nem“, felelte Gusztika, „csak tojások“. — „Ugy, csak tojások, Hát nem tudod te, hogy ezzel nagyon csúf dolgot műveitél? Így fognak rajtad azok a szép tanítások, a mikben az iskolában és a szülői házban részesülsz? Ugy-e bár a tizparancsolatot kívülről tudod? Hát hogy hangzik a hetedik parancsolat? — „Ne lopj!“ felelé Gusztika félénken. — „És tudod-e azt, hogy annál nagyobb vétket követ el az ember, minél szegényebb és gyengébb az, a kit meglop? Ha te elvennéd a kenyeret egy olyan fiutól, a ki náladnál gyengébb . . .“ — „De hiszen az nagyon csunya dolog volna“, mondja Gusztika, szinte megijedve azon, hogy ilyes valami is lehetséges. „Igen, csunya, gyalázatos, aljas tett volna“, erősíti az apa. „De lásd, gyermekem, azok a szegény madárkák, a melyektől te elvitted a fészket és a tojásokat, nem sokkal mótalanabbak-e, mint az a szegény gyermek? Ez panaszt emelhet ellened azért, mert elvitted a kenyerét és igazságot fognak neki szolgáltatni. De a szegény gyámoltalan madár, kinek adja elő panaszát és kitől várjon igazságot és segítséget? És aztán mi az a darab kenyér ahhoz képest, a mit te a szegény madárkáktól elvettél? Te elvitted házukat, menedéknyújtó fedelüket, elvitted kicsinyeiket, a melyek nekik drágább életüknél. A mikor te durva, oktalan kézzel elragadtad a madárfészket, akkor nemcsak a szegény madárkákat loptad meg, hanem megkárosítottad azokat az embereket is, a kiknek a madárfészek közelében kertjeik és gyümölcsfáik vannak. Ide vigyázz rám: megmondom neked, hogy mennyivel kevesebb gyümölcsöt kaptak volna akkor, ha te nem adtad volna vissza a madárkáknak az elrablott fészket, Mennyi tojáska is volt a fészekben? — „Öt“, vallotta meg Gusztika.

«Lásd», folytatá az apa, «öt tojásból 5 kis madárka lesz, és minden madárkának napjában legalább 50 hernyóra és más rovarra van szüksége, a miket az öregek a szomszédságból hordanak a fiaiknak. Ez naponként 5-ször 50 vagyis 250 hernyó. Az etetés körülbelül 30 napig tart. Ez egy fészket számítva kitesz 30-szor 250 vagyis 7500 hernyót. Minden hernyó napjában megeszik annyi levelet és virágot, mint a mennyi a testének

sulya. Tegyük fel, hogy addig, míg teljesen kifejlődik, vagyis átlag 30 napig, napjában csak egy virágot pusztít el, akkor 7500 hernyó összesen 7500-szor 30 vagyis 22,000 virágot tesz tönkre. Ha e virágokból csak minden századik hozott is volna gyümölcsöt, úgy az, 2250 gyümölcsöt tesz ki. Nos belátod már most, hogy mekkora kárt okoz az, a ki madárfészket pusztít — te oktalan gyermek!

Gusztika mélyen megszegyenülve állt atyja előtt. Igen, hiszen ő tudhatta volna, hogy mennyi izes szilvát és édes körtét köszönhet ezeknek a szorgalmas kis madárkáknek. Hiszen a saját kertjükben is láthatta, hogy a kis állatkák mily szorgalmasan tisztítják meg a fákat, a cserjét, a talajt a káros rovaroktól. De igazán arra nem is gondolt, a mikor a kicsiny fészket elvitte. Miért is tette ezt? Igen, Károly pajtása, a ki tojásgyűjteményt állít össze, kérte arra, hogy ha tojást talál, adja oda neki. A mikor Gusztika ezt apjának megvallotta, haragos hangon így szólt: «Ilyen az ostoba gyermekeknek a gyűjtő mániája. Mindenféle gyűjteményt csinálnak, csak azért, hogy «gyűjtsenek», a nélkül, hogy tudnák, mit akarnak és rövid idő múlva, ha elvesztették kedvöket ettől a céltalan időpocsékolástól, az egész vaczakot a szemébe dobják. Ha még olyan dolgokat gyűjtenének, a melyek nem éreznek és fájdalmat nem szenvednek. De nem, növény vagy ásvány-gyűjteményekkel nem érik be, élő teremtetések kellene nekik, a melyeket halálra kínoznak, vagy legalább is madárfészkeket kell pusztítaniok, hogy tojásokat gyűjthessenek.

Nincs borzasztóbb egy olyan gyermeknél, a kinek a szive kemény és részvétet nem ismerő. Ilyen gyermek soha sem lesz képes arra, hogy valaha egy nemes, önzetlen tettet kövesen el, és szülei nem várhatják tőle, hogy majd egyszer örömet szerez nekik. Már most tudod, fiam, hogy miért nem vettem neked lepkefogót, s hogy miért nem kaptad meg azt a viztartót, a mit születésnapodra kívántál.» — «Oh, apuskám, hiszen helyette megkaptam azt a könyvet, a hol az állatok olyan szépen le vannak festve és ennek százszorta jobban örülök.» — «És ebből jobban meg fogod ismerni az állatokat, sokkal többet tudsz meg belőle az állatok életéről, hasznos vagy káros voltáról, mintha egy-néhány szegény teremtetést holtra kínoznál vagy szűk szekrényben agyonnyomorítanál. Jegyezd meg magadnak, Gusztika, azt a mit mondtam, s ha megint eljön hozzád egy jó barátod és madárfészket kíván tőled, vagy ha azt látod, hogy valaki lepkeket és bogarakat fogdos, hogy azokat aztán élve gombostűre tűzze, vagy azt veszed észre, hogy valami rakoncátlan gyerek az élő állatokkal kegyetlenül bánik; akadályozd meg benne, a mennyire csak tőled telik. És Gusztika ígéretet tett, sőt mi több, ígéretét meg is tartotta és nem egy oktalan gyermeket tartott vissza attól, hogy meggondolatlan állatkínzással kezdve, majdan szívtelen ember váljék belőle. És hogy az a Gusztika, a ki akkor — először és utoljára — madárfészket lopott, atyja intését és tanácsát mindenkor megszigvelte, azt a legjobban én bizonyítom, mert hiszen az a bizonyos Gusztika — magam voltam.

Az állatok lelki világából.

A HANGYÁKRÓL.

Közlő: **Barbell Viktor.**

Rendkívül érdekes dolgokat beszél el Sir John Lubbock új könyvében¹ a hangyák életéről. Néhány társával szoros vizsgálat alá vettek egy kolóniát, mely nem kevesebb, mint 500,000 egyénből állott, és konstatálták, hogy a kolonisták között soha sem merült fel a legcsekélyebb per-patvar sem.

A hangyák háboruságban élnek sok más rovarral, sőt a különböző fajta hangyák közt is van ellenségeskedés; arra is volt példa, hogy ugyanegy fajta hangyák; de más-más kolóniához tartozók közt felbomlott a béke, de arra soha sincs eset, hogy egy kolóniához tartozók veszekedjenek.

Lubbock megkísérelte egyik hangyabolyból áttenni néhány hangyát egy másik hangyabolyba — megjegyzendő, hogy egy-nemű hangyák voltak. De a betolakodókat csakhamar elűzték az új tányárról. Ebből világosan látható, hogy ugyanegy bolygnak a lakói felismerik egymást.

A tudósok azt vélték, hogy a hangyák valami külső jel által beszélnek egymással, mint a népek. Lubbock meg akarva bizonyosodni e felől, érzéketlenné tette őket. Először chloroformmal tett kísérletet, de ez a hangyákat elpusztította. Aztán megpróbálta leitatni őket whisky-vel, de egyetlen hangya sem volt hajlandó megízlelni az alkoholt. Ekkor megfűrészté őket whisky-ben. Egyik bolyból is 25 hangyát vett, a másiktól is ugyanannyit s egy vörös jegyet csinálva rájuk, holtra-részegítette őket. Akkor az 50 hangyát egy kis bekerített helyre tette, az egyik bolyból egy csomó új hangyát tett közéjük. Az újonnanjötték rendkívüli csodálkozást tanúsítottak társaik szokatlan állapotán s nem tudták mire vélni a dolgot. De nem soká haboztak, s először is felvitték az idegen hangyákat a kerítés tetejére, honnan egy vízzel telt árokba dobálták őket, mely körülvette a kerítést. Részeg testvéreiket meg szépen haza vitték, hol kijózanodtak. Ebből látható, hogy a hangyák jelbeszéd nélkül is felismerik egymást és bajban híven segítnek egymáson.

Arre nézve is érdekes kísérleteket tett Lubbock, hogyan adják tudtul a hangyák egymásnak, ha zsákmányt lelnek.

Egy hideg nap, midőn a Lubbock hangyái mind a bolyban voltak, egy magános hangyát talált, mely hat lábnyira a bolytól egyedül barangoit. Lubbock egy döglött legyet türe szurt s a hangya előtt leszurta. A hangya azonnal el akarta vinni a legyet, de bámulatára most az egyszerű nem sikerült. Vagy husz perczig kintlódott és próbálgatta megmozdítani, végre felhagyott a sikertelen kísérletekkel s visszament a bolyba.

¹ The beauties of Nature and the Wonders of the World we live in.

Pár percz múlva visszatért huszadmagával s egyesült erővel dicsőségtelejesen vitték a legyet magokkal a kolóniába. Világos, hogy a hangya megértette társaival, miszerint »közös akaratra« van szükség s amazok nem késték a segítséggel.

Lubbock azt is megjegyezte, hogy hasonló esetekben a hangya soha sem küldi társait robotba anélkül, hogy maga ne menne velök mintegy jó példát mutatva.

Bizonyára a hangya az egyedüli élő lény, mely joggal írhatja kolóniája kapujára: Szabadság, Egyenlőség, Testvériség!

*

(Ezt a kis czikket a Magyar Géníuszából vettük át. Érdekesnek tartjuk a következő külföldi lapokból származó hírekkel megtoldani.)

Lovas hangyákat talált Bastian Adolf természetbuvár Kelet-Ázsiában. A fölfedezés annyira csodálatos volt, hogy még szak tudósok is kételkedtek benne, míg végre pár évvel ezelőtt más oldalról is bebizonyult. Meissen Károly a »Humboldt«-ban ezt közli: Van Siamban egy kis, halvány-szürkés-fekete hangyafaj, a mely leginkább nyirkos helyeken u. m. fürdőépületekben tartozkodik, s a honnan gyakran széles és hosszú csapatokban elvonul valamely tápláló forrás felé; állati hus szövetekből élnek. A munkások közülök fél oly nagyok, mint a mi közönséges mezei-hangyánk. A csapatok közepén menetelnek aztán bizonyos távolságban egymástól, egyes sokkal nagyobb állatocskák; de itt-ott megjelenik lassan és gondosan lépdelve, egy-egy valóságos hangya-óriás, egy elefánt nagyságára nézve a többi hangyákhoz képest. Vastag, fényes fekete feje nagyobb, mint a többi teste összesen, és ezen lovagol, vagy ül időnként egy-egy kicsi munkás-hangya. Itt-ott fogja magát a hangya-ló, áttöri a menetelő csapatot és lovassával együtt ördöngösen fut egy ideig kívül, míg végre visszatér a sorba és megcsendesül. Ismeretes, hogy a hangyáknak jól fegyelmezett hadserege és rendőrsége van; lehetséges tehát, hogy az apró lovas egy hangya-generális, a ki a katonai inspicziálásnál »lo«-vat használ, vagy hogy a lovas állatocskák a gyalogság nagy tömegében a lovasságot képviselik. Ezen érdekes jelenség, mely különben rég ismeretes a siamiaknál, minden esetre gondolkodóba ejti a józan buvárt ép úgy, mint a a röptülésre kész képzeletet.

Mézgyűjtő hangyák. Sir James Boyle természetbuvár is fölötte érdekes megfigyeléseket közöl a hangyákról a »Scientific American«-ban. Amerikában már régóta ismernek bizonyos hangyafajokat, melyek egyes társaikat mézzel teli tömnek, mint valami zsákokat, elevenen kamarákba rakják el, hogy szükség esetén könnyen mézhez jussanak. Mexikóban az ily mézeszsák-hangyákat olykor a piaczkon is árulják csemege gyanánt. Egy Hutchinson nevű angol most Natalban, Afrikában is talált ilyen hangyákat, melyek külsőleg nagyon különböznek az amerikai és ausztraliai hangyáktól; de azért feltűnő, hogy a mézelrakó ösztön mind a három világrészbeli hangyáknál önállóan és egyenlően fejlődött ki.

A hálás szarvasgim. M. é. december havában Fl. goslari erdőőr a városi erdőben egy egyéves sánta szarvasgímet talált, mely táplálékot keresve, a kemény hóban napestig botorkálhatott, mert lábai egészen sebesek voltak és a szegény állat nem lévén képes tovább keresni eledelt magának, okvetlen tönkre ment volna. Fl. a beteg szarvaszt szekeren haza vitte magához és három hónapi ápolás után, a tavasz kezdetén, visszaadta a szabadságnak, az erdőnek.

Több héttel rá egész csoport szarvaszt vagy 25 darabot pillantott meg Fl. erdőőr. Sejtve, hogy volt betege is ezek közt van, odakiáltott: „Lieschen, komm“. Mire csakugyan azonnal kiugrott a szarvasgim társai közül, jóltevőjéhez rohant és látható a örömmel hagyta czirogatni magát, sőt követni akarta az erdőört, a ki aztán kutyájával visszaterelte a ragaszkodó állatot.

Bosszuálló vipera anya. Tapasztalatok bizonyítják, hogy némely állatban határozottan megvan a bosszuállás. A ki valaha méhkest zavart fel, tapasztalhatta, hogy a méhek több kilométernyi uton üldözik, ugyan úgy, mint a meleg égöv bántalmazott kigyói. Egy viperáról beszélnek jelenleg egy francia városban, a ki formális bosszu hadjáratot rendezett egy parasztlucska ellen. A gyermek egy számmal a taligája előtt éppen egy mezőn hajtott keresztül, a mikor látta, hogy az uton vagy tíz vipera fekszik. Ki akart térni, de már késő volt, és a taligakerék egyszerre három viperát vágott ketté. Erre a nőstény, a ki gyöngéd anyai viszonyban állott az elgázolt három fiókviperával, a kocsit után siklott és a szó szoros értelmében üldözte a fiut, a közeli faluig, a hol aztán a fiu lár-májára elősiető parasztlucskák éppen akkor verték agyon a szegény anyavipérát, a mikor a keréken felakart mászni, hogy megmarja fiokáinak üldözött „gyilkosát“.

Hűségés bagolyférj. Érdekes példáját írja le egy német sportlap annak, hogy milyen hűségés házaseletet élnek a baglyok. Egy erdész nemrégén egy közönséges erdei baglyot fogott s minthogy Minerva e szépséges madarának semmi különös baja sem történt a csapdában: az élelmes Nimródfi uhut akart magának nevelni belőle, azaz úgy akarta használni a ragadozó madarak csalogatására, a hogyan a nagy fülesbaglyot, az uhut, szokás. Egyelőre bezárta egy tyukketreczbe s ott állandóan jól tartotta. Egyszer csak azt vette észre, hogy a ketreczben olyan állati maradványok is vannak, a milyeneket ő nem szokott a bagolynak betálatni. Egérbőr és kis madártoll volt szétszórva a ketrecz alján. Minthogy ez ismétlődött, az erdészt nagyon bántotta a kíváncsiság. Durvaságában csapóvasat állított a ketrecz tetejére, abban a hitben, hogy ott jár valami, a mi a baglyot ily módon traktálja. S íme nem telt el huszonnégy óra, már kézre került a rejtélyes „jómadár“. Az erdész másnap hajnalban egy ugyanoly fajta szegény himbaglyot talált a csapóvasban, mint a milyen a ketreczben gunnyasztott. Minthogy ez a régebben fogságba került bagoly tojó volt, fel lehet tenni, hogy a párja tette meg neki mindeddig azt a szívességet, hogy éjente elhozta ketreczéhez a megszokott eledelét.

A jószivü kaszás.

Egyszer egy szorgalmas gazda lóhert kaszált a mezőn. Egyszerre csak egy madárfészek mellett vágott el; a fészekben hat mezeten fióka ült. A jószivü kaszás megállt s így szólt: »oh, miért nem tudtok már repülni? itt e kopasz tarlón most majd elvesztek.« A kaszás tovább kaszált; de a fészek körül a lóhert meghagyta, így a fészek védve volt. Az öreg madarak aggodalom nélkül nevelték fel a fiókákat.

A madarak.

Láttam egykor egy kedves kis falut; mindenfelől gyümölcsös kertek környékezték, mintha egy erdő közepében lett volna. A fák tavasszal gyönyörűen virágoztak, s kellemes illatot terjesztettek el a faluban. A sűrű lombok közt és árnyékos sövényekben vidám dalos madárkák fészkeltek. Őszkor a fák hajlott ágai jóízű gyümölcsök, szép almák, sárgáló körtvék alatt görbedeztek.

És mi történt? Némely oktalan gyermek el kezdte szedni az ártalan madarak fészkeit; ezért szegénykék lassan-lassan mind elszoktak a helységből. A szép tavaszi reggeléken nem lehetett már több madárzenét hallani; a kertek némák és csendesek lőnek. A gyümölcsfák ágain hernyók kezdtek tenyészni, mert nem volt, mi pusztítsa többé. A kártékony férgek lerágták a bimbókat és virágokat. A fák nyárban is csupaszok már, mint tél közepén. És ősszel szomorodott szívvel látták a gyermekek, hogy nincs többé honnan szedjenék jóízű gyümölcsöt.

Gáspár J. és Kovácsi A. olvasókönyvéből.

Irgalmat kérünk a szegény lánczos kutyaknak. Rendes, elégséges, jó táplálékot és a forró nyári napokban többször friss, tiszta és elegendő vizet adjatok nekik; tegyék házikóikat *árnyékos* helyre, tartsátok a legnagyobb tisztaságban és ne rövid, hanem hosszú lánczon, ne szük és nyomó, hanem a mennyire csak lehet bő nyakövel, hogy a szegény fogólynappal is szabadabban mozoghasson, szabadítsátok meg éjjel a borzasztó láncztól, a zárt udvaron.

De miért is tartjátok lánczon? A kutya hű és ragaszkodó és *szabadon* is őrzi azt a házat, a hol emberséges módon bánnak vele.

A kalitkákba zárt szerencsétlen madárkákat óvni kell nyáron a napsugaraktól. Nem is rossz szándékból, hanem gondolatlanságból és feledékenységből történik gyakran, hogy kiteszik a kalitkát a kertbe vagy ablakba és aztán ott felejtik egész nap; a forró napsugarak pedig nagyon gyötrik a szegény állatocskát. Mily kegyetlenség is az, állatokat zárva tartani és elkülöníteni társaiktól!

Pápaszemes lovak.

A tudomány eddig a rövidlátó állatok közül csak egy kigyófajt jegyez fel, a melyet a természet szemüveggel áldott meg, de a modern optika a lovak, a tehenek és a kutyák hiányos látóképességét is korrigálni próbálja. A *The Optician* című angol újságban egy lótulajdonos pápaszemes lovaíró a következő érdekes megfigyeléseket mondja el: Észrevettem egyszer, hogy hogy egyik lovam tulságosan rövidlátó. Elmentem az optikushoz, a ki nemsokára el is készítette rövidlátó lovam számára a szemüveget. Az állat kezdetben horkolt és prüszkált, mikor a sötét pápaszemet ráadtam, de később annyira megszokta, hogy már nem lehetett nélküle. Szomorú, lehangolt és csökönys volt, valahányszor szemüveg nélkül ment a legelőre. Viszont ő volt a világ legvidámabb és leghajánabb állata, mikor ismét megkapta pápaszemét. A legtöbb ló bizonyára azért vadul meg, mert rövidlátó, meg az „oktalan szemellenző miatt“, s az útjába eső tárgyakat félreismeri. Ajánlom összes kollegáimnak, hogy rövidlátó lovaiknak pápaszemet vásároljanak. Kényes versenyparipáknak esetleg — csiptetőt. . . *

Egy kutya temetése. Londoni újságok írják: Mister Pope állatkórházában huzamosabb ideig betegen feküdt egy vén vadászkutya s mikor végre az orvosok látták, hogy a kutya haldoklik, sürgönyileg tudatták a szomorú hírt a kutya tulajdonosával B. ladyval. A grófnő azonnal eljött és kutyája első lábát a kezében tartotta, míg „mindennek vége volt“ !! Aztán elhívatta ama városrész legdívatosabb temetkezési vállalkozóját, mértéket vétetett kedvenczéről a koporsóra és kikocsizott a Hydepark temetőbe, a hol a Cambridgei herczeg kutyáinak családi kryptája mellett választott sírhelyet. Másnap gyönyörű, rézdiszítésű és a „halott“ nevét, születésének és hálálának napját ezüst lapon tartalmazó koporsóban, mely fehér selyemmel volt bélelve, kiterítették a kutyát nagy pompában. Harmadnap halottas kocsi vitte a koporsót, melyet más 2 kocsi a kutya urnójével és pár 4 lábú barátjával követett ki a temetőbe, a hol aztán nagyon megható szertartás fejezte be a tragédiát!! Valíjon nem éppen annyira elítélendők azok, a kik ilyen tulságokba esnek „szeretet“-tökkel, mint azok, a kik az állatot bántják és gyötrik?!

Az Állatok Védelme. egyik legelőkelőbb olvasója írja a szerkesztőnek, hogy udvarában évekig volt egy egész közönséges varjuja, a mely — nagyon szeretett bort inni. A kedves madár annyira megszeliődött, hogy hívásra előjött, gazdája kezéből meg-evett mindent, és szeretett borban fürödni. A szomszéd udvarban lévő 2 gólya a télen agyonverte szegénykét. A méltóságos urnak most egy hollója van, de a holló vad maradt, nem látszik alkalmasnak idomításra. — Jobb is neki vadnak maradnia és künt élnie a szabad természetben ezer társaival egyetemben, a mint a jó Isten rendelte számára.

Tevék Amerikában.

Az Egyesült-Államok nyugati részeiben, különösen Uj-Mexikóban, Arizonában, Nevadában és Dél-Kaliforniában nagy pusztaságok vannak, a melyek visszariasztó sivárság dolgában semmiben sem különböznek a Szaharától, sőt néhol, mint például a délkaliforniai Halálvölgyben borzalmasság tekintetében felül is mulja. Az utazás ezeken a sivatagokon, a mikor a Missisipi mellékén lévő államokat még nem kötötte össze vasut Kaliforniával, roppant nehézségekkel járt, mert a teherhordó állatok számára nem vihetnek elég vizet s e miatt sok karaván pusztult el. Az amerikai kormánynak azután az az ötlete támadt, hogy tevéket telepít át ezekre a sivar vidékekre. Százötven tevét vásárolt Afrikában s a sivatag hajóit nagy nehézségekkel szállították át Arizonába, de nem sokára arra a szomorú tapasztalatra jutottak, hogy az áttelepített tevék semmiképen sem használtak. A nagyobbbrészt éles kavicsból álló és szurós kaktuszokkal gazdagon benőtt talaj felhasította a puha talajhoz szokott tevék lábait s a kormány csakamar megunva a kísérletezéseket, elakarta adni a tevéket. Vevő azonban nem akadt, a mire a tevéket, minthogy leölni nem akarták őket, szabadon bocsátották. Harmincz esztendő is elmúlt azóta, de a szabadjukra bocsátott tevék, a helyett, hogy elpusztultak volna, inkább megsokasodtak s hozzászoktak az új talajhoz és Arizona helyi viszonyaihoz. A Gila partján, a Fehérhegyek közelében nem régiben láttak egy ilyen elvadult tevékből álló csordát, a melyben ötszáznál több teve volt. Találkoztak még más tevecsoordákkal a Mojave sivatagban és Arizona más részeiben is. Nagyon valószínű tehát, hogy a tevék Arizona és Kalifornia kulturéletében még jelentékeny szerepet fognak játszani, a mi annál is inkább remélhető, mert pld. a délafrikai strucz is meghonosodott Amerika déli vidékén s különösen Kaliforniában nagy sikerrel tenyésztik is.

A hol nincsenek házi állatok.

Japánban se tejet nem isznak, se húst nem esznek az emberek és így tehenet se tartanak, mert hasznát nem vehetnék. A lovat se ismerik Japánban és legfőlebb csak idegenek használatára importálják. A terhet targonczákon kulik huzzák vagy tolják maguk előtt, az előkelő osztály fogatait pedig hordszékek pótolják. Kuttyák vannak ugyan Japánban, de ezek nagy csordákban, teljesen elvadult állapotban élnek, házörző vagy vadászkuttyákat pedig Japánban csak külföldiek tartanak. A Japáni ember se a kecskét, se a juhót, se a disznót nem ismeri. Gyapjura a Japániaknak nincs szükségük mert terem gyapot elég, a gazdagok pedig selyembe öltözködnek. A disznósirt a Japáni konyhákon nem ismerik, napi járőföldre el lehet menni a nagy szigetországban, míg az ember egy szamarat vagy öszvért, tyukot, kacsát, vagy galambot lát és halát, úgy az bizonyosan nem Japáni benszülött, hanem valami betelepített külföldi tulajdona.

Hasznos tudnivalók.

Brüsszelben jun. 18, 19, 20 és 21-ikén lókiállítás lesz, melyet nemzetközi lóvásár fog követni. A földmivelés miniszter ezt tudtul adva, késznek nyilatkozik lovaink kivételének előmozdítása czéljából, minden egyes Brüsszelbe vitt ló után *150 forint segélyt* engedélyezni.

Friss széna ártalmas lovaknak, marháknak; nehéz emésztési bajokat, felfuvódást, agycongestiókat és egyéb betegségeket idéz elő, melyek nem is ritkán halállal végződnek. A friss szénának 4—6—8 hét kell, a míg elveszti erős illatát és a vele járó fanyar ízet. *(Pilger)*

A sertések vasuton való szállítása. Az egy kocsira rakható sertések számának megállapítása tárgyában a földmivelési miniszter a következőket rendeli: „A vasuti sertéskocsiknak tulsufolt megrakása miatt ismételten emelt felszólalások folytán szükségesnek találtam az egy vasuti kocsiba rakható sertések számát, kifejlődöttségük és hizási állapotuk szerint a következőképen szabályozni: Malacz (20 kg. élősúlyig 1 m₂ rakterületre berakható sertések maximális száma téli időszakban 5.5 db, nyári időszakban 5.0 db. Süldő (21—40 kg. élősúlyig) téli időszakban 4.0 db, nyári időszakban 3.3 db. Sovány sertés (31—90 kg élősúlyig) téli időszakban 2.2 db, nyári időszakban 2.0 db. Hizott sertés (90 kg-on felül téli időszakban 1.8 db, nyári időszakban 1.5 db. A vasuti rakodóknál alkalmazott szakértő állatorvosoknak kötelességükké teszem, hogy az elszállítandó sertések állapotát a vonatkozó marhalevélen a közölt kifejezésekkel jelöljék meg, mely megjelölés alapján tartozik a rakodásnál közreműködő vasuti közeg az illető kocsiba rakható állatok számát meghatározni“.

(Nemzet)

Uj gyógyszer a sertésvész ellen. Ámon Vilmos, szantai gyógyszerész, hosszabb kísérletezés után vegyületet talált föl, amely a megejtett kísérletek alapján úgy óvószert — mint gyógyszerként bevált a sertésvész ellen. A föltaláló a készítés módjára szabadalmat kér.

A légyeket könnyen lehet eltávolítani, elriasztani csukomáj-olajjal, t. i. annak szagát ki nem bírják és kiröpülnék olyan helyiségből, a melyben 1—2 csészében az az olaj van felállítva, tehát szükségtelen elpusztításukra oly állatkínzó módot alkalmazni, mint a milyen a légyenyv vagy az általánosan ismert légyfogó üveg használata.

Az Á. V. E. tagsági díj-nyugták szétküldését pénztárnokunk többféle akadály miatt csak most, június első napjaiban, kezdheti meg. Kérjük azoknak szíves és pontos beváltását.

HIREK.

Tenyészállat-kiállítás Kolozsvártt. Az erd. gazd. egyeslet állattenyésztési szakosztálya — a földmivelésügyi miniszter hatóságos anyagi támogatásával — augusztus hó 28—31-ig rendezi XII-ik tenyészállat-kiállítását. A szakosztály Bánffy György gróf elnöklete alatt már több ülést is tartott e tárgyban, melyeken a kiállítás részleteit határozták meg. A kiállításra ötezer forint díjakat tűztek ki lovak, szarvasmarhák, juhok és baromfiak díjazására. A kiállítás, mely különben is a kolozsvári országos vásárral egy időre esik, vásárral lesz egybekötve.

A Budapesten tartott tenyész-állatvásár és kiállításon Tormai Béla min. tanácsos hirdetése szerint *állami arany érmet* nyertek: a szarvasmarha csoportoknál: Egri főkáptalan csop. Simentháliaknál: gr. Apponyi Géza csop. és özv. br. Jeszenszky Jánosné csop.; az *állami ezüst érmet*: gr. Andrassy Géza és Wolff testvérek csoportjai.

Az afrikai elefántok védelmére egyesület keletkezett nem rég Párisban, a mely nagyon is szükségesnek bizonyult, mert például Antwerpenben a télen 52.000 kiló elefántcsontot árvereztek, a mi 5884 elefánt összesen 11769 agyara volt. Mindegyik elefánt átlag 9 kl. csontot szolgáltat és minthogy kilója 15—20 franknyi értéket képvisel, egy elefánt piaci értéke 160 frankot tesz ki. És ezen aránylag oly csekély összegért ölik meg sereggestül az afrikai elefántokat, melyek Indiában a gyarmatosítás alkalmával úgy mint az ázsiai elefántok is, az angoloknak és benszülötteknek, oly nagy szolgálatokat tesznek és mint igavonó állatok a legfontosab szolgálatokat teljesítik. Az utolsó évtizedben átlag 42.000 elefántot ölt meg Afrikában és ha ezt meg nem szüntetik, kevés idő múlva egészen kipusztul az afrikai elefánt. Talán nem érdektelen hozzátenni, hogy Hannibal is alpesti átvonulásakor afrikai elefántokat használt.

A király parádés lova. A német császár tiszteletére Bécsben tartott nagy katonai díszszemlén a király olyan fekete paripán jelent meg, a mely a loértők között szép formájával és pompás tartásával feltűnést keltett. A ló, melynek *The Monk „a barát“* a neve, 7 éves és Lichtenstein herczeg csak néhány hónappal ezelőtt vette meg az uralkodó számára. Lechartier Adolf udvari lovászmester azonnal hozzáfogott a ló betanításához, a mi olyan jól sikerült, hogy a király a rövid kiképzés daczára is hajlandónak nyilatkozott a díszszemle alkalmával erre a lóra ülni. A 170 ctm. magas ló annyira megnyerte a király tetszését, hogy elrendelte, mikép ezentúl minden ünnepélyes alkalomra csak ezt nyergelhetik fel számára. Magának a német császárnak is igen tetszett a paripa és bravouros kiképzőjének elismerésül kezét nyujtotta.

Koch tanár Délafrikából Keletindiába utazott a marhavész tanulmányozása czéljából, 120 forint napi tiszteletdíjat kap az összes utiköltségeken kívül, fáradozásáért.

ÁLLATOK VÉDELME.

A KOLOZSVÁRI ÁLLAT-VÉDŐ-EGYESÜLET

Szerkesztőség:

SZÉCHY-VILLA
I. EMELET

hová a kéziratok, tudakozódások, előfizetések küldendők.

HAVIKÖZLÖNYE.

Szerkesztő:

SZÉCHY KÁROLYNÉ LORENZ JOSEPHINE,
az Egyesület elnöke.

Tagoknak

tagsági díj fejében jár.

Előfizetési ár:

Egész évre 1 ft — kr
Fél " " " 50 kr
Számonként . 10 kr.

Második évfolyam.

Kolozsvár, 1897. július 1.

10. szám.

EGY ÓRA AZ ERDŐBEN.

Tisztem és szenvedélyem hozza magával, hogy sokat járok kelek künn a szabadban. Szeretem a síkságot úgy, mint a hegyes-völgyes tájat; szeretem a mocsár hajlongó és hullámozó nádját úgy, mint a komor fenyvest vagy a vidor lomberdőt. De hogyan van az, hogy annyira eltérek más emberektől és egy tájnak sem adok előnyt a másik felett?

A felelet igen egyszerű: természeti tudománnyal foglalkozom! Nincsen pont az Isten egén és ege alatt, a mely a teremtő nagyságának csodálatra ragadó jeleit ne mutatná annak, a ki komoly tanulási szándékkal jár és kél a szabad természetben.

Egyszer kirándulva szokott rovarász felszereléssel, utam a Szász-Fenes közelében elterjedő nádas mocsárhoz vezetett s ott elvégezve dolgomat, az idő engedte, hogy a monostori tölgyesbe, az ugynevezett zölderdőbe is elmehettem. A mint az országutat át akartam lépni, a véletlen úgy akarta, hogy egy ismerőssel találkoztam, a ki szándékomat megtudván, így szólt hozzám: »Ugyan minek megy az erdőbe? hiszen ott nincsen semmi!« Úgy-e merész állítás az a »semmi«? No, de megszoktam én már az ilyen ellenvetéseket s azt is, hogy ne hagyjak fel érettök szándékaimmal. Így történt az most is: elmentem a zölderdőbe!

Egy órai szorgalmas vizsgálódás és gyűjtés után kissé meglepett a fáradság; no, de ott állott egy tömör tővű tölgy, görcsös ágait szélesre kinyújtva, szép árnyékot vetve az alatta elterülő lágy moha szőnyegre; gyökerei ott, a hol a földbe ereszkedtek, kissé kidomborították azt úgy, hogy az egész a legpompásabb nyugvóágygyal versenyzett kényelemre nézve, sőt fölulmúlta kies fekvésével.

Ledőltem tehát egy félórára. Pipám csakhamar füstölgött s a mély csendet nem zavarta semmi. Semmi; de csak néhány

pillanatra, mert azon túl csak magam voltam csendes. A tölgyta alján, fejem közelében egy ödu nyílását láttam, s csakhamar oda fordult egész figyelmem. A nap leáldozóban vala s arany sugaraival az erdő minden zugát pompás fénnel árasztá el; ekkor halk zaj hallatszott az oduból, mire egy egész sereg éjjeli pille tódult ki belőle, köztük a szép *Gastropachna quercus*, mely nyugalomban annyira hasonlít a tölgy száraz leveléhez. De az est nem haladott még annyira, hogy az éjjeli pillangók rejtekhelyeiket önként hagyhatták volna el. Idegen okot sejtettem és azt nem sokára láttam is. Az ügyes, ürge kis pille nagy óvatosan dugta ki fejét az oduból, s szorgalmasan vizsgálta a környezetet. Meg érezhette pipám füstjét, mert villámgyorsan tünt el ismét! Letettem tehát a pipámat s a legnagyobb csendben lestem a kedves kis állat újra megjelenését s mintegy öt percz múlva ismét ott villogtak ki okos, sötét szemei az üregből. Bátorságot vett magának s ügyes szökésekkel csakhamar eltűnt a tölgy lombházában.

Eszembe jutott akkor, hogy a tölgyfának a rovarvilágból körülbelül negyven felette kártékony ellensége jutott osztályrészül nem számítva azokat, melyek a szükségétől üzetve támadják meg. Eszembe jutott az is, hogy a rovarvilágban mily roppant nagy a szaporodás, mert egyetlen egy növénytetű (levelész) öt nemzedéket ér el tavasztól őszig, s az utolsó nemzedéknek száma öt vagy hat millió növénytetű! Hogyan eshetik hát, hogy a tölgyfa, melynek árnyékában éppen pihenék, évszázakon át állhatott ellent a rovarok támadásainak és százak múlva még sűrű lomb ékesítü koronáját, töve pedig és ágai még mindig győzedelmesen daczolnak a viharral? Hogyan lehet, hogy az oly roppant mértékben szaporodó falánk rovarsereg nem emésztette fel, s pusztításának alig hagyta nyomát rajta?

Nem kellett sokáig bajlódnom e kérdések megfejtésével, mert a feleletet csakhamar világosan szolgáltatotta a teremtés jóságos Ura, teremtményei által.

Egy hangos, teljes szólam hangzott a közelben, s tölgyemre reászállott a zöld harkály vagy zöld külü. Az erdő e szorgalmas munkása, a ki talán éjjel is dolgoznék, ha a bagoly szemével rendelkezhetnék, nem törődött sokat a kéreg apróbb, sűrű repedéseivel, hanem szorgalmasan kopogtatott ékforma csőrével a kéregre, s a hol a tompa hang üreséget árult el alatta, ott rögtön hozzá látott a faragáshoz, jól tudva, hogy ott tanyáz és rombol a falánk lárva serege, melyet felkeresni és irtani az ő természetes feladata. Miután tölgyemen elvégezte, átszállott a szomszéd fára, folytatva dolgát. Ekkor tölgyemre szállott a kis harkály (*certhia*), mely nem nagyobb egy csiznél. Finom, hajlott csőrével nem vagdalthatta a kérget, de annál szorgalmasabban szedegette az apró rovarokat a repedésekből s a kéreg görcsei közül. Ha egy vonalon elvégezte dolgát, alászállott s más vonalon kezdette; ő és elődje: a harkály, mindig alólról felfelé haladva végezték munkájukat és mindig csak függőleges irányban. Tovább repült ez is, de nem sokára egy vontatott, hangos fütty jelentette a nagy ügyességű, örökké munkálkodó csúszka (*sitta*) jelenlétét s a mit

ágon-tövön a két elődje nem érhetett el, azt ő könnyű szerivel rakta begyébe. E kékes hátú és rozsdaszines hasú, mintegy veréb nagyságu eleven madárkának mindegy, akár felfelé, akár fejjel lefelé, vízirányosan vagy függőlegesen kuszszék; akár szedésre, akár faragásra kerül a dolog, ő mindenben mester, s ügyes vagy szerencsés rovar biz az, a mely menekülni bír üldözése elől. Ez a három munkás ugyancsak megtakarította a tövet és nagyobb galyat a kártékony rovaroktól! A tögyfa tetején az alatt ott ült a légykapó szürke köntösében, s mindent a mi légyforma volt s a fára akart szállani, röptiben nagy ügyesen elkapkodta oldalt sertékkal ellátott, kampós széles csőrével. A czinege ott köszált a legvékonyabb galyak csucsain, hol rajtok ülve, hol lábainál fogva felkapaszkodva, mindent kikutatva, a hol csak rovarnak vagy tojásnak nyomát sejtette.

Nemzet világos felelet volt ez magamhoz intézett kérdéseimre! A természet bölcs alkotója nem teremtett semmit, a minek fenntartásáról ne gondoskodott volna a legczélszerűbben. A jelen eset továbbá világos bizonyítéka a természetben mindenütt észlelhető munka elosztásnak, nehogy az egyik vagy másik lény túlterhelve legyen feladatával. E munka elosztás emlékeztet az okkal-móddal és fontolva dolgozó szorgalmatos iparos mesterre, a ki munkás legényei között úgy osztja el, hogy minden legényének bizonyos ügyességét veszi igénybe, jól tudva azt, hogy az ily módon elosztott munka gyorsan halad és jól végződik.

Igy osztotta el a munkát a természet bölcs mestere teremtményei között is. A harkály hiába kísértené meg a repülő légy fogdosását, mert testének alkotása tisztán csak faragásra és kuszva haladásra van alkotva; és magától értetődik, hogy a légykapó sem helyettesítheti a harkályt. A czinege, hogy ha megkísértené csuszka módjára, fejjel lefelé kuszni, lebuknék a földre. De a csuszka sem végezhet semmit a hajlongó, vékony ágak csucsain, és a hajlott csőrű kis harkálynak is olyan feladat jutott, melyet csak éppen ő végezhet sikeresen. Ezeknek az ernyedetlen munkásoknak köszöni a tögyfa leginkább, hogy évszázak mulva már teljes erejében áll fenn s köszönhetem én, hogy lombjával árnyékot vetett pihenésem helyére. E kis munkásoknak köszönhetem, hogy az isteni gondviselésnek oly világos és magasztos jeleit láthattam.

Védjük tehát e kedves kis szárnyasokat (hisz elegenden üldözik botorúl) s ne higyjünk azoknak, a kik azt állítják, hogy az erdőben semmit sem lehet látni!

Hermann Ottó.

Adomány. Bárá Kemény Árpádné Ó méltósága, az állatok védeimének oly lelkes támogatója, jun. 25-én 30 forintot küldött Széchy Károlynénak oly czélból, hogy abból 3 nyilvános marha- és kutyaitatót csináltasson Kolozsvárt. Az A. V. E. ezen nemeslelkű gondolatért és újabb adományért a leghálásabb köszönetét fejezi ki a nemes bárónénak.

A hangyákhoz.

Jó reggelt, sürgő hangyanép!	Ti nem versenyeztek ; de egy
Korán munkához láttatok . . .	Békés család országotok,
Henyélő nincs közöttetek ;	Ott nincs <i>enyém</i> , nincsen <i>tied</i> . . .
Nálunk nem így van a dolog!	Nálunk máskép van a dolog!
Egyik, törvén kemény ugart,	Egymást felfalni, érdekink
Napestig izzad, dolgozik ;	Csataiban készek vagyunk ;
Másik rugalmas pamlagán	Fordítjuk a köpenyeget,
Végig nyúltván — <i>unatkozik</i> .	Eladó lesz hitünk, szavunk!

A munka nálatok közös,	Ha veszély van, ti nálatok
Az a jószág, a szerzemény;	Mindenki víni, halni kész,
Mindenki dolgozik s eszik . . .	Tojásit menti a szüle . . .
Hja ! nálunk ez más rendbe' mën ;	Nálunk a honfi szóvitéz !
Itt a henyélő ; <i>potrohos</i>	Nem áll meg emberül helyén
Bőrébe csak szuszogva fér ;	De félre áll, — s uram fia !
De a meghámlott marku nép,	Az asszonyoknak elébbvaló
Oh az pogányul — <i>ösztvér</i> !	Az ékszere, mint a — fia !

És jó hangyák ! ti rajtatok
 A külső köntös fekete ;
 Nálunk belől hordozza ezt
 Sok ember lelke érzete ;
 Hanem hogy itt is annyi sok
 Csuszó-mászó ferget, lelünk
 A ronda porban : véletek
 No már ebben *megegyezünk* !

Tompa Mihály.

Hat napon dolgozz, a hetedikén pedig szünj meg, hogy ökröd és számarad megpihenjen.

II. Móz. 23. 2.

*

Newtonnak, valamint Lockenek szilárd meggyőződése az volt, hogy Isten az állatoknak gondolatokat és ugyanoly érzéseket adott, mint az embereknek. Nem képzelhette, hogy Isten, a ki semmit hiában nem csinál, az állatnak érzési szerveket adott volna azért, hogy — *ne* legyen érzése!

*

Franklin az állatban rejlő jó hajlamok fontosságáról való meggyőződésében, utódjainak ezt az intést kiáltja oda: Ha majd egyszer nem lesztek oly ragadozó állatok egymással szemben, beláthatatlan tér fog nyílani az állatok művelésében és nemesítésében!

Az árviz és egy vakondok-pár.

A napokban lezajlott nagy árviz a szegény mezei állatokat is kizavarta itt-ott békés otthonukból.

Jun. 2-án Kolozsvárt évtizedek óta nem látott nagygyá nőtt a Szamos, a havasokban történt fethőszakadások következtében. A városi sétatért is előntötte a Szamos medréből kicsapott viz s egyszerre a bámuló közönség előtt megjelenik két kis, fürge, ragyogó fekete színű állatka, az árviz elől menekülve.

Az iskolás fiuk valóságos vadászatot tartottak rájuk. Nem volt nehéz őket elfogni, mert esetlenül és tájékozatlanul s mintegy tapogatózva mozogtak a földszinén; látszott, hogy nincsenek a napvilághoz szokva. A földalatti világ *világtalan* lakói -- vakondokok voltak.

A fiuk megfogták kalapjukkal őket s gyönyörködtek a ritkán látható állatkákban. A tulsó sétányról átszóltunk hozzájuk, hogy ne kinozzák őket, bocsássák szabadon. Megtették.

A megszabadult kis állatka világtalan létére neki szaladt az árokban nagy erővel lerohanó önyi széles víznek. Azt hittük, menthetetlenül elpusztul. Kellemesen csalódtunk: nyilsebesen uszta át a sebes árvizet. A szárazon egy pillanatra megállt; belevágta hegyes hosszú orrát a földbe s próbálta befurni magát, de csakhamar meggyőződött, hogy itt kemény kőtöltéssel van dolga (a kocsiutra került, a két gyalogsétány között) s jobbnak látta tovább szaladni. Ámde most a másik árok vízének futott neki, ott sem kapta el az ár: szerencsésen kijutott az innenső sétányra, a néző közönség másik csoportja elé.

A gyerekek itt is körülfigyelték, gyönyörködtek benne, majd elbocsátván, midőn puha földön találta magát, egy percz alatt a hant alá furta magát. Ámde akadt olyan lelketlen (egy közönséges »asszonyi állat« személyében), a ki ismét kipiszkálta s kezdte a gyerekeket biztatni, hogy ölje meg, mert kártevő állat.

Erre én is bele avatkoztam a dologba s rendre utasítottam az állatkinzót, hogy annak a kicsi állatnak *épen annyi joga van az élethez*, mint ő neki s kalapomba vévén, kivittem a néző seregéből s elbocsátottam a fenyő csoportok alatt.

Puha földet érezvén lába alatt, egy pillanat alatt befurta magát a föld alá s eltűnt szemünk elől.

Azalatt társa is átuszott a vizáradásokon nagy gyönyörűségére a két sétányon sétáló közönségnek. S midőn átért, egyik tanuló gyermek, látván a jó példát maga előtt, tüstént kalapjába kapta s nagy örömmel hozta utánam társaitól kísérve, s már messziről kiáltva, hogy itt van a társa is.

A társa által furt lyukba bocsátottuk be, a hol vigan siklott alá a másik után.

Az árviz által kizavart, az üldözés közben szétkergetett pár így került ismét össze az emberek jószívűsége által.

Il dottore Lodovico.

Az állatok szerepe az emberek történetében. *)

Irta: Kántor László.

Az emberek történetében nagy szerep jutott az állatoknak is, melyek részt vettek az emberiség küzdelmeiben, jó és rossz sorsában.

Ha követni akarnók az embereket és állatokat közös utjokon, ugyancsak terjedelmes művet lehetne írni ezen témáról; ez-uttal azonban az emberek és állatok együttes történetéből csak egyes érdekesebb, kimagaslóbb pontot fogok érinteni.

Az emberek mellett az állatokat ott látjuk már kezdetben a bibliában. Itt van kijelölve az »írás«-ban az emberek s az állatoknak közös sorsa, egymáshoz való viszonya, rendeltetése: »Az ember a föld s minden teremtményei fölött uralkodik«, tehát az állatok fölött is. Hogy a történelem előtti időben minő lábon állottak egymással az ember s az állatok, arról edes keveset tudunk.

Elmultak évszázadok, változott a világ. — Ott látjuk az egyiptomiakat, istenítve az állatokat, a legnagyobb békeességben élve azokkal. Az egyiptomiak nemcsak hogy védték, hanem tisztelték, sőt imádták az állatokat. Voltak szent állataik, így a Pytha istennek szentelt Apis ökör; szent állat volt az Ibis, mely a Nilus áradását hozta hírül az egyiptomiaknak, főleg ezek voltak egész Egyiptomnak szentelt állatai. Voltak azután külön-külön az egyes vidékeknek, egyes helységeknek kedvencz, illetőleg szent állataik, így: az ichneumon, krokodil, farkas, oroszlán, kos, bika, kutya, macska; néhány hal, stb.

De nemcsak ezen, különösen szent állatokat védték meg a bántalmazások ellen, hanem minden más állatot is, s az állatoknak kisebb nagyobb értéke szerint büntették azt, ki valamely állatot bántani, megsebezni vagy plane megölni merészelt. Így pl. ha valaki szent állatot megölt készakarva, az halállal bünhődött, ha nem készakarva ölte meg a szent állatot, nagy pénzbírságra ítélték. Az egyes állatokat jóslásra is használták. Voltak apró majmaik, melyeket a templomaikban tartottak, s ezekkel jóslattak, mivel azt tartották róluk, hogy olvasni és írni tudnak. Ily hasonló állatkultusz a görögöknél és rómaiaknál is igen ki volt fejlődve. A rómaiaknál s görögöknél nem találjuk már meg azt a tiszteletet az állatok iránt, melyet az egyiptomiaknál, itt már az állatok inkább allegorikus szerepet visznek. Szerették ugyanis a görögök és a rómaiak isteneiket bizonyos, az istenek előtt kedveltnek képzelt állatok körében ábrázolni, így Marsot pl. a kányaival és kutyáival ábrázolták, mint a harczter lakóival. Náluk volt főkép kifejlődve a már az egyiptomiaknál is említett állatjóslás. Jósltak a görögök s a rómaiak a madarak repüléséből, a szent tyukok étvágyából, az áldozati állat beleiből. Rossz jelnek tartották, ha az áldozatra szánt állat leületésekor bőgött avagy az őt leölni akarók kezéből megszökött, rossz jel volt az is hitők szerint, ha a nagy tettekre induló utján menyét vagy nyul futott keresztül.

*) Az »Állatok Óré«-ből.

A rómaiak az istenek kedvelt állatait a templomokban vagy azok közelében tartották s etették. A kapitoliumi ludak emléke maradandó lesz a történelemben s tán századok múlva is kegyelettel említik fel a szegény állatokat, a melyek bizonyára nem tudták, hogy gágogásukkal mily halhatatlanná tették nemüket.

Maradandó a neve Nagy Sándor lovának: Bucephalcsnak is a világtörténelemben. E ló annakelőtte szilaj volt s csak a gyermek Sándornak sikerült megzaboláznia, s így a jósdá szavai beteljesültek, hogy: csak az lehet Fülöp utóda, ki ezen lovat megüli. Nagy Sándor ázsiai utjában egy egész tartományt és azonkívül több várost is elnevezett lováról, miután perzsiai és média i hódításait befejezte. Meg azután ki ne hallotta volna hírét Nero lovának, melyet a hóboros császár még szenatornak is megtett. Ilyen híres lova volt Caesarnak, III. Balduinnak, Jeruzsalem királyának, IV. Henriknek, kedvelt ministerének Sullynek, azonkívül I. Péter orosz czárnak szintén volt egy ilyen kegyelt lova. Nincs is egy állatnak sem oly nevezetes szerepe az emberiség küzdelmeiben, mint a lónak. Az ember és a paripa mint bajtársak együtt harcolnak a legrégebb időktől, a legvéresebb háborúkban; van elég oly régi írásbeli hagyomány, mely harci ménről tesz említést, s nem egy dombormű, (kiváltképen a perzsák idejéből) melyen egy vagy több kezdetleges lovas alakja látható.

A görögök idejében a khadei és szíriai harczimének voltak a leghíresebbek, manapság az arab lovaknak adunk elsőséget. Nem is csoda. Nincs oly nép, mely annyira gondozná, úgy szeretné lovát, mint az arab. Neki, úgy szolván kiegészítő fele a lova; férfit Arábiában ló nélkül képzelni se lehet; különben így volt ez a hunoknál és magyaroknál is, kikre szintén alkalmazni lehet ezen arab mondást: Ló, kard s egy asszony képezik a férfit. Nem valami nagy udvariasságra mutat ez a mondás az asszonyokkal szemben, de annál szebb világot vet arra, hogy mily becsben tartja e nép lovát: előbb említi mint hölgyeit.

Egy más állat, mely szinte össze van forrva az ember sorával, életével: a kutya. Elválaszthatatlan kísérője az északi sarktól a tropusokig s innét a déli sarkig; a hol csak ember megélhet, ott találjuk társaságában a kutyát is, majd mint ölebet dédelgetve, majd mint házörző ebet a gazdája vagyonára ügyelve, s még ha betelik a jóslat, ismét ott találjuk, mint valaha a harczmezőn, az emberhez mindenütt hű ebet.

Már a római és görög krónikás dicsérőleg beszél a kutyáról. Sokrates kutyára esküszik, Homeros Odysseus kutyájának dicsőeneket zeng.

A kutyát régente a hadviselésben is használták. Így midőn a rómaiak a cimberék és teutonok hadát legyőzték, még ugyancsak meg kellett küzdeniök az ellenséges tábor őrizetére hátrahagyott kutyákkal. Hadi ebekkel még a középkor elején is találkozunk, a midőn a kutyákat, vértezett nyakszirtjőkre égő szu-rokkal telt fazekakat erősítve, támadások-alkalmával az ellenségre uszították. Mert bármily ragaszkodó is a hűség e példaképe gazdájához, ép oly veszedelmes gazdája ellenségére.

A kutya után a macska legközönségesebb s legkedveltebb házi állatunk: — Az egyiptomiaknál a macska volt egyike a legszentebb állatoknak. A ki macskát megölt, az halállal bünhődött. A görögöknél és rómaiaknál nem találjuk mint házi állatot, csak a negyedik században találkozunk vele mint ilyennel Itáliában, honnan a macska, mint házi állat, elterjedt egész Európában, sőt Ázsiában is. Érdekes, hogy Angliában mily nagyra becsülték a macskákat a középkorban. Oly értéke volt ott egy macskának, mint akár egy paripának, s a ki egy macskát megölt, annak annyi buzát kellett fizetnie, mint a mennyi a megölt macskát befödött, ha az farkánál fogva felakasztva, fejével a földet érte. Tehát az angolok már formális törvényt mondottak ki az állatok védelmére s néhány száz évvel később ismét az angolok azok, kik felszólalnak azok érdekében a melyek magukért szót emelni nem képesek.

1814-ben Londonban megalakult az első állatvédő egyesület, a »Society for the prevention of cruelty to animals.« Ennek áldásos működésén felbuzdulva, ennek megalapítását nemsokára követte a stuttgarti, cannstadti, nürnbergi, drezdai, berlini, frankfurti, müncheni s végül a hamburgi állatvédő egyesületek megalapítása. S elterjedt végre köztünk is a nemes eszme. Hosszas vajadás, s a sajtónak többszöri felszólalása után megalakult nálunk az első állatvédő egyesület Budapesten 1845 márczius 27-én. Ez bár a szabadságharcz után, mint midőn más egyesület megszűnt, de 1882-ben új életre ébredvén, azóta folytatja nemes működését, az újabb keletű magyarországi állatvédő egyesületekkel egyetemben.

Negyedik ifjusági pályázatunk eredménye.

A IV. ifj. pályázatunkra 6 dolgozat érkezett be. Az első díjat, tíz koronát *A könyörületesség veréb* című rajz nyerte meg, mely mint allegoria. jól van megírva, Jeligéje: „Ha kicsiny is a test, bennegyakran a legnagyobb, legnemesebb lélek lakozik.“ A jelíges levélből *Weisz Elsa* a helybeli fels. leányiskola VI. oszt. növendékének neve került ki. A második díjat, 8 koronát »Lilike alma« nyerte meg; jeligéje: »Álmaimnak nem volt vége hossza s szebbnél szebbek voltak álmaim« Pétófi. Szerzője *Szász Edith*, a helybeli fels. leányisk. IV. oszt. növendéke. A harmadik díjat, 5 korona, »A kis állatvédő« című dolgozatnak íteltük oda, melynek szép jeligéje; „És kicsoda háborgat titeket, ha a jónak követői lésztek?“ Péter I levele III. 13. Szerzője szintén a helybeli felsőbb leányiskolából való: *Márkus Erzsi*, az V. oszt. növendéke. Az elnök-szerkesztő a három jutalmat mely mind a három *Steiner Antalné* ő nagysága adománya Berlinből, elküldte a nyerteseknek. A többi három dolgozat visszavehető július 3-ig Széchy Károlynénál. A három pályanyertes dolgozat a: »Állatok Védelme« f. évi okt. nov. és decemberi számaiban fog megjelenni.

Az állatok lelki világából.

Az én pókom.

Irta: Bartha Miklós.

A borostyán lombjai között diadalmasan tör át a napsugár kerti asztalom balsarkára. Oda nézek, mintha világosságot keresnék merengésemhez, a napsugár világában. Ezalatt a bokorágról egy kis pók ereszkedik le asztalom sarkára. Ime gondolám, egy fogógép; ha jobban szemügyre veszem: egy takács; azonban bevállik építésznek is; sőt nem tulzás, ha született mérnöknek nevezem el.

Lássuk, mit csinál.

A mint óvatosan leereszkedett az asztal napfényes sarkára, sugárfinom fonalát odatapasztotta a párkányhoz. Azután villámgyorsan körülfutotta azt a helyet, hova fonalszálat tapasztotta s megállva, rám meresztette mind a nyolcz szemét. Én mozdulatlan valék, hogy föl ne ébresszem ismeretes bizalmatlanságát. Később, mintha meggyőződött volna, hogy veszélytelen skriblerember vagyok, a ki nem pusztítani, hanem álmadozni jöttem a fűvek, lombok, vizek, rovarok és madarak társaságába: nyugodtan félbehagyta őrszemléljét, visszament a leragasztott fonalszállhoz s felfutott rajta a borostyán-lombok közé, az ingadozásnak és szédülésnek legkisebb jele nélkül.

Néhány pillanat múlva ismét leereszkedett és egy új fonalszálat tapasztott az asztalhoz, pár centiméter távolban az előbbi ponttól. E munkát addig ismételte, míg észrevehetém, hogy itt voltaképpen egy tervbe vett háló küllői készülnek. Minden küllő egyetlen központból indul ki, s külső végével részint az asztalhoz, részint egy fagyalághoz, részint az asztal fölé hajló borostyán-lombhoz tapad. Valamennyi küllő egy köralak szabályos sugarainak irányát írta le.

A kis állat munkája ernyedetlenül folyt. Alig telt egy óra, s már nemcsak a küllők, de az azokat összekötő vonalak is készen valának. A távolsági arányok csodálatosan pontosak. A kerékgyártó nem helyezheti el a kerék-agy véseteit, a fentők irányát, a kerékfal iveretét több gondossággal, mint ez a kis lény a maga szövedékét. E mértani vonalak szabályossága bizony sok »görbevasut«¹ mérnökét tudná megszégyeníteni.

Miután elkészült a háló, az én kis pókom félrevonult egy összeszugarodott borostyán-lapu alá. Ezt a laput — mely nagy szerepre van hivatva kis pókom életében, palló köti össze a hálószerkezettel. Ez a palló nem egyéb, mint egy alig látható vékonyka fonalszál; egy felvonó hid, melyen a vár ura zsákmányra csap; egy szük sövény, mely a kézműves lakását összeköti a műhelyével. Mert a háló nem lakása a póknak, hanem műhelye. A lakás ott rejtőzködik a lapu alatt.

Ha gyöngéden, mintha csak a szél lebbentené, megemeled

a laput, összezsugorodott lapján hófehér pelyhet fogsz találni. Ha alaposan vizsgálódsz, látni fogod, hogy az a pelyeg nem egyéb, mint gömbalakba vergődött sok ezer fonalszál. Olyan forma, mint valamely kis féreg gubója, a hol mint hernyó eltemetkezett, hogy aztán kivágja onnan magát pillangó alakban — elhálni a szerelem álmát a fényes napsugár melegén.

Minő magasztos is az a jó természettől, hogy a hernyóalak nem szeret, nem ölelkezik, nem szaporít, hanem előbb átváltozik és pillangó lesz belőle, hogy himes szárnyakkal ékeskedve, virágról virágra repüljön, csábitson, párt keresen s aztán meghaljon az ölelkezés édes mámorában. Milyen nevetséges volna egy szerelmes lomha hernyó! Milyen bájos jelenség azonban egy kecses, vidám, kaczer lepke társat keresve, társat találva! Minden hernyó idétlen és szomorú! Bizzuk a szerelmet a vig és kedves pillangókra.

Lapu alatt, lapu mellett az én kis pokomat hiába keresed. Hol van tehát? Talán csak nem érte valami veszedelem a fürge építőmestert? Mert hej, sok ellensége van ám ennek a szegény fűgének. Reggel, ha látod: bosszuságod lesz, — mondja a guvernantok babonás műveltsége. »Kérő jön a házhoz«, — mondja gunynyal a szemes háziasszony, ha pókháló csüng a gerendáról. És foly az üldözés babonából is, tisztasági okból is. A madár pedig ritka jó falatnak tartja a pókot s inyencz hajlamokat elégit ki pókvadászattal.

Pedig milyen ártatlan ez a szegény kis lény. Levesedben nem alkalmatlankodik, mint a légy; álmodban nem háborgat mint a szunyog. Igaz, hogy nagyon csunya. Egy darab has és körülötte nyolcz vékony láb: ime a pók. A lábak váltakoznak, egy rövid, egy hosszú, egy rövid, egy hosszú — miként a tiszta jámbusok.

Ugy hiszem, hogy minden baját a test ezen formátlansága okozza. A természet üldözni szokta a maga korcyszülötteit; az ichtasaurust, a mastadont, a mamutot és sok más szörnyeteget már kikergetett ez árnyékvilágból. A czethal, a viziló, az orszarvu, a denevér, a zsiráf, a fajbeosztás ezen korcsai, melyek félig-meddig az egyik fajhoz, félig-meddig a másikhoz tartoznak, már meg vannak szentenciázva. Sőt apadóban van a bivaly is, mert jóval több bika születik, mint tehén, a mi világos jele a fajelvéülésnek és a bekövetkező kihalásnak.

Hiába! A természet létrehozza ugyan a torzalakokat, de nem szívesen tűri. Az öszvér nem szaporít. A természet ölben az összhang vezet a tökélesedés útjára.

A pókok is mintha veszendőben volnának. Ahhoz értők szerint, az a póknem, a mely társaséletet él s ekként külső esz- közök is hozzájáruljanak az önfentartáshoz, immár csak Afrikában található. A mi pókjaink kizárólag egyéni életet élnek s annyira irtóznak a társulástól, hogy hajlékukat még szeretőjükkal sem osztják meg.

Talán egy lény sem viszi oly messze a zárkózottságot, mint a pók. A him, ha megszállja őt a szerelem erős vágya, körültekintő

óvatossággal lopja meg azt a boldog pillanatot, midőn a nőtén nem figyel semmire, mert el van foglalva azzal a gondolattal, hogy egyszer ő is anyja lesz egy nálánál talán boldogabb nemzedéknek. Ilyenkor nesztelenül lopózik a him az ábrándozó hajadonhoz s egy vakmerő ugrással érintkezve vele, a gyors és titokzatos csók uj nemzedéknek válik forrásává.

Am, ez az ugrás legyen jól kimért, ügyes és váratlan; a visszavonulás legyen szintén gyors, lobbal vagy fűszállal fődött és biztos. Ezt a tanácsot igen komolyan ajánlom minden pókurfinak, mert különben a halállal fizet vakmerő föllépéseért. Szemérem dolgában a pókkisasszonyok nem ismernek tréfát.

Valamikor egy spanyol hidalgó véletlenül meglátta a Gonzaga Julia hófehér czombját. A hidalgó halállal lakoit. A pókok társadalmában minden hajadon egy Gonzaga Julia. A pókhidalgó halála, ha el nem menekül, kikerülhetetlen, mert a pókdámák erősek, nagyok, míg a pókudvarlók véznák, gyengék és kicsinyek. Ha tehát a lovag föl nem használja a menekvésnek minden eszközét, az ingerült hölgy azonnal megragadja, leteperi és vérét veszi. A pók ujságírók hasábokat irhatnának mindennap a pókházasságok véres drámáiról.

Ez az eljárás a pókhölgyek részéről nemcsak durvának, nemcsak erőszakosnak, de egy kissé hálátlannak is tetszhetik. De csak egyelőre. A ki jobban belenézett nálamnál a pókviszonyok labirinthusába, az megtalálta a pókhölgy eljárásának természetrajzi okát. És a ki megtalálta, az nem ítél könnyelműen e szegény anyajelöltek fölött. Mindent tudni annyi, mint mindent megbocsátani.

Ugyanis a meglepett nő nemcsak azért ingerült és mérges, mivel az álmodott, de várt ölekezés éppen annyival sokszorozza meg gondjait, a hány magzat létrejön, — mert a pók, a miyen brutális feleség, épen olyan gyöngéd anya, mely tojásait és később kisdedeit soha egy pillanatra sem hagyja el magától, hanem czipeli őket a hátán a legnagyobb veszélyek és a legkínzóbb éhségek közepette is, — mondom, a gyilkos indulat nemcsak a gondoknak megsaporítása miatt foglalja le a pókfeleség egész valóját, hanem főképpen azért, mivel élénken él benne azon irtozatos sejtetem, hogy a férj, ha életben marad, mihelyt szerét teheti, miként egy modern Saturnus, minden teketória nélkül felfalja a kicsinyeket. Hát, haljon meg inkább a férj, mint ezen édes kisdedek.

Egyfelől tehát az a körülmény, hogy pókurfi csak ritkán, életének komoly veszélyeztetésével jut a házas élet gyönyöreire, másfelől azon tény, hogy a pókférj gyakran megvacsorálja a jövő nemzedéket, előttem kétségtelenné tesz, hogy a pókvilág egy kihallásnak indult világ. Jó lesz tehát, ha a természet előre gondoskodik a légyfélék pusztításának valamely más módja feől, mert a pókok kihalásával e tekintetben a háztartás egyensúlyánál zavarok fognak eléállani.

Ez alatt a kis pók ismételve meg-megjelent hálójában; a lebegő szálakat befutotta mint valami kötél-tánczos; a központi

szerkezetet felülvizsgálta, a fonalakat, melyeket egy lehulló virágszirom súlya szétszaggatott, újra — kötözte s mikor meggyőződött, hogy a háló szénája rendben van, újra visszahuzódott a kis lapu alá.

A ki most utána lesne, megint nem látna egyebet, mint azt a kis penészbogyó forma szövedéket, melyről már említést tettem. Hát a pók hol van?

Azok, kik póktudományjal gazdagították az emberiséget, hosszas megfigyelés után rájöttek, hogy a kis pók ebben a penészbogyó-szerű szövedékben tartózkodik. A türelmes vizsgálódó észre tudta venni, hogy az a kis szövedékgömb időnként szétnyílik, mintha repedés támadt volna rajta. Ez a repedés fokozatosan tágul mindaddig, míg a pók teste elfér benné, mint egy szűk ajtónyíláson.

Valóban itt egy ajtóval van dolgunk, még pedig egy nagy rafinériával készült csapóajtóval. Michelet — ki a természet viszonyainak kutatására falán még több gondot fordított mint az emberi viszonyok vizsgálatára, rájött, hogy ez a csapó ajtó mindig nyitva áll, mikor a pók nincsen a gubóban, és mindig betevődik, mihelyt a pók bebujt a nyíláson. Valjon miért? A kitartó kutatás erre is rávezette a tudományt. — A jó luppé és a még jobb szem azt a fölfedezést nyújtja, hogy a pók ezen ajtóra valóságos sarkakat alkalmaz fonalszálakból. Ezen fonal sarkok a saját feszerejőknél fogva állandóan nyitva tartják az ajtót, ha üres a gubó, ha azonban a pók behuzódik, akkor a pók test-súlya, melylyel a szövedék pallóra nehezedik, engedékenységre kényszeríti a fonalsarkokat és az ajtó becsapódik. A kombinált rugalmasságnak és súlynak ennél egyszerűbb és bámulatosabb felhasználását nem igen ismerem.

Ilyen a pók háza. A mint látható, ez nem lyuk, miként a rókáé; nem barlang, miként a medvéé; nem köpü, miként a méheké; nem is fészek, miként a madaré; se nem zsombék, miként a hangyáké: hanem egy valóságos ház, minden oldalról védett falazattal, boltívvvel, elzárható és kinyitható ajtóval. Az állatvilágnak, úgy hiszem, ez a legtökéletesebb építésmódja.

Ezek szerint a háló nem lakása a póknak, hanem csak csapdája; egy taktikailag berendezett harczter; egy farkasverem a legyek és szunyogog veszedelmére. Egy szóval, a háló: háló, a türelmes halász kezében. Ez a türelmes halász: a pók.

Mert a pók valóságos halász. Nem támadja a zsákmányt, hanem várja. Ebben nagyon eltért a többi lényektől. A többi maga jár a préda után. A farkas bebarangol kilencz falu-határt, a vándormadár átrepüli a Földközit. A méh ezer kehelybe buvik míg megtölti tömlőjét. Legéhesebb az ember, mert ennek kicsiny a földség s nem elég nagy a Csendes-oczeán. Egyedül a pók nem támad soha. Türelmesen vár, míg hálójába kerül a zsákmány s ott a menekülési ösztöntől hajtvá saját magát megkötözi fonalak tömkelegével. Ő tehát azokkal tart, a kik a „sült galamb“ elméletének hódolnak.

— Fog-e reggelizni, fog-e ebédelni? ez olyan kérdés, melyre

egyetlen pók sem tud biztos választ adni. Ennek a szegény állatnak egész élete félelemből, aggodalomból, várakozásból és lelkeseledésből áll. Asztalt csak a véletlen terít neki. Az ő agressziója mindössze annyiból áll, hogy hálóját olyan rejtett helyeken feszíti ki, a hová olykor a napsugár bekandikál. A csapda helynek ezen megválasztásával segíti elé a zsákmányolás lehetőségét. Jól tudja, hogy a légyféleség vakon siet a homályból a világosba. A rovaroknak ezt a fényseretetét használja ki a pók. Ezentul, minden csak lotteria.

Az örökös reménynek lotteriája, a gyakori csalódásnak tragédiája: ime e szánandó lény élete. Minden életfeltétele egy háló. Ezt a hálót, mely rendszerénél, rugalmasságánál és érzékenységénél fogva bátran mondható a pók meghosszabított idegszervezetének, mindennap tizszer tépi szét a falevél, a madár, a szél, a gyík, a bogár és az ember. Már most, ha enni akar, tizszer kell neki mindennap ezt a hálót újra szőni.

Ez a művelet nem olyan csekélység, mint a minőnek látszik. A hálófonal nem egyéb, mint alkotó része a pók lényének. A kibocsájtott szál a pók életerméke. A hálófonal tehát, a pókra nézve vér-, izom- és erővesztés. E kis lény életének szörnyű logikája ez: ha nincs háló, nem táplálkozhatik: ha nem táplálkozik, nincs háló.

E szörnyű logika végzetes körforgásába került az én kis pókom is.

A medardusi esőzések miatt nem süttött nap; a homályban nem repesett zsákmány; — a hálót nehéz esőcseppek tépték szét. — Új hálót nem szőhetett szegény, mert életerajét kimerítette az éhínség.

Napokig vártam, de a kis pók nem jelentkezett. Ekkor felnyitottam fehér házikóját s kiaszott testét halva találtam ott.

A kis halottat kerti asztalomra helyeztem, hanem csakhamar felkapta a lengedező szél és elvitte a nagy természetbe, a pusztulásnak és megújulásnak ezen óriási műhelyébe.

Egy kanári madár látogatásai. Konstantinápolyból írják: A Bosporus jobb partján, Jusuff Iseddin herczeg terjedelmes birtokán, a kastély nagy bejárata előtt óriás agyag-edényekben álló narancsfák egyikében egy fűrgé veresbegy-pár építette fészkecskéjét, a melyből a fiókák pár nappal ezelőtt kirepültek. Minden nap reggel, ha csak nincs szél, megjelenik ott egy fehér-sárga kanári madár a veresbegynél és kis családjával baráti látogatást téve. E célra a Bosporus egész szélességét át kell repülnie, mert a fűrgé sárgakabátos egy görög Kawedzsi (kávés) tulajdona a ki pár év óta a Bosporus balpartján, a Jeniköj nevű külvárosban boltot bír. A mindennapos közlekedés a veresbegycsalád és a száguldozó kanári-madár közt fölötte kedves és szívélyes. A mellett ez utóbbi úgy látszik nagyon könnyelmű fráter, mert sokszor 2-3 éjszakát is kün tölt a szabadban, mielőtt ujra visszérne a jeniköji rácsozatlan otthonába.

Hasznos tudnivalók.

Szalmakalapok lovak számára. A mult nyarak iszonyu forrósága Bordeauxban arra a gondolatra hozta egy lovaiért aggodó urat, hogy szalmakalappal lássa el őket. Ez az eljárás oly praktikusnak bizonyult, hogy Délfranciaországban nemsokára az összes bérkocsik, magánfogatok, teherkocsik lovait, városokban és falukban egyaránt szalmakalappal látták el. A kalap a ló homlokát és szemeit fedi, míg a fülek számára 2 nyílás van hagyva. A szalmakalap belsejében szivacs van, melyet időnként eczettel megnedvesítenek, hogy az állat fejét, illetve agyát felfrissítse. Eleinte a szalmakalapos lovak különös látványt nyújtanak, de hamar megszokja az ember szeme és nemsokára mint régi jó ismerős hat rá. A »Dresdener Nachrichten« szerint már Drezdában is lábra kap e divat, mely a lovakra nézve oly nagyon áldásos, de a gazdára nézve is, mert lovai ép egészségben és frissességben teljesítik munkájukat.

Állatok kimentése a tüzvészből. Tüvész alkalmával az istállóra és állományára különösen ügyelni kell, mert az eljárás ügyetlensége és ügyefogyottsága miatt némely gazda tetemes kárt szenved. Sőt megtörténik, hogy az állatokat ki akarva menteni, maga is veszedelembé jut, még inkább mint egyéb vagyona megmentésénél. Például egyes ember, a ki tapasztalatlan, juhok, vagy épen juhnyáját ki nem szabadíthat, sőt maga is könnyen elpusztul. Pedig elég gyakori eset, hogy a juh égés idején veszedelemben forog. Azonban segíteni lehet a bajon, ha az állatot rászoktatják, hogy maguk törekedjenek a tüzből menekülni. Így a helyett, hogy estve, a mikor a nyáj hazajő, a só-czölönkhöz ereszenék, éjjel különböző órában lámpa-világánál bocsátjuk a sóra. Eleinte ugyan kissé nehezen megy oda, de pár kísérlet után, a mint az istálló ajtaja csak nyílik, rohan az állat ki a só-czölönkhöz. S ha tüvész támad éjjel, ilyen módon a koczkáztatott területről a nyáj könnyen kicsalható. Rend szerint azonban erőszakot kell alkalmazni, hogy a juhok az istalóból eltávolíthatók legyenek: az ember megfogja a vezérkóst és az ajtó elé viszi, s a nyáját a kutyával utána üzeti. Ha ellenben csak néhány darabról van szó, legjobb egyszerűen kihordani. Ha a tűz az ajtó felül látható, a falon rést kell törni, s a nyáját arra kell kihajtani, mert ilyen esetben sem a kutya, sem egyéb eszköz nem használ. A lovak is nehezen mozdulnak az istalóból, ha a tűz szemközt esik, ellenben, ha megnyergelik vagy belogják, legott engedelmeskedve megindulnak. A szarvasmarhát kötélén vezetik. A makranczos állatoknak s az olyanoknak, a melyek a tüztől könnyen megvakulnak, szemüket be kell kötni, vagy a fejüket zsákkal, lepedővel leborítani. A disznók is mint a juhok az aklot, csak kényszerítve hagyják el az ólot, fülöknél meg hátsó láboknál fogva kell őket kivenni; míg a *szárnyasokat* egyszerűen zsákra kell szedni. A *méhkasokkal* úgy járunk el, hogy a kijárókat bedugjuk, nehogy a méhek elrepüljenek, de a mint biztonságba vannak, rögtön ki kell nyitni a kijárókat, nehogy megfulladjanak.

HIREK.

A galamblövészet kegyetlen és durva sportját akarja Temesvárt, a mint olvassuk, inaugurálni egy pár unatkozó uriember. Szinte hihetetlennek tartjuk, hogy nálunk Magyarországon, a melyet folyton haladó kulturállamnak szoktunk nevezni, a hol az állatvédelem eszméjéért, az állatkinzások megszüntetéseért mind többen-többen fáradsnak és lelkesednek, nálunk Magyarországon, melynek nemes királya nem is oly rég a Rivierán tartózkodása alkalmából oly elítélőn és határozottan nyilatkozott a galamblövészet szívtelen sportja ellen — szinte hihetetlennek tartjuk, hogy nálunk még oly czivilizálatlan lelkületű emberek legyenek, a kik új állatkinzásokat akarjanak életbe léptetni, a helyett, hogy minden jó emberrel (nem kell, hogy az hivatalos állatvédő legyen) azon igyekeznének, hogy az ilyen durvaságokat, a hol még léteznek irsák. Mi állatvédők, mi a szegény néma állatok barátai, nem tiltjuk és nem tilthatjuk meg az állatok öletését; de ha kell galambpecsenye, tessék megölni az állatot *egy* csapásra, éles késsel levágni fejét, úgy, mint a csirkéket szokás. Gyors, biztos megölés a humánitás legkezdetlegesebb követelése. A mint különben halljuk, a temesvári Á. V. E. az országos és a többi magyarországi Á. V. E.-ekkel egyetemben ellenakciózt indított és a miniszter figyelmét felhívja ezekre a készülődő embertelenségekre.

*

20.000 jubileumi ürü. Az ausztráliai húsexporteurok, elhatározták, hogy a Viktória királynő jubileuma alkalmából 20.000 fagyasztott ürüt küldenek a londoni szegények számára. A küldemény, melyet a londoni szegények közt a walesi herczeg utasítása szerint fognak szétosztani, 20.000 forintnál többre jön az ajándékozónak, de mégis kifizetődik nekik. Tudvalevő ugyanis, hogy épen a legszegényebb népréteg irtózik a fagyasztott hus élvezetétől, a szállítók tehát arra számítanak, hogy most majd az ajándék hus révén meggyőződnek a londoniak, hogy a fagyasztott hus, melynek kilója 24—31 krba kerül, jó eledel.

*

A sziami király tréfája. A sziami király humor tekintetében úgy látszik, fölulmulja a keleti koronás főket. Így Bernben időzése alatt a szövetségtanács tagjai elé egy albumot helyezett, melybe a jelenlevők mindenikének bekötött szemmel egy... disznót kellett rajzolnia s azt aláírni. E közben kitünt, hogy az urak legnagyobb része a farkat a disznó mellé s a szemet a törzs közepébe rajzolta. . . . Ezen a sziami felség persze jóízűen nevetett.

*

Az Állatok Védelme II. évfolyamát ezen számmal befejezzük és újra elbucszva kedves olvasóinktól a két nyári hónapra, boldog nyaralást kívánunk mindnyájuknak.

A szerkesztő : **Széchyé Lorenz Josephine.**

1897-re tagsági díjukat eddig befizették :

(Lásd az Állatok Védelme I. é. márcziusi számát is.)

- Dr. Abt Antalné.
Ajtay K. Albert.
Dr. Ákoncz Károlyné
Dr. Apáthy Istvánné.
Arkossy Lajosné.
özv. Báró Bánffy Albertné, Esterházy
grófnő pártoló tag 3 ft.
Bárá Bánffy Ernő
Bárá Bánffy Ernőné, Esterházy grófnő.
tag 3 ft.
Bárá Bánffy Zoltánné, Teleki grófnő párt.
tag 3 ft.
Barabás Árpádné.
Dr. Békéssy Károly egyet. tanár.
Beke Benjamin praem. kanonok.
özv. Dr. Bélyky Ferenczné.
Benel Ferencz ügyvéd.
Beregszászi László.
Dr. Bernát Albert ügyvéd.
Biela Mariska.
Bíró Béla apátkanonok.
Boer Sándorné Szentiványi Blanka.
Dr. Bogár Kálmán orvos.
Ifj. Böhm Mihály máv. hivatalnok.
Boros György tanár.
Bournáz Jánosné.
Dr. Brandt Józsefné.
Brandt Elza.
Dr. Bruckner Antal ügyvéd
Butyka Tamás.
Butyka Vilma.
Csaba Zoltán.
Ifj. Csávássy Gyula
Dr. Csengery Jánosné.
Csernyánszky Ella.
Csiky Emanuel.
Dr. Csiky Viktorné.
Czigler Ignác tanár.
Dr. Czikmántory Ottó ügyvéd.
Czirják Mariska.
Dávid Antalné.
Dr. Davida Leoné.
Deáky Albert ügyvéd.
Dobál Antal ügyvéd.
Dr. Eisler Mátyásné.
Dr. Engel Gábor egyetemi tanár.
Dr. Engel Gáborné.
Dr. Erdélyi Károly k. r. tanár.
Gróf Esterházy Jánosné.
Dr. Farkas Gézáné.
Dr. Farkas Gyuláné.
Fazakas József tanár.
Bárá Feilitzsch Arthur cs. és k. kam.
párt. tag. 3 ft.
Fekete N. Béla v. jegyző.
Özv. Fekete Pálné.
Özv. dr. Felméri Lajosné.
Dr. Ferenczy Zoltán egyetemi tanár.
Dr. Finály Henrikné.
Dr. Fischer Lajosné.
Fischer Vilmosné.
Gajzágó Antalné.
Gáll Erzsike.
Dr. Gállfy Endréné.
Gállfy Róza.
Dr. Gámán Józsefné.
De Gerando Antonina.
Geréb Mártonné.
Dr. Gergely Samu.
Girsik János ny. erdőigazgató.
Göllner Etelka.
Grätz Mór ev. lelkész.
Grün A. Lipotné.
Gyárfás Benedekné.
Gyarmathy Miklósné.
Gyulai Lászlóné.
Hajós János ny. miniszt. tanácsos
Hajós Gyula.
Dr. Halász Ignáczné.
Haller Rezsóné.
Dr. Hám Sándor k. r. igazgató.
Dr. Haraszthy Gyuláné
Heinrich Józsa tanítónőképezdei
igazgató.
Herczeg Lajosné.
Hincz Gyöngy.
Hirsch Ella.
Hirschfeld Sándor.
Dr. Höncz Kálmán orvos.
Hory Béla árvaszéki elnök.
Jakab László állat-orvos.
Jánosy Zsigmondné.
Özv. Dr. Jeney Viktorné.
Imre Sándor
Dr. Issekutz Hugó gyógyszerész.
Jung Eliz.
Jurassy Berta.
Izay Árpád.
Özv. Dr. Kánitz Ágostné.
Kanyaró Ferencz tanár.
Karpf Gyuláné.
Keul Sarolta.
Dr. Kiss Mórné.
Koefer István,
Id. Kornis Lajosné M.-Kályán.
Kónya Sándor.
Kovács Dezső tanár.
Kovács Ilona.
Kovács János tanár.
Kőváry Dalma.
Kőváry László
Kőváry Lászlóné.
Gróf Kornis Berta párt. tag 3 ft.
Kosch Károlyné.
Krompecher Hermin
Dr. Kuncz Elek főigazgató.
Kuszkó Istvánné.